

2006

TOIMINTAKERTOMUS

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

Sisällysluettelo

Johtajan katsaus.....	2
Rahoitustarkastus lyhyesti.....	7
Hallinto ja johtaminen	8
Rahoitustarkastuksen organisaatio	9
Henkilöstö	9
Toiminnan rahoitus ja kustannukset	9
Strategia 2007–2009.....	11
Taloudellinen toimintaympäristö vuonna 2006	16
Toiminta vuonna 2006.....	22
Vakavaraisuusvalvonta	22
Markkinavalvonta	32
Sääntely	42
Valvonnan tietojärjestelmät	51

Johtajan katsaus

Johtajan katsaus 2006

Taloudellinen kehitys vuonna 2006 oli niin Suomessa kuin yleismaailmallisestikin erittäin hyvä. Rahoitussektorilla tämä merkitsi ennätysellisen kannattavaa vuotta. Luottovolyymien, palkkiotuottojen ja palvelumaksujen kasvu selvästi kompensoi kireän kilpailun aiheuttaman korkomarginaalien supistumisen. Kansantalouden hyvän taloudellisen tilanteen ansiosta luottotappiot pysyivät edelleen oleattomina. Vuoden 2007 näkymätkin näyttävät suotuisilta.

Suomen asuntoluottomarkkinat kasvoivat edelleen nopeaa, lähes 15 prosentin vuosivauhtia. Korkomarginaalien kapeneminen asuntoluotoissa näyttää onneksi pysähtyneen. Kotitalouksien kulutusluotot kasvoivat niin ikään nopeasti, ja kilpailu pienensi myös niiden korkomarginaaleja. Poikkeuksena tästä mainittakoon kuitenkin pikalainojen eli niin sanottujen pikavippien tähtitieteelliset korot. Vaikka näissä esimerkiksi matkapuhelimen tai Internetin välityksellä rahoitusvalvonnan ulkopuolella toimivista yrityksistä otetuissa pienehköissä luotoissa onkin kyse marginaali-ilmiöstä, ovat ne kuitenkin ehkä oire kevytmielisen ja harkitsemattoman taloudenpidon yleistymisestä. Rahoitustarkastus onkin yhdessä muiden viranomaisten ja myös poliittisten päättäjien kanssa pyrkinyt löytämään keinoja tämän kaltaisen toiminnan hillitsemiseksi. Valistusta on lisätty ja lainsäädäntötoimiakin valmistellaan.

Pikalainoja suurempi uhka kotitalouksille on edelleen kuitenkin rasite, joka aiheutuu suurten ja lainaajaltaan yhä pitempien asuntolainojen hoidosta, jos korot nousevat tai työttömyys tai muu yllättävä tapahtuma oleellisesti pienentää velanhoitoon käytävissä olevien tulojen määrää. Kun lisäksi näyttää ilmeiseltä, että varsinkin kasvukeskuksissa asuntojen hinnat ovat asuntoluottojen kasvun siivittäminä karanneet kestävämmälle tasolle, voi pelätä, että Suomessa on seuraavassa laskusuhdanteessa odotettavissa jonkinasteinen asuntojen hintakuplan puhkeaminen. EU-jäsenyys ja kuuluminen eurovaluutta-alueeseen suojaavat Suomea kuitenkin 1990-luvun alun kaltaiselta pahalta kriisiltä.

Euroopan unionin yhdentyvät rahoitusmarkkinat ovat tuoneet mukanaan yhä kasvavan määrän myös kansalliset rajat ylittäviä rahoitusalan rakennejärjestelyjä. Enää ei ole kysymys vain pohjoismaisesta ilmiöstä, vaan pankit, vakuutusyhtiöt, arvopapereipörssit, selvitysyhteisöt ja maksujärjestelmät ovat koko unionin alueella etsimässä entistä tiiviimpiä yhteistyömuotoja ja yhdentymisiä kansallisista rajoista piittaamatta. Enää ei kuitenkaan riitä EU:n yhdentyminen, vaan transatlanttinenkin kehitys on saamassa vauhtia, kun New Yorkin pörssit ovat ostamassa vahvaa jalansijaa Euroopan johtavissa pörseissä. Kansainvälisten eli IFRS-tilinpäätössäännösten ja Yhdysvaltain vastaavien säännösten lähenty-

minen jatkunee lähivuosina. Myös markkinavalvonnassa ja markkinoiden sääntelyssä pyritään nykyistä suurempaan yhdenmukaistukseen Euroopan ja Pohjois-Amerikan välillä.

Suomessa näkyvimmit rakennejärjestelyt olivat pohjoismaisia tai kansallisia. Osuuspankkiryhmä osti loppuvuodesta 2005 vakuutustoimintaa harjoittavan Pohjola-ryhmän. Uuden suuren kotimaisen finanssiryhmän rakennejärjestelyt vietiin loppuun vuoden 2006 aikana. Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto kiinteystivät yhteistyötään tämän yhteisesti valvottavan ryhmän valvonnassa. Lisäksi vuoden 2006 lopulla Säästöpankkiosakeyhtiö Aktia osti Henkivakuutusyhtiö Veritaksen Eläkevakuutusyhtiö Veritakselta. Samassa yhteydessä Eläke-Veritaksesta tuli merkittävä Aktian osakkeenomistaja. Aktia-konsernista muodostuu rahoituspainotteinen finanssikonglomeraatti, jonka valvontaa Rahoitustarkastus koordinoi yhteistyössä Vakuutusvalvontaviraston kanssa.

Merkittävin vuoden 2006 rakennejärjestelyutinen Suomessa oli Sampo-ryhmän päätös myydä Sampo Pankki tanskalaiselle Danske Bankille. Tämä merkitsee, ettei Sampo enää ole mukana pankkitoiminnassa, joten sen valvonta, jota Rahoitustarkastus on hoitanut yhteistyössä Vakuutusvalvontaviraston kanssa, loppuu Rahoitustarkastuksessa. Toisaalta Sampo Pankin valvontaa varten on kehitettävä toimiva yhteistyö Tanskan valvontaviranomaisen Finanstillsynetin kanssa, kun Sampo Pankista tuli osa suurta tanskalaista, monessa maassa toimivaa finanssiryhmää.

Mielenkiintoinen kysymys on myös, miten Sampo aikoo käyttää Sampo Pankin myynnistä saamansa huomattavat varat. Lisäksi Ruotsin uusi hallitus on ilmoittanut jollakin aikavälillä myyvänsä huomattavan omistusosuutensa Nordeasta. Varmaa ainakin on, että rakennejärjestelyt Pohjolassa ja laajemminkin Euroopassa jatkuvat ja luovat paineita myös Euroopan valvontajärjestelmien kehittämislle niin, että ne vastaavat markkinoiden monikansallista luonnetta.

EU:n lainsäädäntö perustuu kotimaan valvonnan periaatteeseen, eli rahoituskonsernin juridisen kotimaan valvontaviranomainen on päävastuullinen ryhmän valvonnassa. Isäntävaltion eli tytäryrityksen tai sivukonttorin valvontaviranomaisilla on vain

avustava rooli. Merkittävien, monissa maissa rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta keskeisten rahoitusjättien syntyminen on järkyttämässä kotivaltion valvonnan periaatteen uskottavuutta. Mahdollisen kriisin sattuessa yksittäisen maan valvojan, keskuspankin ja valtiovarainministeriön mahdollisuus ja kenties myös halu hoitaa monikansallista kriisiä ovat rajalliset. Ongelman olemassaolo on nyt tunnustettu myös Pohjoismaiden ulkopuolella, ja EU:ssa on vireillä monia hankkeita kriisienhallinnan kehittämiseksi. Nykyisen juridisen rakenteen muuttaminen on kuitenkin lyhyellä aikavälillä mahdotonta, joten tilanteisiin on ensi kädessä vaurauduttava kehittämällä nykyisiä yhteistyömuotoja.

Valvojen yhteistoimintaa nykyisissä valvontakomiteoissa voidaan kehittää kohti yhtenäistä valvontakulttuuria. Se edellyttäisi kuitenkin, että valvojen valtuudet, resurssit ja pätevyys olisivat samantasoiset kaikissa maissa. Tähän on vielä pitkä matka. Uskonkin edelleen, ettei pitkällä aikavälillä ole muuta ratkaisua kuin Euroopan keskuspankkijärjestelmän kaltainen Euroopan valvontajärjestelmä, jolla olisi ylikansallista päätösvaltaa rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta tärkeiden, monessa maassa toimivien rahoitusryhmittymien valvonnassa. Kansallisten valvontaviranomaisten edustajat muodostaisivat järjestelmän päätöksentekuelimen. Kansallisella tasolla hoidettaisiin edelleen – joskin nykyistä yhtenäisemmin perusteita ja menetelmiä – sellaisten pienempien laitosten valvonta, joilla on vain kansallista merkitystä. Toivottavasti vireillä olevat EU-tasoiset kriisiharjoitukset viitoittavat tietä tälle kehitykselle niin, ettei siihen jouduta todellisten kriisien kautta.

Suomessa keskustelua Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston yhdistämisestä ovat pitäneet yllä pankki- ja vakuutusryhmittymien synty sekä se tosiasia, että vakuutus-, sijoituspalvelu- ja pankkituotteet ovat joiltakin osin toistensa substituutteja, mutta niiden markkinointisäännökset, verotuskohdeltu ja palkkiorakenteet eroavat toisistaan kuluttajan kannalta vaikeasti hahmotettavalla tavalla. Voi olla, että maaliskaun jälkeen muodostettava hallitus ottaa asian taas selvitetäväksi. Itse olen taipuvainen kannattamaan yhdistämistä etenkin sijoitusriskien valvonnassa saatavien synergiaetujen vuoksi.

Tämä on viimeinen johtajan katsaukseni. Yhden-toista vuoden ura Rahoitustarkastuksen johtaja-

na on ohi tämän toimintakertomuksen ilmestyessä. Ennen tuloani Rahoitustarkastukseen toimin yli 23 vuotta eri tehtävissä Suomen Pankissa, joskin olin välillä virkavapaalla Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF) vuosina 1980–1982 ja pankkikriisin aikana vähän vajaat kaksi vuotta (1991–1993) SKOPin pääjohtajana, kun Suomen Pankki oli ottanut tämän pankin haltuunsa. Pankkikriisi ja sen tapahtumat olivat ehdottomasti urani vaikeinta aikaa. Ensimmäiset vuoteni Rahoitustarkastuksessa olivat vielä pankkikriisin jälkihoitoa. On häkellyttävää todeta, että viimeisten vajaan kymmenen vuoden aikana tilanne Suomen rahoitusmarkkinoilla on EU-jäsenyyden ja euron myötä muuttunut varsin totaalisesti. Tulevaisuudesta ei voi sanoa muuta varmaa kuin, että muutos jatkuu. Pelkään, etteivät muutokset seuraavina vuosina ole yhtä myönteisiä kuin ne ovat 2000-luvulla tähän asti voittopuolisesti olleet.

Rahoitustarkastuksen johtajan virka on yksinäinen. Ankarissa ulkoisissa paineissa on joskus tehtävä kovia päätöksiä, ja julkista ja vähemmänkin julkista ulkoista arvostelua ei voi välttää. Toivonkin seuraajalleni kestävyyttä ja viileää viisautta tulevilla kointoksissa. Lopuksi haluan kiittää Rahoitustarkastuksen pätevää ja motivoitunutta henkilökuntaa. Monista teistä on tullut hyviä ystäviäni niin kuin monista EU-kollegoistakin. Jatkakaa ansiokasta työtänne ja vaalikaa hyvää sisäistä ilmapiiriä, joka varmistaa tasokkaan ja tehokkaan valvonnan.

*Helsingissä helmikuussa 2007
Kaarlo Jännäri*

Johtajan katsaus

Aluksi haluan kiittää edeltäjäni, Kaarlo Jännäriä, jonka viitoittamalla tiellä on hyvä jatkaa. Jännäriin työssä heijastui hänen vuosikymmenien kokemuksensa kansainvälisistä ja kotimaisista rahoitusmarkkinoista. Hän oli jämäkkä johtaja, joka myös omalla esimerkillään korosti valvojan työn objektiivisuuden ja riippumattomuuden merkitystä.

Uskon edeltäjäni olevan valitettavan oikeassa todetessaan, että tulevaisuuden muutokset rahoitusmarkkinoilla eivät välttämättä ole enää niin positiivisia kuin tähän asti. Rahoitusmarkkinoiden toimintaympäristö on ollut jo viitisen vuotta hyvin suotuisa. Työttömyyden vähenemisen ja ripeän talouskasvun ansiosta kotitalouksien ja yritysten tilanne on ollut kokonaisuudessaan hyvä ja velanhoitokyky säilynyt riittävänä. Asuntojen ja arvopapereiden hintojen nousu on pitänyt yllä kasvaneidenkin luottojen vakuusarvoja.

Suotuisaan tilanteeseen ja hyvinolontunteeseen ei tule tuudittautua, vaan pitää varautua siihen, että taloudellinen kehitys ei jatku yhtä myönteisenä. On myös huomattava, että velallisten ja rahoittajien herkkyyden talouskehityksen ja rahoitusmarkkinoiden häiriöiden suhteen on kasvanut vähitellen pidemmän ajan kuluessa. Näin ollen häiriöiden vaikutukset ovat muuttuneet vakavammiksi – myös

pankkien ja muiden rahoitusalan yritysten kannalta. Häiriöherkkyyttä on lisännyt kotitalouksien velkaantumisasasteen kasvu, joillakin jo kipurajalle. Rahoittajien toiminta on myös aiempaa alttiimpaa globaaleiden rahoitusmarkkinoiden häiriöille, koska kasvava osuus varainhankinnasta on markkinaehtoista. Esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden likviditeetin kiristyminen voi päättää poikkeuksellisen alhaisen riskien hinnoittelun rahoitusmarkkinoilla ja vaikuttaa siten jälleenrahoituksen kustannuksiin ja arvopapereiden hintakehitykseen.

Suomen rahoitusmarkkinoilla on viime vuosina todistettu merkittäviä rahoitusalan omistus- ja rakennejärjestelyjä. Nämä uudet rakenteet vaativat myös valvonnan tehtävien ja vastuiden pohdintaa uudelleen niin kotimaassa kuin EU-tasolla. Suomalaisen rahoitusmarkkinoiden vakaus pitää pystyä turvaamaan myös tilanteessa, jossa merkittävä osa alan toimijoista on ulkomaisessa omistuksessa. Tarve korostuu erityisesti silloin, kun toiminta Suomessa on sivukonttorimuotoista tai kun pankin riskienhallinta on keskitetty ulkomaille. Valvojat ovat aloittaneet tiiviin yhteistyön monessa maassa toimivien pankkikonsernien ja finanssikonglomeraattien valvonnan, jotta kokonaisuuden riskejä voitaisiin valvoa tehokkaasti.

Tiivis yhteistyö on tarpeen myös Suomen toimintojen ja markkinoiden valvonnassa, koska jo nykyisellään näitä konserneja johdetaan ja niiden riskejä hallinnoidaan pitkälle keskitetysti. Valvontayhteistyön tiivistämisen lisäksi on kuitenkin analysoitava, miten pitkälle tällainen sopimus pohjainen valvontatehtävien käytännön järjestäminen riittää kriisitilanteissa, joissa etsitään vastuullista valvojaa ja – lopulta – maksajaa. Tarve lainsäädännöllisiin toimiin EU-tasolla on selkeä. Käytännön toiminnan kannalta on niin ikään tärkeää, että erityisesti pohjoismaiset valvojat järjestävät kriisiharjoituksia, joissa nykyisen valvonta- ja sääntelyjärjestelmän toimivuutta testataan.

Rahoitustarkastus on viime vuosina ilmaissut huolensa luotonannon löysydestä, asuntoluottomarginaalien kapeudesta ja asunto- ja kulutusluotonottoon liittyvästä asiakkaiden ylivelkaantumisesta. Olemme kiinnittäneet huomiota erityisesti siihen, arvioivatko kotitaloudet riittävästi oman taloutensa kantokykyä luottoja ottaessaan ja varautuvatko ne korkojen nousuun ja muihin velkarasitusta lisääviin tapahtumiin tulevaisuudessa. Pankkien riskikannattavuuden alenemisesta on kasvanut pitkällä aikavälillä, koska nopea luotonannon kasvu on kasvattanut luottoriskejä ja asuntoluottojen marginaalit eivät enää yksinään riittävästi kata pankin tuottovaatimusta. Pankkien kannattavuus nojaakin pitkälti palkkiotuottoihin, jotka puolestaan ovat alttiita suhdannevaihteluille.

Kotitalouksien velkaantumisessa on nähtävissä myös yhteiskunnan arvojen muutos. Arvot ovat muuttuneet viime vuosikymmenen aikana säästämisen tärkeyttä painottavista asenteista kulutushakuisempaan elämäntyyliin. Kehitystä on edesauttanut luotonsaannin helppous: perheen ensiasunnoksi hankitaan velkarahalla omakotitalo, kulutukseen käytetään yhä helpommin luottoa. Sen sijaan säästämisen merkitystä kotitalouksien taloudenpidossa ei painoteta eikä ehkä mielletäkään riittävän hyvin. Tässä olisi yhteiskunnassamme selkeä arvokeskustelun paikka. Säästämistä tulisi pyrkiä kannustamaan sen eri muodoissa. Kansantalouden kannalta merkitystä on myös sillä, että kotitaloudet hajauttaisivat säästöjään myös kotimaisiin osakkeisiin.

Tuntuu, että luotonoton merkitystä ja riskiä ei täysin ymmärretä. Tervettä taloudenpitoa ja talouden peruseriaatteita tulisikin nykyistä perusteellisem-

min opettaa jo kouluissa. Valistuksessa myös Rahoitustarkastuksella on tärkeä rooli objektiivisen tiedon tuottajana. Tavoitteemme on, että niin pankki-asiakkaat kuin säästäjätkin saisivat Rahoitustarkastuksen verkkosivustosta päätöksentekonsa tueksi mahdollisimman reaaliaikaista tietoa eri rahoitus tuotteista ja niiden riskeistä ja palkkiorakenteesta. Objektiivisen tiedon merkitys korostuu rahoitus tuotteiden kirjon kasvaessa ja monimutkaistuessa. Myös Rahoitustarkastus pyrkii vaikuttamaan omalta osaltaan siihen, että listayhtiöiden ja palveluntarjoajien antama informaatio olisi mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää.

Työ rahoitusmarkkinoidemme luottamuksen, vakauden ja kilpailukyvyn hyväksi edellyttää Rahoitustarkastukselta asiantuntevaa ja motivoitunutta henkilökuntaa. Rahoitustarkastuksen arvostus nojaa pitkälti sen osaamiseen ja objektiivisuuteen. Yhtein hiileen puhaltamalla pystymme parhaiten tekemään työtämme rahoitusmarkkinoidemme, asiakkaiden, säästäjien ja sijoittajien hyväksi.

Nöyrin mielin otan uuden viran vastaan.
Haasteet ovat suuret.

*Hel싱issä helmikuussa 2007
Anneli Tuominen*

Rahoitustarkastus lyhyesti

Rahoitustarkastus valvoo rahoitusmarkkinoita ja niillä toimivia. Valvottavia ovat mm. pankit, sijoituspalveluyritykset, rahastoyhtiöt ja pörssi. Lisäksi Rahoitustarkastus valvoo listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuden täyttämistä ja tilinpäätösinformaation laatua.

Toiminnan tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen markkinoiden toimintaan. Tämä tavoite on kirjattu lakiin Rahoitustarkastuksesta. Toimintaa ohjaa Rahoitustarkastuksen johtokunnan hyväksymä strategia. Rahoitustarkastuksen arvoja ovat riippumattomuus, avoimuus, tuloksellisuus ja ammattitaito.

Valvontaa ja sääntelyä

Rahoitustarkastuksen ydintoimintoja ovat valvonta ja sääntely. Vakavaraisuusvalvontaa suunnataan etenkin keskeisimpiin ja riskiherkempiin instituutioihin ja toimintoihin. Valvonnassa arvioidaan valvottavien taloudellista tilaa, riskejä, riskinkantokykyä sekä riskienhallintajärjestelmiä.

Rahoitustarkastus korostaa omistajien ja johdon vastuuta sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Näin pyritään varmistamaan, että valvottavilla on riittävät taloudelliset ja muut toimintaedellytykset ja että valvottavat eivät ota niin suuria riskejä, että niiden vakavaraisuus vaarantuu. Rahoitusmarkkinoiden vakautta uhkaavat riskit ja muutospaineet pyritään tunnistamaan jo ennakolta.

Arvopaperimarkkinoilla valvonnan kohteena ovat valvottavien menettelytavat sekä se, miten liikkeeseenlaskijat noudattavat tiedonantovelvollisuuttaan. Lisäksi valvotaan sisäpiirintiedon käyttämisestä annettujen ja muiden arvopaperimarkkinain säännösten noudattamista. Näiden tehtävien ohella Rahoitustarkastus pyrkii vaikuttamaan arvopaperikaupankäynnin ja selvityksen sujuvuuteen ja toimintavarmuuteen. Rahoitustarkastus valvoo myös kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) noudattamista.

Rahoitustarkastuksella on valvontatoimenpiteiden lisäksi oikeus antaa hallinnollisia sanktioita, jos lakia tai Rahoitustarkastuksen määräyksiä rikotaan. Keskeiset sanktiot ovat huomautus, varoitus, toimintakielto, rikesakko sekä seuraamusmaksu.

Sääntely – norminantoa ja valmistelua

Rahoitustarkastuksen sääntelytoiminta käsittää sekä sen oman norminannon että osallistumisen rahoitusmarkkinalainsäädännön valmisteluun niin kotimaassa kuin EU:ssa. Rahoitustarkastus seuraa tiiviisti markkinaolosuhteita ja tekee tarpeen mukaan lainsäädäntö- ja muita toimenpide-esityksiä toisille viranomaisille.

Valvonnan ja sääntelyn ohella Rahoitustarkastuksen tehtävänä on edistää yleistä tietämystä rahoitusmarkkinoista. Säästäjälle ja sijoittajalle -palveluvuostossa annetaan tietoa mm. rahoitusmarkkinois-

ta, sijoitus- ja säästötuotteista ja -palveluista, palveluntarjoajan valinnasta ja sopimuksen tekemisestä. Tietoja annetaan myös valvottavien taloudellisesta tilasta ja riskeistä.

Rahoitustarkastus myöntää luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja panttilainajien toimiluvat. Rahoitustarkastuksella on lisäksi oikeus peruuttaa näiden yhtiöiden toimiluvat joko hakemuksesta tai tilanteesta, jossa toimiluvan peruuttamisen edellytykset täyttyvät.

HALLINTO JA JOHTAMINEN

Rahoitustarkastus toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä. Päätöksenteossa se on itsenäinen.

Rahoitustarkastuksen hallinto- ja johtamisjärjestelmä on määritelty Rahoitustarkastuksesta annetussa laissa. Sitä täydentävät Suomen Pankin tilintarkastajien suorittama tilintarkastus, riippumaton sisäinen tarkastus sekä sisäinen ohjaus- ja valvontajärjestelmä.

Laki edellyttää, että Rahoitustarkastuksen toiminta ja päätöksenteko on avointa ja että hallinto- ja johtamisjärjestelmä on hyvä. Hallinnon ja johtamisen järjestämisessä noudatetaan soveltuvin osin samoja periaatteita, joita sovelletaan Rahoitustarkastuksen valvottaviin.

Pankkivaltuusto

Eduskunnan valitsema pankkivaltuusto valvoo Rahoitustarkastuksen toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta sekä päättää tietyistä hallintoon kuuluvista asioista. Pankkivaltuusto nimittää Rahoitustarkastuksen johtokunnan ne jäsenet, joita ei ole suoraan laissa määrätty.

Johtokunta

Rahoitustarkastuksen johtokunnalla on vastuu Rahoitustarkastuksen toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Johtokunta päättää pitkän aikavälin toimintalinjoista sekä tavoitteista ja valvoo niiden toteutumista.

Johtokunnassa on kuusi jäsentä. Pankkivaltuusto nimittää neljä jäsentä Suomen Pankin, valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ehdotusten perusteella. Rahoitustarkastuksen johtaja ja Vakuutusvalvontaviraston ylijohtaja ovat johtokunnassa virkansa puolesta.

Johtaja

Rahoitustarkastuksen päällikkönä on johtaja, jonka nimittää ja erottaa tasavallan presidentti. Johtaja vastaa siitä, että Rahoitustarkastukselle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja johtokunnan antamien ohjeiden mukaisesti laissa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Tärkeimmät päätöksensä johtaja tekee johtoryhmää kuultuaan. Johtoryhmään kuuluvat Rahoitustarkastuksen johtajan lisäksi apulaisjohtajat, päälakimies ja neuvonantaja esikuntayksiköstä.

RAHOITUSTARKASTUKSEN ORGANISAATIO

Rahoitustarkastuksen organisaatio koostuu esikunnasta, markkina- ja valvontaosastosta, vakavaraisuusvalvontaosastosta, viestintä- ja tietopalvelut-yksiköstä sekä toiminnansuunnittelu- ja organisaation kehittämisen-yksiköstä. Rahoitustarkastuksen organisaatiokaaviot ovat liitteissä 2 ja 3.

Markkinoita ja valvottavia koskevat valvontatehtävät ovat markkina- ja valvontaosastojen vastuulla. Markkina- ja valvontaosastolle on keskitetty markkinoiden ja menettelytapojen valvonta, arvopaperimarkkinoiden infrastruktuurin valvonta sekä osaston toimialaan liittyvä sääntely ja sen kehittäminen. Lisäksi osasto vastaa kansainvälisten tilinpäätösstandardien noudattamisen sekä liikkeeseenlaskijoiden tiedonantovelvollisuuden noudattamisen valvonnasta.

Vakavaraisuusvalvontaosastolle kuuluvat puolestaan kaikkien valvottavien vakavaraisuusvalvonta, tietojärjestelmäpalvelut sekä osaston toimialaan liittyvä sääntely ja sen kehittäminen. Osaston vastuulla ovat luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja ra-

hastoyhtiöiden riskien ja pääomien riittävyyden valvonta sekä valvottavien kannattavuuden seuranta. Lisäksi osasto vastaa rahoitusmarkkinoiden kokonaistilan analysoinnista ja taloussympäristön muutoksiin liittyvien riskien arvioinnista sekä seuraa ja tukee valvottavien valmistautumista Basel II -vakavaraisuusuudistukseen.

Esikuntayksikön tehtävänä on ohjata Rahoitustarkastuksen omaa norminantoa, linjata sääntelyn strategiset tavoitteet ja periaatteet sekä ohjata ja valvoa näiden noudattamista. Lisäksi yksikkö vastaa toimilupa- ja sanktioprosesseista, kansainvälisen toiminnan koordinoinnista sekä ratalaisten sisäpiirivalvonnasta.

Viestintä ja tietopalvelut -yksikkö vastaa viestinnästä ja tietopalveluista. Toiminnansuunnittelu ja organisaation kehittäminen -yksikkö vastaa puolestaan toiminnansuunnittelusta ja seurannasta, strategia-työn koordinoinnista sekä organisaation kehittämistä. Molemmat yksiköt raportoivat Rahoitustarkastuksen johtajalle.

HENKILÖSTÖ

Rahoitustarkastus on asiantuntijaorganisaatio. Henkilöstöstä 71 % toimii asiantuntijatehtävissä, 11 % esimiestehtävissä ja 18 % muissa tehtävissä.

Rahoitustarkastuksen hyväksytty toimintavahvuus on 142 henkeä, mutta vuoden 2006 lopussa toimintavahvuus oli menossa olleiden rekrytointien vuoksi 137. Markkinavalvonnassa työskenteli 54 henkeä, vakavaraisuusvalvonnassa 63, esikunnassa 9, viestintä ja tietopalveluissa 7 sekä toiminnansuunnittelu ja organisaation kehittäminen -yksikössä 2 henkeä. Tehtyjen henkilötyövuosien määrä oli 144,7. Henkilöstön tulovaihtuvuus¹ ja lähtövaihtuvuus² olivat molemmat keskimäärin 9 %.

Rahoitustarkastuksen asema rahoitusmarkkinoita valvovana viranomaisena asettaa sen virkamiesten toiminnalle erityisiä eettisiä vaatimuksia, joiden pääperiaatteina ovat lojaalius ja riippumattomuus. Ratalaisen tulee toiminnassaan ottaa huomioon Rahoitustarkastuksen tavoitteet ja toimia niiden saavuttamisen puolesta. Hänen suhteensa tai taloudelliset yhteytensä valvottavaan eivät saa muodostua

liian tiiviiksi tai muuten sellaisiksi, että hänen riippumattomuutensa voitaisiin kyseenalaistaa.

TOIMINNAN RAHOITUS JA KUSTANNUKSET

Rahoitustarkastuksen toiminta rahoitetaan valvontaja toimenpidemaksuilla, joita peritään valvottavilta ja arvopapereiden liikkeeseenlaskijoilta. Vuonna 2006 valvonta- ja toimenpidemaksuja kertyi yhteensä 17,5 miljoonaa euroa, minkä lisäksi vuodelta 2005 siirtyi 2,3 miljoonan euron suuruinen ylijäämä.

Rahoitustarkastuksen toimintakulut olivat 17,2 miljoonaa euroa. Tästä pääosa koostui henkilöstökuluista (12,4 milj. euroa), joihin sisältyy myös ennakkoimaton Suomen Pankin eläkerahaston kannatusmaksu (1,4 milj. euroa). Muut merkittävät kuluerät muodostuivat Suomen Pankilta ostettavista hallintopalveluista (2,1 milj. euroa) sekä toimitilojen vuokrasta (1,2 milj. euroa). Valvonta- ja toimenpidemaksuista kertyi vuodelta 2006 noin 2,6 miljoonan euron ylijäämä, joka otetaan huomioon vuoden 2007 valvontamaksuja määriteltäessä.

Vuoden 2007 budjetin loppusumma on 18,1 miljoonaa euroa. Henkilöstökuluihin on budjetoitu noin 11,5 miljoonaa euroa, josta palkkojen osuus on 8,9 miljoonaa euroa ja muiden henkilöstökulujen osuus 2,6 miljoonaa euroa. Muut henkilöstökulut koostuvat mm. lakisääteisistä ja vapaaehtoisista sosiaalikulusta sekä työterveyshuollon kustannuksista.

Muita toimintakuluja aiheutuu mm. virkamatoista, koulutuksesta, turvallisuus-, ravitsemus- ja henkilöstöpalveluista sekä ulkopuolisilta tahoilta hankituista palveluista. Virkamatkot suuntautuvat suurelta osin Euroopan pankkivalvojien (CEBS) ja Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien (CESR) komiteoiden työryhmien kokouksiin sekä pohjoismaisten valvojien yhteistyökokouksiin. Osaamisen kehittämiseen on varattu vuodeksi 2007 keskimäärin 1 700 euroa/henkilö. Rahoitustarkastus hankkii henkilöstö- ja taloushallintoon, tietohallintoon, turvallisuuteen ja muuhun yleishallintoon liittyvät palvelut Suomen Pankilta. Näiden kulujen osuus vuoden 2007 budjetista on 2,3 miljoonaa euroa.

¹ Tulovaihtuvuus = Tulleiden määrä/henkilöstön keskimääräinen toimintavahvuus * 100.

² Lähtövaihtuvuus = Lähteneiden määrä/henkilöstön keskimääräinen toimintavahvuus * 100.

Strategia 2007–2009

Rahoitustarkastuksen visiona on olla ennakoiva ja arvostettu valvoja.

Toiminnan tavoitteet:

Rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen rahoitusmarkkinoiden toimintaan

Kilpailukykyiset ja toimivat rahoitusmarkkinat

Saavuttaakseen tavoitteensa Rahoitustarkastus on tehnyt seuraavat strategiset valinnat tulevaisuuden suunnittelukaudeksi:

Kohdennamme resursseja ennakoivaan ja riskiperusteiseen valvontaan.

Rahoitustarkastus valvoo valvottavien riskinottoa, kannattavuutta ja vakavaraisuutta jatkuvasti raportoinnin avulla. Riskejä ja riskinkantokykyä analysoidaan säännöllisesti. Paikalla valvottavissa tehtävillä tarkastuksilla paneudutaan tarkemmin riskeihin ja niiden hallintaan. Tarkastuksia kohdennetaan erityisesti rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta tärkeimpiin valvottaviin ja järjestelmiin.

Vuonna 2006 aloitettu tarkastusten lisääminen jatkuu, sillä kun Basel II -vakavaraisuusuudistus on saatu päätökseen, sääntelyn valmistelu vaatii vähemmän resursseja. Tarkastukset kohdistuivat vuonna 2006 erityisesti luottoriskeihin ja niiden hallintaan. Rahoitustarkastus puuttui nopean luotonannon kasvusta aiheutuviin riskeihin ja epäkohtiin pankkien menettelytavoissa. Luottoriskien valvonta on tulevaisuudessakin keskeisellä sijalla riskien hallintajärjestelmien ja operatiivisten riskien valvonnan ohella.

Rahoitustarkastuksen strategia 2007–2009

VISIO

Ennakoiva ja arvostettu valvoja

KRIITTISET MENESTYSTEKIJÄT

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Riittävät ja muiden EU-jäsenmaiden kanssa samantasoiset valtuudet

Oikea-aikainen ja selkeä viestintä

Basel II -uudistus tuli voimaan vuoden 2007 alussa. Pankkien ja sijoituspalveluyritysten on siirryttävä uusien säännösten mukaiseen vakavaraisuuden laskentaan ja hallintaan viimeistään 1.1.2008. Uudistus tukee paitsi valvottavien omaa riskien ja vakavaraisuuden hallintaa myös Rahoitustarkastuksen harjoittamaa valvontaa. Muun muassa luottosalkun laatua voidaan seurata nykyistä laajemmin ja riskien kasvu havaita aiemmin, kun valvottavat kehittävät omia sisäisiä menetelmiään ja raportoivat niiden pohjalta Rahoitustarkastukselle. Pääomien riit-

tävyyden valvonta kattaa entistä laajemmin ja systemaattisemmin valvottavien kaikki olennaiset riskit sekä toimintaympäristön uhat ja suhdannevaihtelut. Rahoitustarkastus on panostanut runsaasti voimavaroja luotettavaan ja sujuvaan Basel II -uudistuksen käyttöönottoon kaikissa valvottavissa. Tämä työ jatkuu.

Tarkastamme valvottavien hallinnon ja pääomanhallinnan luotettavuutta.

Luotettava hallinto sekä johdon luotettavuus ja sopeutus luovat pohjan valvottavien hyvälle riskien hallinnalle. Hallinnon luotettavuus kuuluu Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin. Luotettava hallinto korostuu myös Basel II -uudistuksessa, jossa valvottavilta vaaditaan systemaattista pääomanhallintaa kaikkien riskien kattamiseksi jatkuvasti sekä suunnitelmia uuden pääoman hankkimiseksi tarvittaessa. Pääomanhallinta on yhdistettävä osaksi liiketoimintastrategiaa ja johtamista. Jos valvottavat ottavat suurempia riskejä, on niitä varten varattava riittävästi pääomaa. Rahoitustarkastus arvioi vastaisuudessa vuosittain kaikkien valvottavien pääomanhallinnan riittävyden ja voi tarvittaessa edellyttää pääoman lisäämistä.

Tehostamme kansainvälistä valvontayhteistyötä ja finanssikonglomeraattien valvontaa.

Yhteistyö pohjoismaisten valvontaviranomaisten kanssa on ollut välttämätöntä useassa Pohjoismaassa toimivien pankkikonsernien valvonnassa, kun näiden osuus Suomen markkinoilla on kasvanut. Yhteistyötä on edelleen tiivistettävä. Myös Vakuutusvalvontaviraston kanssa on tehty entistä tiiviimpää yhteistyötä kotimaisten rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnassa. Suomen rahoitusmarkkinoiden vakauden valvonta ja mahdollisten kriisien hallinta sekä ryhmittymien tehokas kokonaisvalvonta edellyttävät yhteistoimintaa näiden viranomaisten kanssa. Yhteistyö on jatkunut tiiviinä myös Säästöpankkitarjontakomitean ja Paikallisosuuspankkiliiton kanssa paikallispankkiryhmien valvonnassa. Tätä työtä kehitetään edelleen Basel II -vaatimusten täyttämiseksi.

EU-tasolla Rahoitustarkastus osallistuu aktiivisesti Euroopan pankkivalvojien komitean (CEBS) ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän pankkivalvontakomitean (BSC) työhön. Tavoitteena ovat tehokas eurooppalainen valvontajärjestelmä ja yhtenäistyvät toimintatavat sekä rahoitusmarkkinoiden riskien tehokas seuranta. Rahoitustarkastuksen resurssit mahdollistavat osallistumisen vain Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta tärkeimpiin hankkeisiin.

Edistämme sijoittajille ja asiakkaille annettavan taloudellisen informaation ymmärrettävyyttä, luotettavuutta ja laatua.

Rahoitustarkastus pitää taloudellisen informaation hyvää laatua yhtenä tärkeimmistä sijoittajan- ja asiakkaansuojan elementeistä. Laadukas sijoittajainformaatio on listayhtiöiden taloudellisen aseman arvioinnin edellytys. Sijoittajien tulee voida luottaa listayhtiöiden informaation oikeellisuuteen ja pystyä vertaamaan eri maissa toimivien yhtiöiden tuloksetekokykyä ja riskiprofilia. Rahoitustarkastus tekee omalta osaltaan työtä sijoittajainformaation selkeyden parantamiseksi.

Rahoitustarkastus on tehnyt viime vuosina selvityksiä, joissa on arvioitu sijoittajille annettavan informaation laatua ja kehittämistarpeita. Selvitykset ovat koskeneet niin arvopaperimarkkinalaisäädännön mukaista tulosestimoitusten antamista kuin kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) noudattamista. Selvitykset on julkistettu ja havainnoista on kerrottu listayhtiöille ja eri sidosryhmille. Selvitysten mukaan IFRS-tilinpäätösten laatu on vaihteleva ja yhtiöillä on vielä kehitettävää tilinpäätöksissä. Tulevaisuudennäkymiä koskevista ennusteista yhtiöt antoivat sijoittajille aiempaa paremmin informaatiota. Rahoitustarkastus jatkaa selvitysten tekemistä. Vuonna 2007 tarkasteltavaksi otetaan mm. listayhtiöiden omaisuuserien arvonalentumistestaukset.

Tarve huolehtia sijoittajille ja säästäjille annettavan informaation ymmärrettävyydestä korostuu, koska kiinnostus yksityiseen eläkesäästämiseen kasvaa ja kotitalouksien varallisuuden sijoittaminen painottuu aikaisempaa enemmän arvopaperisidonnaisiin säästämismuotoihin. Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että sijoittajille ja säästäjille tarjotaan informaatiota ymmärrettävässä ja selkokielisessä muodossa. Informaation selkeyden vaatimukset koskevat listayhtiön taloudellisen tuloksen tiedottamista, rahastojen sijoitusstrategiaa, palkkioita tai talletusten osakesidonnaisen tuoton määräytymistä. Samoin ne koskevat pankkiasiakkaille anto- ja ottolainauksesta ja muista palveluista annettavaa tietoa sekä tietoa palveluiden yhdistämisen vaikutuksista perittyihin palkkioihin.

Rahoitustarkastus pitää tärkeänä antaa omassa verkkosivustossaan pankkien asiakkaille ja säästäjille

objektiivista ja ajantasaista tietoa eri laina-, säästämis- ja sijoittamisvaihtoehdoista. Mikäli Rahoitustarkastus onnistuu tässä tehtävässä, asiakkaat pystyvät hankkimaan itselleen hyödyllistä tietoa ennen taloudellista sitoutumistaan. Selkeän informaation tarve korostuu strukturoiduissa ja muissa uusissa, monimutkaisissa tuotteissa. Rahoitustarkastuksen tavoitteena onkin tarjota aiempaa enemmän tietoa, jonka avulla asiakkaat voivat vertailla lainavaihtoehtojen, rahoitus- ja sijoitusmuotojen sekä muiden tuotteiden hintoja.

Rahoitustarkastus julkistaa säännöllisesti informaatiota valvottavien ja rahoitusmarkkinoiden tilasta ja riskeistä. Julkistettujen analyysien määrää ja julkisia puheenvuoroja lisättiin vuonna 2006, koska erityisesti kotitalouksien riskien katsottiin kasvaneen luotonoton lisääntyttyä edelleen. Basel II -uudistuksen myötä myös valvottavien oma taloudellista tilaa ja riskejä koskeva julkistaminen lisääntyy.

Edistämme hyvää markkinatapaa ja puutemme laiminlyönteihin riittävän voimallisesti.

Toimintatapojen terveys on edellytys rahoitusmarkkinoiden toimivuudelle. Tämä onkin yksi Rahoitustarkastuksen toiminnan tavoitteista. Kattava viranomaissääntely pohjaa yhtenäisiin toimintatapoihin. Vuonna 2005 voimaan tullut markkinoiden väärinkäytöksiä – kuten sisäpiirintiedon väärinkäyttöä ja kurssien vääristämistä – koskeva sääntely on selkeyttänyt markkinakäytäntöjä koko EU:n alueella. Vuoden 2007 loppupuolella tulee voimaan uutta sääntelyä, joka koskee erityisesti sijoituspalvelujen tarjontaa. Tämä on omiaan parantamaan sijoittajansuojaa Euroopan laajuisesti. Sääntelyn tavoitteena on muun muassa varmistaa, että asiakkaita kohdellaan mahdollisimman tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.

Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että se pystyisi mahdollisimman pitkälle ehkäisemään ennalta moitittavaa toimintaa markkinoilla ja edistämään hyvää markkinatapaa. Tähän Rahoitustarkastus pyrkii kertomalla sääntelystä sekä sen tavoitteista ja tulkinnoista informaatio- ja keskustelutilaisuuksissa ja antamalla mahdollisimman käytännönläheistä ohjeistusta valvottaville ja listayhtiöille. Suurien sääntelyhankkeiden päätyttyä Rahoitustarkastus pystyy

tekemään aiempaa enemmän tarkastuksia ja valvontakäyntejä valvottaviin sekä selvityksiä eri teemoista.

Uskottavuuden ja markkinoiden luottamuksen kannalta on välttämätöntä, että valvoja tarvittaessa reagoi laiminlyönteihin viivytyksettä niin voimakkaasti kuin ne edellyttävät. Reagointitapaa harkitessaan Rahoitustarkastus ottaa aina huomioon teon vakavuusasteen niin markkinoiden, asiakkaiden kuin sijoittajienkin kannalta.

Edistämme sääntelyn ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuutta EU:ssa.

Valvonnan lähivuosien haasteeksi EU:ssa nähdään koti- ja isäntävaltion valvojien välisen työnjaon kehittäminen niin, että se vastaisi muuttuvia markkinarakenteita. EU:ssa on tunnustettu, että markkinarakenteiden muuttuminen, erityisesti maiden rajat ylittävien finanssiryhmittymien lisääntyminen, edellyttää muutoksia käytännön valvonnassa, vaikka valmiuksia muuttaa valvonnan juridista perusrakennetta ei ole. Toimenpiteitä yhteistyön tehostamiseksi ja raportoinnin yhdenmukaistamiseksi sekä tehtävien delegoimiseksi valvojien kesken on osin jo aloitettu ja osin selvitetään.

Rahoitustarkastus pyrkii vaikuttamaan niin EU-tasolla, Pohjoismaissa kuin Suomessakin siihen, että valvonta- ja sääntely-yhteistyö antaa Rahoitustarkastukselle tehokkaat toimintaedellytykset vastata kotimaisten rahoitusmarkkinoiden vakaudesta ja luottamuksesta. Tiivistä yhteistyötä muiden EU-maiden valvojien kanssa jatketaan yhteisten tulkintojen ja valvontaperiaatteiden saavuttamiseksi. Rahoitustarkastus toimii myös sen puolesta, että suomalainen sääntely-ympäristö mahdollistaa tehokkaan ja kannattavan liiketoiminnan, mikä edistää Suomen rahoitusmarkkinoiden houkuttelevuutta.

Huolehdimme oman ohjeistuksemme selkeydestä ja oikeasta kohdentamisesta.

Rahoitustarkastuksen saaman palautteen mukaan sääntelyn laatu on parantunut. Kritiikki on kohdistunut siihen, että samaa sääntelyä on vaikea soveltaa

erikokoisiin ja -tyyppisiin valvottaviin. Sääntelyssä tullaan ottamaan entistä paremmin huomioon valvottavien toiminnan laajuus ja riskit. Tämä on haaste paitsi Rahoitustarkastukselle myös koko EU:lle. Tavoitteena on, että Rahoitustarkastuksen standardeista syntyy valvottaville selkeä käsitys valvojan roolista ja odotuksista. Rahoitustarkastus pyrkii löytämään toimivia käytännön ratkaisumalleja siihen, miten samaa sääntelyä voidaan soveltaa erikokoisiin valvottaviin. Rahoitustarkastuksen norminantoa pyritään selkeyttämään myös mm. entistä tarkemmin sisältöä kuvaavilla marginaaliotsikoilla sekä panostamalla riittävän laajaan valmisteluvaiheen kuulemiseen samoin kuin sääntelyn tarpeen ja vaikutusten selvittämiseen.

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (MiFID) voimaantulo vuoden 2007 lopulla vaikuttaa merkittävästi Rahoitustarkastuksen sääntelyyn ja tulevaan valvontatyöhön. Kesästä 2006 alkaen Rahoitustarkastuksessa on tehty työtä oman norminannon saattamiseksi direktiivin vaatimusten mukaiseksi ja toimilupahakemuskäsittelyn uudistamiseksi.

Tuemme vastuullisen itsesääntelyn kehittämistä.

Rahoitustarkastuksen strategian eräänä painoalueena vuosille 2007–2009 on tukea vastuullisen itsesääntelyn kehittämistä. Tämän toteuttamiseksi tehdään selvitys itsesääntelyn käyttöalueista rahoitusmarkkinoilla. Selvityksen perusteella linjataan Rahoitustarkastuksen roolia suhteessa itsesääntelyyn. Itsesääntelyn ongelmana on pidetty valvonnan ja sanktioiden riittämättömyyttä. Toisaalta elokuussa 2006 Suomessa julkaistu paremman sääntelyn toimintaohjelma käsittelee myös itsesääntelyä viranomaissääntelyn vaihtoehtona ja täydentäjänä. Toimintaohjelmassa käytetään käsitettä vaihtoehtoinen sääntely, jolla tarkoitetaan niitä yhteiskunnallisen ohjauksen keinoja, joita julkinen tai yksityinen taho käyttää lainsäädännön asemesta saavuttaakseen tietyn asettamansa tavoitteen. Vaihtoehtoisella sääntelyllä pyritään paitsi vähentämään viranomais-sääntelyä myös lisäämään oikeusjärjestelmän joustavuutta.

Toimimme kustannustehokkaasti ja mitoitamme resurssit valvottavien toiminnan laajuuteen ja integraation haasteisiin.

Rahoitustarkastus pyrkii kehittämään toimintaansa siten, että sen henkilöstömäärä ja kustannustehokkuus vastaavat toimintaympäristön kehitystä ja valvottavien toiminnan muutoksia. Valvonnassa ja sääntelyssä pyritään tehokkuuteen niin, että valvottavat ja muut sidosryhmät kokevat yhteistyön Rahoitustarkastuksen kanssa ja sen tuottaman lisäarvon kannaltaan hyväksi.

EU-alueen rahoitusmarkkinoiden valvonta perustuu entistä enemmän valvojien yhteistyöhön ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamiseen nk. Lamfalussy-prosessin mukaisesti. Kasvava kansainvälinen ja EU-tason valvontayhteistyö sekä rahoitusmarkkinoiden rakennemuutokset ja sääntelyn kehitys vaativat Rahoitustarkastuksen henkilöstöltä paljon.

Rahoitustarkastuksen suurimpia haasteita on selviytyä lisääntyvistä valvontatehtävistä nykyisellä henkilöstömäärällä. Rahoitusmarkkinoiden hyvän työtilanteen vuoksi kokeneiden asiantuntijoiden rekrytoiminen on vaikeutunut, mikä on kasvattanut merkittävästi henkilöriskejä. Työkuorman kasvua pyritään tasaamaan käyttämällä tilapäistyövoimaa, mikä näkyy henkilötyövuosien kasvuna vuonna 2007. Tilapäistä työvoimaa tarvitaan erityisesti hoitamaan Basel II -säännösten käyttöönottoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi tilapäisen työvoiman käytöllä vähennetään kalliin ulkoisen IT-konsulttipalvelun tarvetta.

Budjetin kasvu pyritään pitämään yleisen hintatason muutoksen mukaisena. Henkilöstö- ja muut toimintakulut ovat tulevana suunnittelukautena hyvin maltilliset. Budjettia kasvattavat mittavat tietotekniset kehittämishankkeet, jotka juontuvat EU:n sääntelyyn liittyvistä tietojärjestelmätarpeista.

Tehostamme toimintatapoja ja valmistaudumme uusien toimintavaltuuksien käyttöön.

Rahoitustarkastuksen ydinprosessien toimivuutta on tarkoitus edelleen parantaa. Valvontaprosessit uudistuvat Basel II -säännösten ja rahoitusvälineiden

markkinoita koskevan direktiivin mukaisesti vuoden 2007 aikana.

Edistynyttä tietotekniikkaa hyödynnetään edelleen tehostettaessa valvontaa ja toimintatapoja. Rahoitustarkastuksessa käynnistettiin vuoden 2006 aikana rahoitusvälineiden kauppaportointia koskeva järjestelmähanke ja vakavaraisuusvaatimuksiin liittyvä raportointihanke. Vuoden 2007 aikana Rahoitustarkastuksen henkilöstö saa vaihteittain käyttöön sähköisen työpöydän.

Kehitämme henkilöstön osaamista toimialan muutoksia ennakoiden.

Toimintatapoja ja osaamista kehitetään toimialan muutoksia ennakoiden. Keskeiset koko Rahoitustarkastusta koskevat osaamisen haasteet liittyvät vuosina 2007–2009 Basel II -vakavaraisuuskehikon, IFRS-tilinpäätössäännösten, EU:n uudistuneen arvopaperimarkkinalainsäädännön sekä yhtiöoikeuden osaamisen syventämiseen.

Sidosryhmätutkimuksen mukaan Rahoitustarkastus on valvottaville hyvä tuki riskien ja vakavaraisuuden hallinnan kehityksessä sekä Basel II -uudistuksessa. Koulutus ja muut panostukset osaamisen kehittämiseksi ovat siis tuottaneet hedelmää. Osaamisen kasvattaminen vaatii kuitenkin huomiota edelleen, koska valvottavien riskienhallinnan menetelmät ja rahoitusinstrumentit kehittyvät voimakkaasti.

Huolehdimme hyvästä työmotivaatiosta.

Kiinnitämme kasvavaa huomiota henkilöstön työhyvinvointiin. Tavoitteena on pohtia keinoja henkilöstöön kohdistuvien paineiden hallitsemiseksi. Kehitämme hyvää henkilöstöjohtamista erityisesti henkilöstön motivoinnissa, priorisoimme entistä paremmin työtehtäviä ja pyrimme tasaamaan työkuormaa. Vuoden 2007 aikana uusitaan ilmapiirikysely.

Vuoden 2006 lopulla Rahoitustarkastuksessa käynnistettiin koko esimieskuntaa koskeva johtamiskoulutus. Osaamisen kehittämistä ja henkilöriskien vähentämistä jänitevöitettiin laatimalla Rahoitustarkastuksen osaamisstrategia vuosiksi 2007–2009. Tehtävien ja henkilöstön työkierrolla pyritään te-

hostamaan toimintaa ja kasvattamaan henkilöstön ammattitaitoa.

Tavoitteiden toteutumisen arviointikehikkoa uudistettiin siten, että pankkivaltuusto ja johtokunta saavat aiempaa konkreettisemmat perusteet arvioida Rahoitustarkastuksen toimintaa. Lisäksi arviointijärjestelmää kehitettiin niin, että se auttaisi viestimään Rahoitustarkastuksen strategiaa entistä selkeämmin henkilöstölle.

Taloudellinen toimintaympäristö vuonna 2006

Talousvuosi 2006 ennustettua parempi

Vuoden 2006 talouskehitys oli ennustettua parempi, ja myös tulevat talousnäkymät ovat suotuisat. Suomen kokonaistuotannon kasvu on nopeaa eurooppalaiseen keskiarvoon verrattuna. Kasvun odotetaan kuitenkin heikentyvän jonkin verran lähitulevaisuudessa. Suomen vienti ja kulutuskysyntä jatkuivat vahvoina vuonna 2006 ja inflaatio oli Euroopan hitaimpia. Myös työllisyys parantui, ja työttömyysaste laski alle 8 prosenttiin.

Euroopan keskuspankki korotti ohjauskorkoa

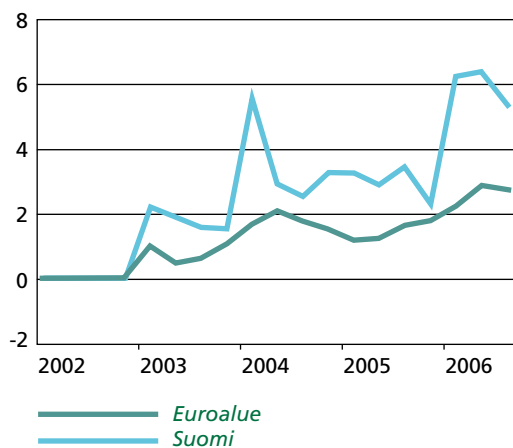
Euroalueen inflaatiopaineiden johdosta Euroopan keskuspankki nosti ohjauskorkoa³ useaan otteeseen vuoden aikana. Vuoden viimeinen koronnosto oli joulukuussa. Ohjauskorko oli vuoden 2006 lopussa 3,50 %.

Euriborkorot nousivat vuoden aikana runsaan prosenttiyksikön. Nousu on ollut niin maltillista, että

³ Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko.

Kokonaistuotanto euroalueella ja Suomessa

Prosenttimuutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Suomen Pankki ja Tilastokeskus.

lainanhoitokulujen kasvu ei ole aiheuttanut laajamittaisia ongelmia. Pankkien korkokatteet ovat odotetusti parantuneet, kun korkotasoa on noussut.

Epävarmuus rahoitusmarkkinoiden kehityksestä näkyi korkojen ja varallisuushintojen aiempaa suurempana vaihteluna

Rahoitusmarkkinoilla oli vuonna 2006 aikaisempaa enemmän epävarmuutta makrotalouden ja rahapolitiikan suunnasta ja muutoksen voimakkuudesta. Epävarmuus näkyi markkinakorkojen vaihteluherkkydessä ja keväällä 2006 osakemarkkinoiden varallisuushinnoissa. Keväällä nähty osakkeiden hintojen pudotus jäi lyhytaikaiseksi, ja vuosi 2006 oli arvopaperimarkkinoilla odotettua parempi. Suotuisana jatkunut talouskehitys ja yritysten hyvä kannattavuus nostivat pörssikursseja, ja osakkeiden vaihto oli vilkasta. Pörssiosakkeiden vaihto kasvoi noin 30 % edellisvuotisesta.

Asuntoluottomarkkinat kasvoivat edelleen

Luottojen kysyntä jatkui koko vuoden voimakkaana ja hidastui vain hieman edellisvuotisesta. Asuntoluottokanta on kasvanut vuosien ajan erittäin nopeasti, kun halpa rahoitus ja pidentyneet maksuajat ovat innostaneet kotitaloudet käymään aktiivisesti asuntokauppaa. Samalla asuntojen hinnat ovat kuitenkin nousseet. Matalasta korkotasosta ja pidentyneistä maksuajoista koitunut hyöty on siirtynyt suoraan asuntojen hintoihin.

Vanhojen kerrostaloasuntojen neliöhintojen nousu alkoi hidastua loppuvuonna 2006. Asuntomarkkinoiden rauhoittumisesta kertoivat myös myyntiaikojen pidentyminen sekä asuntokauppojen määrän vähentyminen edellisvuoden ennätyslukemista.

Velkaantuneiden kotitalouksien riskinä työttömyys ja korkojen nousu

Vuoden 2006 lopussa keskimääräisellä kotitaloudella oli velkaa jo 96 % käytettävissä olevasta vuosituloista. Velan kasvua on matalan korkotason ja marginaalien kaventumisen lisäksi edistänyt laina-

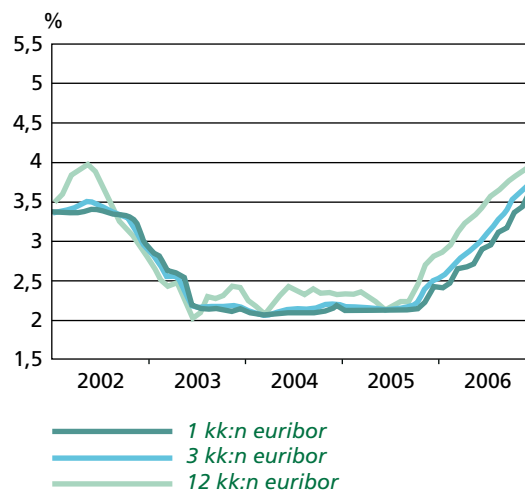
kojen pidentyminen. Suomen Pankkiyhdistyksen huhtikuussa 2006 julkistaman Säästäminen ja luotonkäyttö -raportin mukaan uusien asuntolainojen keskimääräinen maturiteetti oli pidentynyt kahden vuoden takaisesta 11 vuodesta 17 vuoteen. Osa kotitalouksista lienee jo ylivelkaantuneita, mutta kokonaisuudessaan kotitalouksien asunnonostoaikeet ja kuluttajien luottamus omaan talouteen ja työllisyyteen olivat Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin mukaan vielä vuoden loppupuolella korkeat.

Suurten asuntolainojen ja korkojen nousun vaikutukset asuntovelallisten maksukykyyn näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä. Yksittäisten kotitalouksien kannalta suurimmat velkaantumiseriskit liittyvät ansiotulojen pienenemiseen esimerkiksi työttömyyden vuoksi. Suomessa, toisin kuin monessa muussa euromaassa, suurin osa luotoista on vaihtuvakorkoisia, mistä syystä lainaa ottanut asiakas kantaa korkotason muutosten aiheuttaman riskin.

Kilpailu lainamarkkinoilla kireää

Kilpailutilanne lainamarkkinoilla kiristyi edelleen vuonna 2006. Antolainauksen ja erityisesti asuntoluottojen marginaalit kapenivat. Rahoitustarkastuk-

Euriborkorot kuukausittain

sen kesällä tekemän likviditeettiriskin hallintaa koskeneen kyselyn pohjalta nähtiin, että korkomarginaalien kapenemisen lisäksi myös korkomarginaalien hajonta eri pankkien välillä on pienentynyt. Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan pankit eivät juuri hinnoitele kotitalousluottoja riskin mukaan.

Saman kyselyn perusteella arvioitiin, että kilpailu ei ole vaikuttanut kulutusluottojen marginaaleihin, sillä ne eivät olleet merkittävästi kaventuneet. Kokonaisuudessaan kulutusluottojen marginaalien vaihteluväli on asuntoluottojen marginaalia leveämpi, koska osa kulutusluotoista on vakuudellista antolainausta ja osa vakuudettomia korttiluottoja.

Rahoitusmarkkinoiden riskit ovat kasvamassa

Lyhyellä aikavälillä suomalaisten pankkien todennäköisimpänä riskinä voi pitää ulkopuolisten, kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta peräisin olevien sokkien uhkaa. Suomen talouden tukevan pohjan vuoksi kotimaiset sokit ovat epätodennäköisempiä.

Pankkien toimintaympäristö on hyvän taloudellisen kasvun takia suotuisa. Yritysluottoihin liittyvät

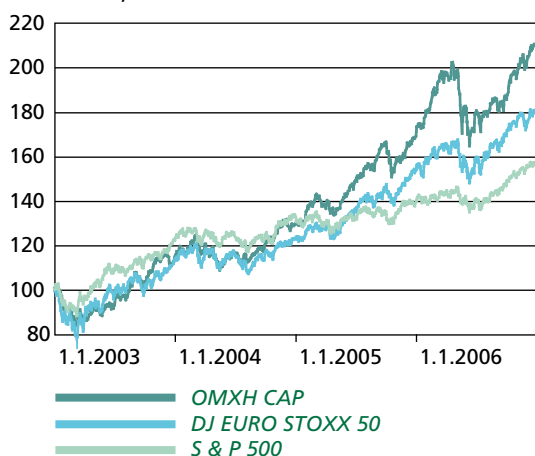
riskit ovat pysyneet hallinnassa. Vahvan työllisyys-tilanteen ansiosta kotitalouksien taloudellinen tilanne on kokonaisuudessaan edelleen varsin hyvä ja velanhoitokyky on säilynyt riittävänä. Koska varallisuushinnat ovat pysyneet kalliina, luottojen vakuusarvot eivät ole heikentyneet.

Todennäköisimmät ja yleisesti tunnistetut riskit kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla ovat säilyneet samoina jo pitkään. Riskinä mainitaan mm. seuraavat:

- **Kotitaloussektorin velkaantumisasasteen kasvu.** Korkojen nousu heikentää velkaantuneimpien kotitalouksien velanhoitokykyä. Tämä riski on tyypillinen useissa EU-maissa ja myös Suomessa. Rahoittajien luottotappiot kasvavat pidemmällä aikavälillä, jos kotitalouksien velanhoitokyky heikkenee.
- **Yritysten omavaraisuusasteen heikkeneminen.** Korkojen nousu heikentää velkaantuneimpien yritysten velanhoitokykyä. Suomessa yritysten omavaraisuusasteet ovat kaikkiaan vielä pysyneet varsin korkeina, mutta joidenkin yritysten omavaraisuus on heikentynyt suurten voitonjakojen, omien osakkeiden takaisinoston ja yrityshankintojen seurauksena. Rahoittajien luottotappiot kasvavat pitkällä aikavälillä, jos yritysten velanhoitokyky heikkenee mahdollisessa taloudellisessa taantumassa.
- **Pankkien entistä suurempi riippuvuus rahoituksen tukumarkkinoista.** Lainakannan voimakasta kasvua on jouduttu rahoittamaan yhä enemmän markkinaehtoisella rahoituksella. Pankit ovat aiempaa alttiimpia likviditeettiriskille eli rahoituksen hinnan ja saatavuuden vaihtelulle.
- **Poikkeuksellisen alhainen riskin hinnoittelu.** Jos riskipremiot nousevat äkillisesti, varallisuushinnat laskevat jyrkästi. Likviditeetin kiristyminen vaikuttaa myös spekulatiiviseen sijoittamiseen ja voi johtaa varallisuushintojen laskuun, jos arvopapereiden tai muiden omaisuuserien tarjonta kasvaa.
- **Globaalit rahoitusvajeiden epätasapainot.** Hallitsematon epätasapainojen purku käynnistäisi luotto- ja markkinariskien kierteen kansain-

Osakeindeksit

Indeksi, 2.1.2003 = 100

Lähteet: OMXH ja Bloomberg.

välisillä rahoitusmarkkinoilla. Yhdysvaltain tilanne on heikentynyt, mikä voi lisätä kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden häiriöitä.

Vaikka rahoitusmarkkinoiden riskit ovat ennallaan, tilanne ei ole stabiili. Sekä rahoittajien että velallisten herkkyys rahoitusmarkkinoiden häiriöille on kasvanut vähitellen. Osa edellä mainituista riskeistä vaikuttaisi pankkien kannattavuuteen pidemmällä ajanjaksolla, kun taas osa voisi laajalti toteutessaan heikentää jopa pankkien vakavaraisuutta. Jos rahoitusmarkkinoiden tai suhdannevaiheen muutos on vähittäinen, markkinaosapuolilla on aikaa sopeutua. Äkilliset muutokset sen sijaan aiheuttaisivat ongelmia.

Pankkien kannattavuus EU-alueella edelleen hyvä

Eurooppalaisten pankkien kannattavuus ja vakavaraisuus ovat parantuneet vuodesta 2003 alkaen, ja kehitys jatkui samanlaisena vuoden 2006 aikana. Kannattavuuden paranemista selittää koko EU-alueella kolme yhtenäistä tekijää. Ensinnäkin luottokannat ovat kasvaneet voimakkaasti korkotason alhaisuuden myötä. Toiseksi arvopaperisidonnaiset palkkiotuotot ovat kasvaneet rahastojen ja osakekaupan aktiivisuuden lisääntyttyä. Kolmanneksi luottotappioihin liittyvät arvonalentumiskirjaukset ovat olleet erittäin pieniä. Toimintaympäristö on ollut pankki- ja rahoitusliiketoiminnan kannalta muutenkin suotuisa. Pankkien hyvää tuloskehitystä on hidastanut lähinnä kilpailun kiristyminen, joka näkyy erityisesti antolainauksen marginaalien kapeutena. Nämä EU-alueen trendit ovat hyvin nähtävissä myös Suomen markkinoilla toimivien pankkien ja pankkiryhmien toiminnassa.

Vuosien 2004 ja 2005 tilinpäätösten vertailtavuutta vaikeuttaa tilinpäätössäännösten muuttuminen IFRS-normiston käyttöönoton myötä. EU-alueella osa maista ei ole vielä siirtynyt IFRS-muotoiseen tiedonkeruuseen ja osa pankeista tekee edelleen kansallisten tilinpäätössäännösten mukaisia tilinpäätöksiä. Uudet tilinpäätössäännökset ovat osaltaan vauhdittaneet pankkien taseiden kasvua, kun taseerien käyvät arvot ovat nousseet markkinahintojen mukana.

Pankkisektorin vakavaraisuus säilyi heikkenemisestä huolimatta vahvana EU-alueella

Pankkien keskimääräinen kokonaisvakavaraisuusuhdeluku EU-alueella oli noin 11,5 % ja ensisijaisen omien varojen perusteella laskettu ns. Tier 1 -vakavaraisuus noin 8 %. Suomessa keskimääräiset luvut ovat selvästi tätä vahvemmat, tosin osittain rakenteellisten syiden takia. Vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut heikkenivät euroalueella edelleen vuoden 2005 aikana voimakkaana säilyneen luottokannan kasvun seurauksena. Heikkeneminen jatkui vuonna 2006. Syynä olivat paitsi luottokannan kasvua seuranneet pääomavaateet myös yksittäiset suuret yrityskaupat. Eurooppalaisten pankkien vakavaraisuus säilyi heikkenemisestään huolimatta varsin vahvana ja oli selvästi viranomaisten määrittelemää vähimmäistasoa parempi.

EU-alueen pankkisektorin näkymät suotuisat

Yleisesti ottaen euroalueen pankkien näkymät ovat lähitulevaisuudessa suotuisat. Pankkien tuloksentelekyky on erittäin hyvä ja riskinkantokyky keskimäärin vahva. Suotuisiin näkymiin kohdistuu kuitenkin uhkia, jotka toteutuessaan voivat heikentää pankkien tuloksentelekykyä. Korkotason pysyminen alhaisena pitkän aikaa on saattanut houkuttaa pankeja suureen riskinottoon paremman tuoton etsinnässä. Euroalueen pankkien ja rahoitusliiketoiminnan suurimpia riskejä ovat yhä maailmantalouden kehitys ja sen mahdollisten epätasapainotilojen nopeat korjausliikkeet.

Yksi mahdollinen riskitekijä on altistuminen rahoitusmarkkinoiden uudentyypisille ja vaikeasti mitattaville riskeille esimerkiksi ns. hedge fund -rahastojen kautta. Erilaiset riskinsiirtoinstrumentit ja riskien mahdollinen siirtyminen pankkisektorilta muille toimialoille ja päinvastoin saattavat luoda monimutkaisia ja vaikeasti hahmotettavia riskikettymä.

Suomen pankkijärjestelmän rakennemuutokset noudattavat yleiseurooppalaista suuntausta

Euroopan pankkijärjestelmän rakennetta ovat vuosien mittaan muovanneet integraation voimistuminen, kansainvälistyminen, pankkien lukumäärän supistuminen sekä toiminnan laajentaminen oman ydintoiminnan ulkopuolelle. Samat trendit on havaittavissa myös Suomessa.

EU-alueen merkittävimpien kehityssuuntien lisäksi Suomen pankkijärjestelmästä löytyy myös paljon samoja piirteitä kuin muiden Pohjoismaiden pankkijärjestelmistä. Markkinat ovat keskittyneet kaikissa Pohjoismaissa, ja niitä hallitsevat muutamat suuret finanssiryhmittymät. Pohjoismaiden suurimmat pankit toimivat melkein kaikissa Pohjoismaissa. Sen sijaan EU:n ulkopuolisten toimijoiden merkitys on kaikissa näissä maissa hyvin pieni.

Pankkijärjestelmän rakennemuutokset jatkuivat Suomessa

Suomen rahoitusmarkkinoilla on tapahtunut suuria rakennemuutoksia. Vuoden 2006 aikana eniten rakennejärjestelyjä oli pankkien ja vakuutusyhtiöiden välillä. OP-ryhmä järjesteli finanssiryhmittymänsä kuuluvia yrityksiä ryhmittymän sisällä uudelleen vuoden aikana. Muutokset olivat seurausta vuonna 2005 tehdystä Pohjola-kaupasta. Säästöpankkiryhmä ja Lähivakuutus-ryhmä ilmoittivat aloittavansa yhteistyön perustamalla henkivakuutusyhtiön ja kehittämällä yhteistoimintaa muilla liiketoiminnan alueilla. Lisäksi Aktia ilmoitti ostavansa Henkivakuutusosakeyhtiö Veritaksen.

Sampo-konsernin päätös myydä Sampo Pankki tanskalaiselle Danske Bankille poistaa Suomen markkinoilta yhden kotimaisen rahoitus- ja vakuutusryhmittymän ja vahvistaa ulkomaisten luottolaitosten tytäryritysten asemaa Suomen markkinoilla. Kaupan toteuduttua pohjoismaisilla pankkikonserneilla on entistä merkittävämpi markkinaosuus Suomen markkinoilla.

Pankit ovat edelleen laajentaneet toimintaansa omistusrakenteen myös oman ydintoimintansa ulkopuolelle. Muun muassa Aktia on aloittanut kiin-

teistönvälitystoiminnan monilla paikkakunnilla. Kiinnostusta myös toiseen suuntaan – eli muiden yritysten kiinnostusta pankkitoimintaan – on ollut havaittavissa. Kaupan ja pankkitoiminnan välinen yhteistyö on lisääntynyt. Pisimmälle on mennyt Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK), joka perusti S-pankin vuonna 2006.

Pankkien lukumäärän supistuminen samaan tapaan kuin muualla Euroopassa on nähtävissä jossain määrin myös Suomessa. Kilpailu- ja markkinatilanteen kiristytessä OP-ryhmässä toteutettiin kaksi fuusiota vuonna 2006. Eurajoen, Kankaanpään, Rauman Seudun ja Porin Seudun Osuuspankit fuusioituivat Länsi-Suomen Osuuspankiksi. Lisäksi Loimaan ja Loimaan Seudun Osuuspankit fuusioituivat.

Kansainvälistyminen on jatkunut, ja pankit ovat laajentaneet toimintaansa maan rajojen ulkopuolelle. Vuonna 2006 kansainvälistyminen suuntautui Venäjälle. OKO Corporate Finance laajensi toimintaansa Venäjällä avaamalla toimipisteen Pietariin. Sampo Pankki puolestaan osti Pietarissa toimivan Profibankin. Nordea Pankki Suomi luopui vähemmistöosakkuudestaan International Bank of Moscow:ssa ja myi osuutensa UniCredit-pankin tytäryhtiölle. Miltei samanaikaisesti ryhmittymän emoyritys Nordea Bank AB osti 75,01 % venäläisestä JSB Orgresbankista. Tämä kauppa saataneen päätökseen vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä, ja siten Nordea ryhmittymän toiminta jatkuu Venäjällä.

Yhteistoiminta tietotekniikassa ja maksujärjestelmissä lisääntyi

Pankit ovat lisänneet yhteistoimintaa monilla eri alueilla. Kilpailijoiden välinen yhteistyö tiivistyi pankkiteknisissä kehityshankkeissa, kun Aktia ja säästöpankit myivät Handelsbankenille ja paikallisosuuspankeille osuudet pankkien tietojärjestelmiä kehittävästä Samlinkista. Handelsbanken päätti myös tilata Samlinkilta paikallisen pankkijärjestelmäpalvelun. Sampo Pankki ja Nordea Pankki Suomi taas rakentavat yhteistä käteisautomaattiverkkoa Baltiaan.

Pankkien varautuminen tulossa olevan yhtenäisen euromaksualueen (Single European Payments Area,

SEPA) tuomiin muutoksiin on jo nähtävissä. Asteitain vuoden 2008 alusta mm. tilisiirto-, suoraveloitus- ja korttipalvelut yhdenmukaistetaan ja kansallisista korteista luovutaan. Tapiola Pankki ja ÅAB perustavat yhteisen korttityhtiön, joka hoitaa kum-

mankin pankin maksukortit, luottokortit ja korttiluotot. OP-ryhmä on puolestaan sopinut maksuliikkeyhteistyöstä saksalaisen palveluntoimittajan kanssa. Yhteistyöllä haetaan skaalaetuja.

Toiminta vuonna 2006

Vakavaraisuusvalvonta

Vakavaraisuusvalvonnassa analysoidaan valvottavien kehitystä, riskinkantokykyä ja hallinnon luotettavuutta sekä niiden toimintaympäristön kehitystä. Epäsuotuisaan kehitykseen pyritään reagoimaan ennakoivasti. Tavoitteena on, että rahoitusmarkkinoilla toimivat instituutiot säilyvät riittävän toimintakykyisinä tuottaakseen rahoituspalveluja ja vastataakseen sitoumuksistaan asiakkaille kaikissa olosuhteissa. Markkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, ettei valvoja kuitenkaan pyri estämään kaikkia konkursseja, vaan varmistamaan, että niiden seuraukset ovat hallittuja. Eniten valvontaa kohdistetaan rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta tärkeimpiin valvottaviin ja järjestelmiin. Rahoitustarkastus julkistaa säännöllisesti keskeiset tiedot valvottavien taloudellisesta tilasta ja rahoitusmarkkinoiden riskeistä.

Vakavaraisuusvalvonta vastasi vuonna 2006 osaltaan seuraavien Rahoitustarkastuksen strategisten tavoitteiden toteuttamisesta:

Valvottavien riskinkantokykyyn on oltava riittävä.

- Valvottavien riskinottoa, kannattavuutta ja vakavaraisuutta valvotaan jatkuvan raportoinnin avulla ja valvottavien tilaa analysoidaan säännöllisesti. Valvottavien riskejä sekä sisäisen valvon-

nan ja riskienhallinnan tasoa valvotaan tarkemmin tarkastuksin. Vuonna 2006 lisättiin luottoriskien suuruuden ja riskienhallinnan tarkastuksia. Tarkastuksissa puututtiin luotonannon nopeasta kasvusta aiheutuviin pitkän aikavälin riskeihin.

- Basel II -vakavaraisuusuudistuksen käyttöönottoa tuettiin järjestämällä valvottaville tiedotustilaisuuksia sekä julkistamalla valvottaville luonnoksia Rahoitustarkastuksen vakavaraisuusstandardeista. Valvontakäynnein varmistettiin, että valvottavien oma vakavaraisuuden hallinta ja raportointi valmistuvat aikataulujen mukaisesti. Valvottavien sisäisten mallien hyväksyminen ja raportoinnin uudistaminen vaativat Rahoitustarkastukselta paljon resursseja.
- Valvottavien riskinkantokyky oli vuonna 2006 yleisesti ottaen vahva. Tarkastusten mukaan kova kilpailu luottoasiakkaista on kuitenkin heikentänyt luotonmyöntökäytäntöjä ja riskit ovat kasvaneet. Myös riskien hallinnassa havaittiin joitakin puutteita. Monikansallisten finanssiryhmittymien kokonaisriskit eivät uhanneet Suomen rahoitusmarkkinoiden vakautta. Valvottavien oman vakavaraisuuden hallinnan menetelmät kehittyivät niin, että Basel II -vaatimukset täyttyivät pääasiassa hyvin.

Valvottavien hallinnon on oltava luotettavaa.

- Hallinnon luotettavuutta koskevat kriteerit on koottu Rahoitustarkastuksen luotettava hallinto-standardiin. Standardi pyritään saattamaan voimaan vuonna 2007 rahoitustoimialan edustajien kanssa käytävän keskustelun jälkeen.
- Omistajien ja johdon luotettavuus ja sopivuus arvioidaan toimilupahakemusten ja valvottavien Rahoitustarkastukselle tekemien ilmoitusten perusteella. Luotettavuutta ja sopivuutta koskeva Rahoitustarkastuksen uusi standardi tulee voimaan vuoden 2007 alkupuolella. Rahoitustarkastuksen arvion mukaan valvottavien hallinnossa esiintyy joitakin puutteita, mutta yleisesti ottaen hallinnon luotettavuus on varsin hyvä.

Valvottavien taloudellisesta tilasta ja rahoitusmarkkinoiden riskeistä on julkistettava ajankohtaista tietoa.

- Rahoitustarkastus julkaisi kertomusvuonna säännöllisesti analyysija valvottavien taloudellisesta tilasta ja riskeistä. Asunto- ja kulutusluottojen riskeistä sekä korkoriskeihin varautumisesta kerrottiin asiakkaan näkökulmasta. Lokakuussa 2006 julkaistiin korkomarginaalien kehitystä ja pankkien likviditeettiriskejä koskeneen Rahoitustarkastuksen kyselyn tulokset.
- Tietojen ja analyysien julkistamisella edistettiin sitä, että valvottavilla ja näiden asiakkaila on käytössään ajantasaiset ja riittävät tiedot rahoitussektorin tilasta.
- Julkistettujen analyysien määrä lisääntyi vuonna 2006. Rahoitustarkastuksen edustajien ajankohdattaiset puheenvuorot lisääntyivät ja tukivat julkistetun tiedon vaikuttavuutta. Valvottavien asiakkaita hyödyttävää tietoa rahoituspalveluista ja niiden riskien arvioinnista tarvitaan kuitenkin nykyistä enemmän.

TOIMINNAN PAINOALUEET LÄHITULEVAISUUDESSA

Tarkastuksia kohdistetaan eniten suuririskisimpiin valvottaviin ja toimintoihin. Kun vakavaraisuus uudistus vuoden 2007 alussa saadaan päätökseen, tarkastuksia lisätään. Tarkastuksissa korostuvat luot-

to- ja operatiiviset riskit sekä riskienhallinta.

Valvojan ns. SREP-arviot (Supervisory Review and Evaluation Process) valvottavien pääomien riittävyydestä ja vakavaraisuuden hallinnasta kokonaisuutena laaditaan vuodesta 2007 alkaen kaikista niistä valvottavista, joihin sovelletaan uutta Basel II -vakavaraisuuslaskentaa. Tähän liittyvä Rahoitustarkastuksen oma prosessien kuvaus julkistetaan vuoden 2007 alkupuolella. SREP-arvioinnit vaativat tuntuvasti vakavaraisuusvalvonnan resursseja.

Vakavaraisuuden raportointiuudistuksen käyttöönotto vuonna 2007 ja Rahoitustarkastuksen omien tarkastusprosessien viimeistely Basel II -sääntelyn mukaista valvontaa varten sitovat edelleen merkittävästi voimavaroja.

Tiivis yhteistyö muiden valvontaviranomaisten kanssa on välttämätöntä Suomen markkinoilla toimivien merkittävien rahoitus- ja vakuutusryhmittymien sekä ylikansallisten pankkikonsernien tehokkaan kokonaisvalvonnan vuoksi. Yhteistoiminta tukee Suomen rahoitusmarkkinoiden vakauden valvontaa ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämistä. Rahoitustarkastus tekeekin vakavaraisuusvalvonnessa yhteistyötä Suomen Pankin, Vakuutusvalvontaviraston sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden valvontaviranomaisten kanssa. Pohjoismaisen ja Baltian yhteistyön kehittäminen on yhä tärkeämpi painoalue, kun Sampo Pankin omistus siirtyi Danske Bankille.

EU-tasolla Rahoitustarkastus osallistuu Euroopan pankkivalvojien komitean (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) pankkivalvontakomitean (Banking Supervision Committee, BSC) työhön. Rahoitustarkastus pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että Eurooppaan muodostuu tehokas maiden rajat ylittävien ryhmittymien valvontajärjestelmä, joka ottaa huomioon myös isäntämaan valvojan tarpeet paikallisten rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisessa. Kansainvälisessä yhteistyössä etusijalla on valvontayhteistyö Pohjoismaiden ja Baltian maiden valvontaviranomaisten kanssa. Tulvaisuudessa tätä työtä syvennetään useiden pankkiryhmien valvonnessa. CEBS:ssä Rahoitustarkastus osallistuu Suomen rahoitusmarkkinoiden valvonnan kannalta tärkeimpiin työryhmiin.

VALVONTA JA TARKASTUKSET VUONNA 2006

Tarkastusten määrä lisääntyi edellisvuotisesta. Etenkin luottoriskitarkastuksia lisättiin. Vuoden 2007 alusta voimaan tulevan Basel II -vakavaraisuusudistuksen takia valvonnassa selvitettiin valvottavien valmiuksia ottaa käyttöön Basel II -sääntely. Tämän vuoksi valvontakäyntien ja tarkastusten kohteina olivat kehittyneet vakavaraisuuden laskentamallit sekä se, miten valvottavat kehittävät omaa riskienarviointiaan ja menetelmiä, joilla ne määrittävät pääomatarpeensa.

Valvonta kohdistetaan riskiperusteisesti

Valvottavista laadittiin valvojan SREP-arviot, joissa sovellettiin jo mahdollisimman laajalti Basel II -vaatimuksia. Seitsemästä valvottavasta (rahoitus- ja vakuutusryhmittymät sekä pankkikonsernit) laadittiin hyvin laaja arvio kustakin. Arviot käsittävät valvottavien taloudellisen tilan, riskien, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnin sekä oman pääoman riittävyyden arvioinnin.

Sijoituspalveluyrityksistä, säästöpankeista ja paikallisuuspankeista laadittiin suppeammat arviot, jotka perustuivat lähinnä valvottavien Rahoitustarkastukselle raportoimiin tietoihin. Arvioiden tuloksia ja toimenpidekehotuksia käsiteltiin valvottavien johdon ja Rahoitustarkastuksen välisissä tapamisissa.

Valvottavia kehoitettiin parantamaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelyjä

Rahoitustarkastus tarkasti useiden valvottavien sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Tarkastuksissa havaittiin, että jotkin valvottavat eivät olleet riittävästi eriyttäneet riskienvalvontatoimintoja liiketoimintoistaan. Puutteita havaittiin myös valvottavien sisäisissä riskienhallinnan ohjeissa ja riskien raportoinnissa valvottavan ylimmälle johdolle. Luotto-prosesseissa luottojen valmistelua ei ollut aina selkeästi eriytetty päätöksenteosta, mistä voi seurata luottopäätösten kontrollin ja sen myötä luottokan-

nan laadun heikentyminen. Valvottaville annettiin kehotukset korjata puutteet, ja Rahoitustarkastus seuraa korjausta.

Valvottavia muistutettiin riskienhallinnasta tiukassa luottokilpailussa

Luottoriskitarkastuksia kohdistettiin erityisesti pankkien asuntoluottoihin ja muihin kotitalousluottoihin. Tarkastuksissa havaittiin, että pankit joustivat tiukassa kilpailussa omista sisäisistä hinnoitteluohjeistaan. Luottoja myönnettiin suositeltua kapeammin marginaalein, asiakkaiden maksuvarat jäivät pienemmiksi kuin sisäisissä ohjeissa neuvottiin, asiakkaiden maksukyvyyn selvittämisestä tingittiin ja vakuusvaatimuksissa joustettiin.

Pankkeja muistutettiin, että luottoriskien hallintaa koskevan Rahoitustarkastuksen standardin vaatimuksia tulee aina noudattaa. Samalla kiinnitettiin pankkien huomiota pienistä marginaaleista aiheutuviin pitkän aikavälin riskeihin. Pankkeja kehoitettiin riskienvalvonnassaan varautumaan suhdannevaihteluihin, kuten myös Basel II -vaatimukset edellyttävät. Huomiota kiinnitettiin niin ikään hyvään pankkitapaan, jonka mukaan luottojen voimakkaalla markkinoinnilla ei pidä edistää asiakkaiden ylivelkaantumista.

Yhä riskiherkempien menetelmien käyttöön otto vakavaraisuuslaskennassa on haasteellista

Vuoden 2007 alusta voimaan tulevan Basel II -vakavaraisuussääntelyn mukaan valvottavat voivat käyttää ns. pilari 1 -pääomavaatimuksen laskennassa joko standardimenetelmää tai kehittyneempiä laskentamenetelmiä. Kehittyneitä menetelmiä voidaan käyttää sekä luottoriskin, operatiivisen riskin että markkinariskin vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa. Kehittyneiden menetelmien käyttö edellyttää Rahoitustarkastuksen lupaa.

Rahoitustarkastus jatkoi vuonna 2006 luottoriskin kehittyneen menetelmän (Internal Risk Base Approach, IRBA) hyväksymistarkastuksia kahdessa pankkiryhmässä. Useassa EU-maassa toimivien pankki-

en IRBA-menetelmien hyväksyminen edellyttää valvontaviranomaisten yhteistyötä. Vuonna 2007 hyväksymistarkastuksia tehdään myös muissa pankkiryhmissä.

Pankkien havaittiin kehittävän luottoriskien arviointimenetelmiään voidakseen asteittain siirtyä pääomavaatimuksen laskennassa entistä kehittyneempiin ja riskiherkempiin menetelmiin. IRBA-mallien käyttöönottoon liittyy kuitenkin edelleen haasteita. Näitä ovat mm. aineiston kerääminen riittävän pitkältä ajalta, käyttökokemus malleista, matalasuhdanteisiin liittyvien luottotappioiden arviointi ja poikkeuksellisiin tappioihin varautuminen eli stressitestausta. Rahoitustarkastus on korostanut valvottaville, että kehittyneiden mallien käyttöön pohjautuvan vakavaraisuuden hallinnan tulee tuottaa riittävä turva myös lama-aikana ja kriisitilanteissa. Valvottavilta vaadittiin jo vuonna 2006 stressitestausta kehittämistä kriisitilanteiden vaikutusten arvioimiseksi ja kriiseihin varautumiseksi. Rahoitustarkastus antaa asiasta lisää ohjeistusta vuoden 2007 alku-puolella.

Valvottavien oma riskiperusteinen pääomatarpeen arviointi edistyi

Uusien vakavaraisuussäännösten mukaan vakavaraisuuden vähimmäistaso on ns. pilari 1 -vaatimus. Pilari 2:n mukainen vakavaraisuus taas perustuu valvottavien omiin arvioihin ja näkemyksiin riskeistään. Pilari 2:n mukaisella pääomavaatimuksella katetaan muut kuin pilari 1 -pääomalla katetut riskit. Uusien vakavaraisuussäännösten mukaan valvottavalla tulee olla menetelmät ja käytännöt, joilla se määrittää pilari 2:n mukaisen pääomantarpeen ja arvioi omaa vakavaraisuuttaan kokonaisuutena. Tätä arviointia kutsutaan vakavaraisuuden hallinta- eli ICAAP-prosessiksi (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Rahoitustarkastus selvitti vuonna 2006 valvontakäynneillään, miten valvottavat ovat kehittäneet riskiperusteista pääomantarpeen arviointiaan. Tulosten mukaan valvottavien kyky arvioida riskejään ja pääomantarvettaan on vuoden 2007 alussa pääpiirteissään Basel II -sääntelyn mukaista. Monet pääomantarpeen arvioinnin yksityiskohdat, kuten esimerkiksi korko- ja keskittymäriskien mittaaminen

ja stressitestausta sekä riittävä varautuminen suhdannevaihteluihin, vaativat kuitenkin edelleen kehittämistä. Rahoitustarkastus on jo esittänyt joitakin tarvittavia kehittämistoimenpiteitä valvottavien johdon ja Rahoitustarkastuksen tapaamisissa.

Markkina- ja likviditeettiriskien hallinta pääosin riittävää

Markkinariskien valvonta käsittää korko-, valuuttakurssi-, osake- ja kiinteistöriskien valvonnan. Markkinariskit olivat vuonna 2006 hyvin hallinnassa. Valvottavien raportoinnin perusteella havaittuihin yksittäisiin hälyttäviin riskeihin puututtiin valvontakäynneillä. Eräiden valvottavien markkinariskien hallinnassa havaittiin puutteita, jotka liittyivät riskienhallinnan prosesseihin ja riskien seurantaan. Rahoitustarkastus edellytti havaittujen puutteiden korjaamista.

Pankkien likviditeettiriskien hallintaa ja varautumista pitkän ja lyhyen aikavälin rahoitusriskeihin selvitettiin vuonna 2006 kyselyllä. Selvityksen mukaan likviditeettiriskien hallinnan organisointi ja likviditeettiriskien rajoittaminen olivat pankeissa pääpiirteissään kunnossa. Sen sijaan kaikki pankit eivät olleet laatineet likviditeettikriisien varalle riittävää jatkuvuussuunnitelmaa. Suunnitelmia ei myöskään kaikilta osin ollut testattu. Rahoitustarkastus edellyttää vuonna 2007 valvottavien vakavaraisuuden hallintaprosessia arvioidessaan, että valvottavilla on rahoituskriisien varalta jatkuvuussuunnitelmat.

Operatiivisten riskien hallinta entistä systemaattisempaa

Rahoitustarkastus arvioi vuonna 2006 valvontakäynneillään, miten valvottavat olivat kehittäneet operatiivisten riskien seurannan ja hallinnan menetelmiään. Havaintojen mukaan valvottavat arvioivat lisääntyvästi toimintaprosesseihin, tietojärjestelmiin, toimintojen ulkoistamiseen, ulkoisiin uhkiin ja henkilöstöön liittyviä riskejä. Itsearviointin perusteella valvottavat ovat kehittäneet myös keinoja riskien rajoittamiseksi, mutta pankkien ja sijoituspalveluyritysten operatiivisia riskejä ei voida millään keinolla täysin poistaa. Operatiivisten riskien toteutumisesta koituneet taloudelliset tappiot rekis-

teröidään entistä systemaattisemmin. Valvottavilla on pääpiirteissään järjestelmälliset valmiudet laskea operatiivisen riskin kattamiseksi tarvittavan pääoman määrä uusien säännösten mukaisesti vuoden 2007 alusta lukien.

VALVOTTAVIEN KANNATTAVUUS, VAKAVARAISUUS JA RISKIT VUONNA 2006

Pankkien kannattavuus parani selvästi vuonna 2006. Tuotot kehittyivät erinomaisesti, eikä luotoista kirjattu syyskuun loppuun mennessä arvonalentumistappioita. Pankkien kustannustehokkuus ja kannattavuus muodostuivatkin vuoden aikana merkittävästi paremmiksi kuin vuosina 2004 ja 2005.

Korkotason ja toimintaympäristön lähitulevaisuuden kehitys näyttää vakaalta. Suomalaiset pankit ovat eurooppalaisessa vertailussa keskimäärin hyvin vakavaraisia, ja niiden riskinsietokyky on hyvä. Kapeat marginaalit asuntoluotoissa ja luottokannan nopea kasvu ovat kuitenkin lisänneet riskejä. Pidemmällä aikavälillä pankkien kannattavuuden suurin uhka on se, että korkotaso nousisi pitkään ja toimintaympäristö heikkenisi, jolloin pankkien luottoasiakkaiden maksukyky huononisi. Taloudellisen toimintaympäristön heikkeneminen vähentäisi myös niitä tuottoja, joita kotitalouksien sijoittamisesta kertyy valvottaville.

Korkotason nousu ja kulutusluottojen kysynnän kasvu kasvattivat korkokatetta

Korkotason nousu etenkin vuoden 2006 jälkimmäisellä puoliskolla kasvatti pankkien korkokatetta. Korkokatteen kasvu voimistui, kun varainhankinnan keskimääräiset kustannukset eivät kohonneet yhtä nopeasti kuin antolainauksen korkotaso. Arvopaperisidonnaisten palkkiotuottojen ja pankkien omien sijoitusten nettotuottojen kehitys heikkeni. Korkotason kokonaisvaikutus oli pankkien tuloja parantava.

Korkojen nousu lisäsi asuntovelallisten lainanhoitokuluja, mutta tästä ei seurannut merkittäviä maksu-vaikeuksia, jotka olisivat lisänneet pankkien luotto-

tappioita. Korkokatteen kasvua lisäsi myös kulutusluottokannan kasvun kiihtyminen. Loppuvuonna kulutusluottokanta kasvoi lähes yhtä nopeasti kuin asuntoluottokanta.

Palkkiotuottojen kasvu jatkui, mutta hidastui vuoden jälkimmäisellä puoliskolla

Kuten parina aikaisempanakin vuotena palkkiotuottojen kasvu oli vuonna 2006 nopeampaa kuin korkokatteen kasvu. Merkittävintä kasvu oli edelleen arvopaperisidonnaisissa palkkioissa. Rahastojen merkintä-, hallinnointi- ja lunastuspalkkioiden ohella omaisuudenhoito- ja arvopaperinvälityksen palkkiotuotot kohenivat, koska kotitalouksien varallisuuden kasvu ja osakemarkkinoilla jo vuosia kestänyt hyvä vire jatkuivat.

Arvopaperisidonnaisten palkkiotuottojen kasvu kiihtyi alkuvuodesta 2006 erittäin kovaksi, mutta alkoi vuoden toisella puoliskolla taittua. Tämä johtui siitä, että asiakkaiden kaupankäyntiaktiivisuus väheni ja määräaikaistalletuksien sekä korkorahastojen suosio alkoi kasvaa osakesäästämisen ja osake-rahastojen kustannuksella.

Siirtymää kohti pienempiriskisiä säästämistapoja selittävät korkotason nousu ja pelko pörssin hii-pumisesta. Toisaalta vaikutti siltä, että pankit ovat kääntymässä varainhankinnassaan entistä enemmän tallettajien suuntaan ja korottamassa määräaikaistalletuksien korkoja nopeammin kuin yleinen korkotaso nousee.

Luottojen arvonalentumistappioiden palautuksia enemmän kuin uusia kirjauksia

Pankkien luottosalkun laatu pysyi vuonna 2006 hyvänä, joskin se heikkeni vuoden loppupuolella. Luottokannan vuosia kestänyt voimakas kasvu jatkui. Arvonalentumistappioita kirjattiin vain vähän. Suuri osa pankeista teki arvonalentumistappioiden palautuksia ja varausten purkuja enemmän kuin uusia kirjauksia, ja näin ollen nettovaikutus oli tuloja parantava.

Järjestämättömien saamisten määrä säilyi edelleen yleisesti ottaen hyvin pienenä. Pankkien bruttomääräiset arvonalentumistappiot ja järjestämättömät

saamiset alkoivat kuitenkin vuoden aikana kasvaa, mikä mahdollisesti ennakoii käännettä huonompaan. Myös pankkien erääntyneet saamiset alkoivat lisääntyä vuoden 2006 aikana. Rahoitustarkastus havaitsi tarkastuskäynnellään, että kireä asuntolainakilpailu aiheutti joustoa luotonmyöntökriteereissä.

Rakenteellisen rahoitusriskin hallinnasta tulossa pankeille yhä tärkeämpää

Koska luotonanto kasvoi vuonna 2006 yhä selvästi nopeammin kuin talletuskanta, pankkien oli edelleen lisättävä markkinarahan osuutta varainhankinnasta. Erityisesti asuntolainojen rahoittaminen kiinnitysluottopankkien kiinteistövakuudellisilla joukkovelkakirjalainoilla yleisty.

Rahoitusrakenteen muutos talletuksista kohti markkinarahaa altisti pankkeja entistä enemmän rakenteelliselle rahoitusriskille. Pankit ovat aiempaa herkempiä rahoituksen hinnan ja saatavuuden vaihteluille. Lähtötilanteissa niin rahoituksen hinnassa kuin saatavuudessaakaan ei ole odotettavissa kuin maltillisia muutoksia.

Suurimmalle osalle pankeista markkinakorkojen nousun jatkuminen vaikuttaisi korkokatetta kasvattavasti, mutta aiheuttaisi samalla tappiota kaupankäyntivarastossa. Maltillisen korkojen nousun kokonaisvaikutus olisi kuitenkin pankkien tulosta parantava.

Pankit ovat vähentäneet omia osakesijoituksiaan

Pankit vähensivät vuoden aikana herkkyyttään osakeriskeille pienentämällä osakesijoituksiaan. Omiin varoihin suhteutettuna suurimmat osakesijoitukset on vakuutustoimintoja sisältävillä finanssiryhmittymillä ja varainhoitoon erikoistuneilla ns. sipapankeilla. Muilla pankeilla ei ole merkittäviä osakeomistuksia.

Valuuttakurssiriski suhteessa pankkien omiin varoihin on kaikkiaan pieni. Eniten avoimia positioita on pohjoismaisissa valuutoissa. Dollarin kurssin mahdollinen heikentyminen ei aiheuttaisi pankki- sektorille tuntevia ongelmia.

Pankkien suorista kiinteistösijoituksista puolet on omassa käytössä olevia kiinteistöjä ja puolet sijoituskiinteistöjä. Sijoituskiinteistöjen määrä suhteutettuna pankkien omiin varoihin on hyvin pieni.

Pankkien tappiopuskurit kestävät suurehkotkin talouden sokit

Suomalaisen pankkisektorin vakavaraisuus oli vuoden 2006 lopussa edelleen vahva. Kokonaisuutena omien varojen laatu oli hyvä, ja valtaosa omista varoista oli ensisijaisiksi omiksi varoiksi luokiteltavia. Jatkuessaan luottoriskien kasvu ja luottosalkun laadun heikentyminen kuitenkin voimistaisivat talouden sokkien vaikutusta. Vuoden 2006 loppupuolella luottosalkkujen laadun heikkenemisestä havaittiin jonkin verran merkkejä.

Rahoitustarkastuksen, Suomen Pankin ja Vakuutusvalvontaviraston yhteistyössä vuosiksi 2006–2008 tekemien stressitestien mukaan pankkikonsernien kannattavuus heikkenisi, mutta vakavaraisuus ei vaarantuisi stressiskenaarion toteutuessa. Skenaariossa kotitalouksien luottamus heikkenisi, mistä seuraisi kulutuksen supistuminen. Lisäksi vientikysyntä romahtaisi. Näiden sokkien vaikutukset näkyisivät BKT:n tason alenemisena sekä osakkeiden ja kiinteistöjen hintojen voimakkaana laskuna. Luottotappioiden kasvu ja varalisuusarvojen heikkeneminen vaikuttaisivat pankkien kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen.

Pankkien riskinkantokyky oli vuonna 2006 varsin hyvä suhteessa pankkien ottamiin riskeihin. Sitä vahvistivat hyvä tuloskehitys ja luottotappioiden vähäisyys. Lisäksi pankit kehittivät edelleen riskienarviointimenetelmiään ja pääomahallintaansa. Pidemmän aikavälin riskinkantokyvyn varmistamiseksi pankkien tulee Rahoitustarkastuksen arvion mukaan noudattaa riittävää varovaisuutta arvioidessaan omaa vakavaraisuuttaan ja asettaessaan vakavaraisuustavoitteitaan siirryttäessä toimimaan Basel II -sääntelyn mukaisesti.

Sijoituspalveluyrityksillä hyvä vuosi

Sijoituspalveluyritysten hyvä tuloskehitys jatkui vuonna 2006. Kaupankäynti osakkeilla oli vilkasta, ja vaihto kasvoi edellisvuotiseen verrattuna. Omaisuudenhoitopalveluiden kysyntä pysyi niin ikään

hyvänä, joskin kasvu supistui hieman edellisvuotista.

Sijoituspalveluiden kysyntä oli vuoden aikana kovaa. Omaisuudenhoidossa olevat varat lisääntyivät, vaikka kasvu oli vähäisempää kuin edellisenä vuonna. Kasvu perustui edelleen sijoitusrahastomuotoisen säästämisen lisääntymiseen. Omaisuudenhoidossa olevista varoista lähes puolet on sijoitusrahastojen varoja.

Sijoituspalveluyritysten palkkiot arvopaperinvälityksestä kasvoivat, mutta olivat noin puolet omaisuudenhoidon tuottoihin verrattuna. Arvopaperinvälittäjien kilpailu markkinaosuuksista oli edelleen kireää, ja etävälittäjien osuus kaupankäynnin volyyminä oli yli 60 %. Sijoituspalveluyritysten kannattavuus ja vakavaraisuus pysyivät vahvoina vuonna 2006.

Rahastoyhtiöiden kannattavuus hyvä

Rahastoyhtiöiden kannattavuus oli vuonna 2006 edelleen hyvä. Yhtiöiden rahastopääomat kasvoivat nopeasti. Osakerahastojen pääoma vahvistui osakemarkkinoiden toukokuista korjausliikettä edeltävälle tasolle syyskuussa. Loppuvuonna pääoma lisäytyi eniten pitkän koron rahastoissa.

YHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN KANSSA

Tiivis yhteistyö muiden valvontaviranomaisten kanssa on välttämätöntä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien sekä ylikansallisten pankkikonsernien tehokkaassa valvonnassa. Rahoitustarkastus toimii vakavaraisuusvalvonnassa yhteistyössä Suomen Pankin ja Vakuutusvalvontaviraston sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden viranomaisten kanssa.

EU-tasolla Rahoitustarkastus osallistuu Euroopan pankkivalvojien komitean (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän pankkivalvontakomitean (Banking Supervision Committee, BSC) työhön. Kansainvälisessä yhteistyössä etusijalla on valvontayhteistyö Pohjoismaiden ja Baltian maiden valvonta-

viranomaisten kanssa. CEBS:ssä Rahoitustarkastus osallistuu Suomen rahoitusmarkkinoiden valvonnan kannalta tärkeimpiin työryhmiin.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonta vaatii tiivistä yhteistyötä

Rahoitustarkastus valvoo rahoitus- ja vakuutusryhmittymien luottolaitostoimintaa, arvopaperimarkkinatoimintaa sekä tilinpäätösinformaatiota ja Vakuutusvalvontavirasto vakuutussektorin toimintaa. Tämän lisäksi valvontaviranomaiset laativat yhteistyönä kustakin rahoitus- ja vakuutusryhmittymästä kokonaisarvion, jossa tarkastellaan organisaation toimivuutta, sisäisen valvonnan riittävyyttä sekä ryhmittymän rakenteen selkeyttä valvonnan kannalta. Lisäksi arvioidaan ryhmittymän keskeisten riskien suuruus ja niiden hallinta sekä kannattavuus ja vakavaraisuus. Vuonna 2006 rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuus oli arvioiden mukaan vahva ja riskienhallinta riittävä. Riskikeskittymät tai sisäiset liiketoimet eivät muodostaneet uhkaa ryhmittymien kannattavuudelle tai vakavaraisuudelle.

Rahoitustarkastuksen koordinoimassa Sampo-ryhmittymän valvontayhteistyössä olivat Vakuutusvalvontaviraston ohella mukana Ruotsin, Norjan ja Baltian maiden valvojat. Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto ovat tehneet yhteistyötä myös OP-ryhmän valvonnassa sen jälkeen, kun vakuutusyhtiö Pohjola siirtyi OKO Pankin omistukseen.

Vuoden 2006 loppupuolella Aktia Pankki ilmoitti hankkivansa omistukseensa Henkivakuutusyhtiö Veritaksen. Kaupan seurauksena Aktia-konsernista muodostuu rahoituspainotteinen rahoitus- ja vakuutusryhmittymä, jonka lisävalvontaa Rahoitustarkastus koordinoi.

Pohjoismainen ja Baltia-yhteistyö painottui Nordean ja Sampo Pankin valvontaan

Pohjoismaiden ja Baltian valvojien yhteistyön ytimen muodostavat valvottavakohtaiset valvontaryhmät, jotka kokoontuivat 3–5 kertaa vuodessa. Rahoitustarkastus valvoo Nordea Pankki Suomi -konsernia ja osallistuu Nordea-konsernin kokonaisvalvontaan, jota Ruotsin valvoja koordinoi. Valvontaa suunnitellaan yhteispohjoismaisessa valvontaryh-

mässä. Valvojat laativat vuosittain yhdessä kokonaisarvion Nordea-konsernista.

Sampo-ryhmittymän valvontaa koordinoi vuonna 2006 Rahoitustarkastus. Valvontaryhmään kuuluivat myös Vakuutusvalvontavirasto sekä Ruotsin ja Norjan valvojat. Sampo-konserni ilmoitti vuoden 2006 loppupuolella myyvänsä Sampo Pankin tanskalaiselle Danske Bankille. Rahoitustarkastuksen koordinaatiovastuu päättyy kaupan toteutumisen jälkeen. Rahoitustarkastus vastaa kuitenkin edelleen Sampo Pankin valvonnasta. Tanskan valvojan kanssa aloitettiin keskustelut Danske Bank -konsernin valvontayhteistyöstä. Pohjoismaiset valvojat tekevät yhteistyötä myös muiden useassa Pohjoismaassa toimivien pankkiryhmittymien valvonnassa. Pohjoismaiden rahoitusmarkkinoiden muutoksista ja kehityssuunnista vaihdetaan säännöllisesti tietoja, joiden perusteella valvontaa suunnitellaan.

Rahoitusmarkkinoiden tilaa analysoitiin yhdessä Suomen Pankin kanssa

Rahoitustarkastus toimii yhteistyössä Suomen Pankin kanssa arvioidessaan rahoitussektorin tilaa, tulevia kehityssuuntia ja riskejä. Vuonna 2006 yhteistyötä tehtiin myös maksujärjestelmien valvonnassa. Yhteistyöhön kuuluu myös rahoitusmarkkinoiden kriisinhallintavalmiuksien kehittäminen. Suomen Pankki ja Rahoitustarkastus allekirjoittivat maaliskuussa 2006 yhteistoimintapöytäkirjan rahoitusjärjestelmän kriisitilanteiden varalle.

Rahoitustarkastus ja Suomen Pankki vastaavat yhdessä Suomen edustuksesta Euroopan pankkivalvojien komiteassa (Committee of European Banking Supervisors, CEBS) ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän pankkivalvontakomiteassa (Banking Supervision Committee, BSC). Myös Suomen kantoja valmistellaan yhteistyössä Suomen Pankin kanssa. Eurojärjestelmän rahapolitiikan välineiden uudistaminen vuoden 2007 alusta lisää valvontaviranomaisten ja keskuspankkien tietojenvaihtoa, sillä tietyt kriteerit täyttävät pankkien yritysluotot tulevat keskuspankkirahoituksen välineiksi.

Rahoitustarkastus ja valtiovarainministeriö käyvät yhdessä säännöllisesti läpi rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan ajankohtaisia asioita sekä meneillään olevia EU-tason hankkeita. Yhteistyöllä

edistetään Suomen EU-tason kannanottojen koordinaointia ja kotimaisen sääntelyn valmistelua.

Pankkivalvojien komitean työn painopiste valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamiseen

Euroopan pankkivalvojien komitea (CEBS) yhdenmukaistaa pankkivalvontaa EU-alueella seuraamalla direktiivien soveltamista eri maissa, julkaisemalla ohjeistusta valvojille sekä kehittämällä valvontakäytäntöjä, yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Resurssiensä niukkuuden vuoksi Rahoitustarkastus osallistui vuonna 2006 vain Suomen kannalta tärkeimpiin komitean työryhmiin ja hankkeisiin. Tärkein valmistelutyöryhmä on Groupe de Contact, joka edistää erityisesti vakavaraisuusvalvonnan pilari 2:n mukaisen valvonnan ohjeistuksen soveltamista ja maiden rajat ylittävää valvojien yhteistyötä.

Vuonna 2006 CEBS julkaisi Basel II -vakavaraisuussääntelyyn liittyvät ohjeet valvojille ja valvottaville. Rahoitustarkastus vaikutti valvojien yhteistyön kehittämiseen mm. tuomalla CEBS:n käsittelyyn pohjoismaisen valvontaryhmämallin. Rahoitustarkastus vaikutti myös valvojan arviointiprosessin (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) ohjeistamiseen tuomalla valmistelutyöryhmään oman ehdotuksensa prosessin sisällöstä.

Heinäkuussa 2006 CEBS julkaisi selvityksen Basel II -säännösten vaikutuksista. Rahoitustarkastus vastasi vuoden 2005 aineistoon perustuneesta kyselystä Suomen osalta. Rahoitustarkastuksen edustaja osallistui CEBS:n ja Baselin pankkivalvontakomitean yhteiseen selvityksen ohjausryhmään, jonka valvonnassa laadittiin EU-tason loppuraportti ja toimenpidesuosituksia. Selvityksen pohjalta aletaan vuonna 2007 selvittää Basel II -vakavaraisuusuudistuksen suhdanteita vahvistavia vaikutuksia ja vakavaraisuuspääoman riittävyyttä pitkällä aikavälillä.

CEBS laati vakavaraisuusvalvojille ohjeet julkistettavien tietojen sisällöstä ja käytettävistä tietojärjestelmistä. Rahoitustarkastus osallistui toimintatavan kehittämiseen. Yhdenmukaisella EU-toimintamallilla saatetaan tiedot entistä vertailtavampaan muotoon ja tarjotaan mm. valvottaville tietoa vakavaraisuuden valvonnan toteutuksesta. Suuri osa yhteisen mallin mukaan julkistettavista tiedoista on Suomes-

sa jo nyt julkisia. Rahoitustarkastus julkistaa verkkosivustossaan Suomen vakavaraisuusvalvonnan ja -sääntelyn tiedot vuoden 2007 alusta.

Rahoitusmarkkinoiden vakaus pankki-valvontakomitean huomion kohteena

Euroopan keskuspankkijärjestelmän pankkivalvontakomitea (BSC) käsittelee Euroopan rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyviä kysymyksiä. Rahoitustarkastus osallistui komitean ja sen alaisten työryhmien toimintaan yhdessä Suomen Pankin kanssa. Rakennetyöryhmä selvitti mm. väestön ikääntymisen vaikutuksia pankkitoimintaan ja pankkien käytäntöjä likviditeettiriskien hallinnassa. Makrovakaustyöryhmä puolestaan laati vakausraportin EU:n pankkitoiminnasta ja pankkitoiminnan osiot EKP:n vuosittaiseen vakausraporttiin. Rahoitustarkastus toimittaa raportteja varten tarvittavat tilastotiedot EKP:lle ja laatii maakohtaisen katsauksen yhdessä Suomen Pankin kanssa. Rahoitustarkastus hyödynää pankkivalvontakomitean analyyssejä Suomen rahoitussektorin tilan arvioinnissa.

RAHOITUSMARKKINA-TIETOJEN JULKISTAMINEN

Rahoitustarkastus pyrkii lisäämään yleisön tietämystä rahoitusmarkkinoista, valvottavien taloudellisesta tilasta ja riskeistä. Julkistettujen tietojen ja analyysien määrä lisääntyi vuonna 2006 edellisvuotisesta. Valvottavien taloudellisesta tilasta ja riskeistä julkaistiin vuonna 2006 analyysit kaksi kertaa.

Rahoitustarkastuksen edustajat osallistuivat aktiivisesti julkiseen keskusteluun luotonannon kasvusta ja kotitalouksien ottamista riskeistä. Kotitalouksien lainapäätösten tueksi Rahoitustarkastus julkaisi verkkosivustossaan vertailutietoa eri lainamuotojen korkoriskeistä ja siitä, miten korkojen nousun varalta voi suojautua. Saamansa palautteen perusteella Rahoitustarkastus näkee tarpeelliseksi julkistaa vielä enemmän tietoa, jota asiakkaat voivat käyttää oimien päätöstensä tukena asioidessaan rahoituspalveluiden tarjoajien kanssa.

Pankkien korkomarginaalien kehitystä ja likviditeettiriskejä koskevan kyselyn tulokset julkaistiin lokakuussa 2006. Basel II -vakavaraisuusuudistuksen vaikutuksista pankkien ja asiakkaiden kannalta kerrottiin Rahoitustarkastus tiedottaa -verkkojulkaisussa. Kirjoituksissa käsiteltiin muun muassa uudistuksen vaikutuksia luottojen hinnoitteluun ja korkomarginaaleihin.

Markkinoille annettiin myös yleistietoa rahoitusmarkkinoiden valvonnan uudistumisesta ja valvontayhteistyöstä EU-alueella. Rahoitustarkastuksen verkkojulkaisussa kirjoitettiin Basel II -vakavaraisuuslaskennan vaikutuksista pankkien riskeihin ja riskienhallintaan. Lisäksi julkaisussa kerrottiin Rahoitustarkastuksen yhteistyöstä muiden Pohjoismaiden ja EU:n pankkivalvojen kanssa.

VAKAVARAISUUSVALVONNAN KEHITTÄMINEN

Vakavaraisuusvalvontaa kehitettiin siten, että valvonnan prosessit, tietojärjestelmät, toimintojen organisointi ja valvonnan välineet mahdollistavat Basel II -uudistuksen mukaisen valvonnan. Toinen merkittävä kehittämishanke oli rahoitus- ja vakuutusryhmitymien valvonta yhteistyössä Vakuutusvalvontaviraston kanssa. Tarvittavaa erityisosaamista painotettiin niin uusien työntekijöiden rekrytoinnissa kuin vakavaraisuusvalvonnan koulutuksessakin.

Valvojan arviointiprosessia kehitettiin

Basel II -säännösten mukaan valvottavalla tulee olla menetelmä oman vakavaraisuutensa arvioimiseksi. Rahoitustarkastus arvioi valvottavien vakavaraisuuden hallintaa ns. SREP-arvioinnilla (Supervisory Review and Evaluation Process). Rahoitustarkastus kehitti KAR-riskienarviointijärjestelmästä välineen SREP-arviointiin lisäämällä järjestelmään elementtejä SREP-prosessista. Järjestelmän kehittäminen jatkuu kokemusten pohjalta.

Vakavaraisuusvalvonnan organisaation toimivuutta uuden SREP-prosessin toteuttamisessa testattiin. Prosessi integroitiin yhä paremmin osaksi tarkastuksen vuosisuunnittelua. Valvottavakohtaisten arvioi-

den luotettavuuden varmistamiseksi vakavaraisuusvalvontaan organisoitiin sisäinen laadunvarmistus ja alettiin kehittää vertaisryhmäanalyyssejä.

Rahoitustarkastuksen valvonnassa toimiva Säästöpankkitarkastus kehitti ja testasi valvomiensa pankkien vakavaraisuuden hallinnan prosesseja vuoden 2006 aikana. Lisäksi Rahoitustarkastus valmisteli valvottavan itsearviointiin perustuvan vakavaraisuuden hallinnan arvioinnin, joka soveltuu muun muassa sijoituspalveluyrityksille.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvontaa tehostetaan

Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto toteuttivat vuonna 2006 yhteishankkeen, jossa selvitettiin rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnan lisäksi sääntelyn ja raportoinnin kehittämistä. Ryhmittymien vakavaraisuuslaskentaa koskevaa ohjeistusta on tarpeen yhtenäistää. Tarkoitus on selvittää, onko

nykyisessä raportoinnissa valvontaa vaarantavia katvealueita. Hankkeen tuloksena saadaan alkuvuonna 2007 ehdotuksia, joiden perusteella ryhmittymätason valvontaa voidaan tehostaa.

Valvonnan erityisosaamista vahvistettiin

Valvonnan uudistaminen edellyttää henkilöstön osaamisen syventämistä uudistetun vakavaraisuusvalvonnan ydinalueilla. Näitä ovat muun muassa valvojan arviointiprosessi, kehittyneet vakavaraisuuspääoman laskentamallit ja valvottavien käyttämät taloudellisen pääoman mallit pilari 2:n mukaisen vakavaraisuuspääoman määrittämisessä. Vuonna 2006 vakavaraisuusvalvonnan asiantuntijat paransivat kehittyneiden riskienhallintamenetelmien osaamistaan alan koulutustilaisuuksissa ja hyödyntämällä tietojen ja kokemusten vaihtoa pankki-valvojien komiteassa.

Markkinavalvonta

Markkinavalvonta käsittää menettelytapa-, markkina- ja tilinpäätösvalvonnan sekä järjestelmävalvonnan. Valvonnan kohteena ovat mm. markkinoiden menettelytavat, liikkeeseenlaskijoiden tiedonantovelvollisuus ja arvopaperimarkkinoiden infrastruktuuri. Lisäksi tutkitaan epäiltyjä sisäpiirintiedon väärinkäytöksiä ja muita arvopaperimarkkinarikoksia. Tilinpäätösvalvonnan kohteena ovat liikkeeseenlaskijoiden julkistamat taloudelliset raportit, kuten tilinpäätös ja osavuositarkastus.

Markkinavalvontaa ohjasivat vuonna 2006 seuraavat strategiset tavoitteet:

Julkistettava tieto tukee markkinoiden tervettä kehitystä.

- Merkittävä osa listayhtiöitä koskevista laajoista sääntelyhankkeista niin EU:ssa kuin kotimaassakin saatettiin päätökseen. Listayhtiöiden tiedonantovelvollisuutta koskeva sääntely on sängen pitkälle yhdenmukaistettua.
- Rahoitustarkastus teki vuonna 2006 selvityksiä kotimaisten listayhtiöiden sijoittajainformaatiosta. Selvitykset koskivat arvopaperimarkkinain mukaista tulosenusteiden antamista ja ensimmäisten IFRS-tilinpäätösten laatutasoa. IFRS-selvityksen mukaan listayhtiöiden IFRS-tilinpäätöksissä on vielä kehitettävää. Vuoden 2005 tilinpäätösten laatutaso vaihteli: oli hyvin laadittuja, mutta myös monia heikkoja tilinpäätöksiä. Tulosenusteita koskevan selvityksen mukaan yhtiöiden tulosenusteet olivat parantuneet.
- Rahoitustarkastus tarjosi kotitalouksille tietoa rahoitusmarkkinoiden toiminnasta ja markkinoilla tarjottavista tuotteiden ja palveluiden erilaisista ominaisuuksista mm. verkkosivustossaan ja Rahoitustarkastus tiedottaa -verkkajulkaisussa.

Markkinoiden toimintatavat ovat asianmukaiset.

- Markkinoiden menettelytavat olivat vuonna 2006 pääosin asianmukaiset, vaikka yksittäisiä ongelmia esiintyikin.
- EU-maiden valvojien kesken tehtiin yhteistyötä, jotta sääntelyä tulkitaan, noudatetaan ja valvotaan mahdollisimman pitkälti samalla tavalla.

- Toimivat rahoitusmarkkinat edellyttävät myös, että markkinoiden toimintatavat ovat terveellä pohjalla. Kattava sääntely luo pohjaa yhtenäisille toimintatavoille. Vuonna 2005 voimaan tulleet markkinoiden väärinkäytöksiä, kuten sisäpiirintiedon väärinkäyttöä ja kurssien vääristämistä koskeva sääntely onkin selkeyttänyt markkinakäytäntöjä koko EU:n alueella.
- Rahoitustarkastus kertoi sääntelymuutosten merkityksestä valvottaville infotilaisuuksissa ja antamalla käytännönläheistä ohjeistusta.

TOIMINNAN PAINOPISTEALUEET TULEVAISUUDESSA

Markkinavalvonnassa toiminta painottuu sen valvontaan, että sijoittaja- ja asiakasinformaatio on mahdollisimman laadukasta, riittävää, oikea-aikaista ja selkeää kehittyvässä markkinaympäristössä. Rahoitustarkastus myös julkaisee selvityksiä sijoittajainformaation laadusta.

Tavoitteena on myös varmistaa, että rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri toimii luotettavasti. Rahoitustarkastus muun muassa valvoo, että toimijoiden hallinto on luotettavaa ja niiden tietoturvasuhteet on riittävällä tasolla. Tämä korostuu erityisesti maiden rajat ylittävässä toiminnassa.

Sijoituspalvelujen valvonnassa keskitytään asiakasvarojen turvaamiseen ja rahoitusvälineiden markkinointa koskevan direktiivin (MiFID) täytäntöönpanoon.

VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN KANSSA

EU:n sisämarkkinoiden eteneminen on lisännyt viranomaisten yhteistyön tarvetta. Jotta sisämarkkinat toimisivat kunnolla, tarvitaan säännösten mahdollisimman yhdenmukaista tulkintaa, joka hyödyttää sekä palvelun tarjoajia että niiden käyttäjiä.

Valvojakollegojen kanssa tehtävä yhteistyö markkinavalvonnassa keskittyy Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komiteaan (Committee of European Securities Regulators, CESR). Aiemmin sääntelyyn – erityisesti Euroopan komissiolle annettujen ehdotusten valmisteluun – painottuneessa työssä korostuu nykyisellään enemmän käytännön valvonta. Tämä näkyy erityisesti IFRS-tilinpäätösnormien soveltamisen ja markkinoiden väärinkäytösten tutkimisessa, mutta myös arvopaperiesitteiden ja sijoitusrahastojen valvonnassa.

Väärinkäytösten tutkimisessa tehdään muiden valvojien lisäksi yhteistyötä poliisi- ja syyttäviranomaisten kanssa. Tavoitteena on myös, että valtioiden rajat eivät olisi esteenä markkinoiden väärinkäytösten tehokkaalle tutkimiselle.

MARKKINOIDEN MENETTELYTAPOJEN VALVONTA

Sijoituspalvelujen valvonta

Rahoitustarkastus pyrkii varmistamaan valvottavien toiminnan järjestämistä ja menettelytapoja koskevien säännösten noudattamisen sekä toimilupia myönnettäessä että jatkuvassa valvonnassa. Toimialalle tyypillisten rakennejärjestelyjen ja uusien toimijoiden perustamisen takia Rahoitustarkastukseen tuli vuonna 2006 runsaasti toimilupahakemuksia. Näiden taustalla olivat usein yhtiörakenteissa tehdyt muutokset, jotka liittyivät esim. toiminnan tehostamiseen tai avainhenkilöiden sitouttamiseen. Uusia toimijoita perustettiin lähinnä omaisuudenhoitoon ja ns. corporate finance -palveluihin.

Välitystoiminnan ja omaisuudenhoidon valvonnassa Rahoitustarkastus on kiinnittänyt huomiota mm. eturistiriitojen hallintaan, asiakkaiden tasapuoliseen kohteluun ja asiakkaiden edun mukaiseen toimintaan. Arvopaperinvälitys on pitkälti keskittynyt tietyille välittäjille, jotka hakevat toimeksiantoihin liittyvää volyymin tarjoamalla online-palveluja, tai välittäjille, jotka ovat erikoistuneet räätälöidymään ja parempikatteiseen asiakaskohtaista lisäarvoa tuottavaan välityspalveluun. Omaisuudenhoidossa asiakkaiden varoja sijoitetaan yhä enemmän sijoitusrahastoihin.

Rahoitustarkastus selvitti sijoituspalveluyritysten operatiivisten riskien hallintaa

Rahoitustarkastuksen standardi operatiivisten riskien hallinnasta tuli voimaan 1.1.2005. Standardin asettamat vaatimukset ovat tärkeitä sijoituspalveluyrityksille, joiden merkittävimmät riskit ovat toiminnan luonteen vuoksi nimenomaan operatiivisia. Luotto- tai markkinariskit ovat yleensä vähäisiä. Valvottavat voivat soveltaa Rahoitustarkastuksen standardia omaan kokoonsa ja toimintansa laajuuteen sopivalla tavalla.

Rahoitustarkastus selvitti kyselyllä ja valvontakäynnillä vuoden 2006 aikana sijoituspalveluyritysten merkittävimpiä operatiivisia riskejä ja niiden hallintaa. Kysely koostui 44 kysymyksestä, ja se tehtiin lähes kaikille eli 38 sijoituspalveluyritykselle.

Kyselyn mukaan keskeisimpiä operatiivisia riskejä ovat seuraavat:

- tietojärjestelmät, niiden varajärjestelmät, tietohallinto ja niihin liittyvät resurssit
- henkilöstön riittävyys ja osaaminen
- organisaatioon liittyvät tekijät, kuten toiminnan järjestäminen, organisaatorakenteen tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus
- sijoituspalveluihin liittyvien prosessien virheet ja kontrollien riittävyys
- sijoituspalvelujen tarjoamiseen liittyvien säännösten noudattaminen
- toiminnan jatkuvuuden turvaaminen
- maineeseen kohdistuvat riskit.

Vastausten ja valvontahavaintojen perusteella sijoituspalveluyritysten operatiivisten riskien hallinta on tyydyttävää. Yhtiökohtaisia eroja on, mutta yleisesti merkittäviä ongelma-alueita ei havaittu.

Merkittävien riskien tunnistaminen ei kaikkien vastaajien tapauksessa ollut riittävän kattavaa. Puutteita oli mm. maksuliikenteeseen, sopimusten noudattamiseen ja kauppohen toteutukseen liittyvien riskien tunnistamisessa. Toiminnan jatkuvuus suunnittelu ei kaikilta osin ollut tarpeeksi kattavaa.

Rahastoyhtiöissä tarkastettiin sijoitustoiminnan riskienhallintaa

Rahastoyhtiöiden sijoitustoiminnan riskienhallinnan tarkastus käynnistyi syksyllä 2005 ja jatkui vuonna 2006. Tarkastuksessa selvitettiin erityisesti, miten rahastoyhtiöt tunnistavat, mittaavat ja arvioivat sijoitustoiminnastaan aiheutuvia riskejä ja miten sijoitustoiminnan päivittäinen riskienhallinta on organisoitu.

Tarkastuksessa havaittiin, että rahastoyhtiön itsenäinen rooli riskienhallinnassa on paikoitellen vähäinen erityisesti tilanteissa, joissa salkunhoito on ulkoistettu ulkopuoliselle omaisuudenhoitajalle. Puutteita on rahastoyhtiön ja omaisuudenhoitajan välisessä raportoinnissa ja riskienseurannan työjaossa. Tarkastuksen mukaan johdannaisten käyttö sijoitusrahastojen sijoitustoiminnassa ei ole niin yleistä ja laajaa kuin vahvistettujen sijoitusrahastojen sääntöjen perusteella voisi päätellä. Ne rahastoyhtiöt, jotka ovat keskittyneet absoluuttisen tuoton sijoitusrahastoihin ja joiden sijoitustoiminnassa johdannaisten käyttö on keskeistä, käyttävät myös kehittyneempiä menetelmiä sijoitustoiminnan riskienhallinnassa. Osassa rahastoyhtiöitä sijoitustoiminnan riskienhallinta on pitkälle automatisoitu.

Sähköposti- ja Internet-kyselyt sijoitusrahastovalvonnan välineinä

Rahoitustarkastus on vakiinnuttanut sähköposti- ja Internet-kyselyt valvontatyökaluina. Vuoden 2006 aikana rahastoyhtiöille tehtiin useita kyselyjä ajankohtaisista kysymyksistä. Rahastoyhtiöiltä tiedusteltiin muun muassa kehittyvien markkinoiden sijoitusrahastojen lunastusmääriä, yhtiöiden varautumista lunastuksiin ja rahastoissa pidettävien käteisvarojen määrää sekä palkkio- ja raportointikäytäntöjä.

Kehittyvien markkinoiden sijoitusrahastoissa havaittiin olleen joitakin lunastuspiikkejä. Osuudenomistajat olivat joissakin tapauksissa joutuneet odottamaan rahojaan lunastuksista normaalia pidempään. Kun ottaa huomioon näiden sijoitusrahastojen sijoitusmarkkinoihin liittyvät erityispiirteet, rahastoyhtiöt olivat yleisesti ottaen varautuneet lunastuksiin melko hyvin. Näissä rahastoissa on mm. pidetty normaalia suurempaa käteisen määrää.

Rahastotrendit ja valvojen yhteistyö

Vuonna 2006 tapahtui suhteellisen paljon sijoitusrahastojen sulautumisia. Pohjola Rahastoyhtiön ja OP-Rahastoyhtiön fuusion yhteydessä sulautui yhteensä 18 sijoitusrahastoa. Lisäksi toteutettiin kolme muuta sijoitusrahastofuusiota (10 vuonna 2005).

Uusia sijoitusrahastoja perustettiin edelleen paljon. Vuoden 2006 aikana vahvistettiin 58 uuden sijoitusrahaston säännöt (77 vuonna 2005) sekä 227 sijoitusrahaston sääntöjen muutokset (71 vuonna 2005).

Pääomaturvattujen sijoitusrahastojen ja ns. hedge-sijoitusrahastojen määrät kasvoivat edelleen. Pääomaturvatuissa rahastoissa osuudenomistajalle luvataan maksaa joko sijoitettu pääoma kokonaisuudessaan tai tiettyyn vähimmäisprosenttimäärään takaisin tiettyä ajankohtana tai koko sijoituksen kesto aikana. Uudet hedge-sijoitusrahastot olivat yhä enemmän muodoltaan rahastojen rahastoja, joiden kohderahastot ovat ulkomaisia hedge-sijoitusrahastoja.

Rahoitustarkastus on lisännyt yhteistyötä erityisesti muiden EU-maiden valvojen kanssa uusien rahastotuotteiden läpikäynnissä. Yhteistyö on ollut avuksi markkinakäytäntöjen ja sallittujen sijoituskohteiden arvioinnissa. Muiden maiden valvojen kanssa on pyritty löytämään tulkintoihin yhtenäinen linja, joka mahdollistaa rahastomarkkinoiden toiminnan kehittämisen.

Peruspankkipalveluiden hinnoittelussa jonkin verran muutoksia

Peruspankkipalveluiden saatavuudesta ja hinnoittelusta tehtiin selvitykset 1.1.2006 ja 3.7.2006. Vaikka palveluiden hintoihin oli tullut joitakin korotuksia, on Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan peruspankkipalveluja edelleen saatavissa kohtuulliseen hintaan eikä palvelujen saatavuudessa ole ilmennyt ongelmia. Yksittäisten palvelujen hintoja voidaan pitää kalliina, mutta vaihtoehtoisia edullisempia toimintatapoja on myös näissä tapauksissa olemassa.

Panttilainaustoimintaan kiinnitetty erityistä huomiota

Rahoitustarkastus teki syksyllä 2006 valvontakäynnit lähes kaikkiin panttilainauslaitoksiin. Käyntien tavoitteena oli saada kokonaiskuva yhtiöiden toiminnasta ja lainaustapahtuman kulusta aina asiakkaan tunnistamisesta panttihuutokaupan loppuun asti. Havaitut puutteet olivat kokonaisuutena arvioiden yksittäisiä, ja panttilaitosten toiminta täyttää panttilainauslaitoksista annetun lain vaatimukset.

Rahoitustarkastus peruutti yhden panttilainaamon, Satapanntti Oy:n, toimiluvan 16.6.2006. Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan yhtiö on olennaisesti rikkonut lakia eikä täytä toimiluvan edellytyksiä. Yhtiö on hakenut muutosta peruuttamispäätökseen. Asian käsittely Helsingin hallinto-oikeudessa on kesken.

Rahoitustarkastukselle tulleiden yhteydenottojen määrä kasvoi

Rahoitustarkastukselle vuonna 2006 tulleiden pankkien, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden menettelytapoja koskevien yhteydenottojen määrä lisääntyi. Tähän vaikutti erityisesti se, että yhteyttä otetaan yhä enemmän Internetin kautta tai sähköpostitse. Kirjallisten selvityspyyntöjen määrä puolestaan väheni aiemmasta.

Pankkeja koskeneista yhteydenotoista suurin osa liittyi luottoihin ja niiden vakuuksiin sekä perintään. Myös kortteja ja erilaisia tilinkäyttövälineitä sekä pankkisalaisuutta koskeneet kysymykset lisääntyivät. Usein kysyjänä oli kuolinpesän osakas. Sijoituspalveluyrityksiin liittyvät ongelmat koskivat arvopaperikauppojen jakamista sekä warranttikauppaa. Rahastoyhtiöihin liittyneistä tapauksista nousivat esiin rahasto-osuuksien lunastamisessa noudatettavat käytännöt sekä rahastojen sulautumista koskevat asiat.

Esiin tulleet ongelmat olivat pääosin yksittäistapauksia eivätkä liittyneet yleisesti markkinoilla vallitsevaan käytäntöön. Rahoitustarkastus on puuttunut havaittuihin epäkohtiin.

Palveluntarjoajan ja yksittäisen asiakkaan välisiä erimielisyyksiä käsiteltiin myös Pankkialan Asiakas-

neuvontatoimistossa ja arvopaperilautakunnassa. Pankkialan Asiakasneuvontatoimistoon tuli 1 478 yhteydenottoa ja arvopaperilautakuntaan 274. Neuvontatoimistossa käsitellyistä asioista suurin osa liittyi pankkien kortteihin, tilinkäyttöön ja maksamiseen sekä luottoihin. Arvopaperilautakunnassa oli eniten kysymyksiä arvopaperivälityksestä, sijoitusrahastotoiminnasta ja sijoitusneuvonnasta.

Ilmoituksia rahanpesuepäilyistä entistä enemmän

Rahoitustarkastuksen valvottavien ilmoitukset rahanpesun epäilyistä ovat lisääntyneet. Ilmoituksia tehtiin 621. Ilmoitukset tulevat suurimmaksi osaksi luottolaitoksilta. Lisäys johtuu osittain siitä, että selvittelykeskus on ottanut käyttöön sähköisen ilmoituslomakkeen. Lisäksi määrää on kasvattanut vuonna 2003 tehty lainmuutos, jolla rahanpesurikoksen tunnusmerkistöä laajennettiin siten, että myös tuotantomerkintä eli huolimattomuudesta johtuva rahanpesu on rangaistavaa.

Ilmoituksista yli 100 on edennyt esitutkintaan. Esitutkinnaissa yleisimpiä rikosnimikkeitä ovat velallisen epärehellisyys, velallisen petos, veropetos, huumausainerikos ja kiskonta.

LISÄÄ TIETOA RAHOITUSMARKKINOISTA

Rahoitusmarkkinoiden yhdentyminen ja tekninen kehitys sekä markkinoilla tarjottavien tuotteiden ja palvelujen monipuolistuminen ovat lisänneet asiakkaan valintamahdollisuuksia. Samalla palveluntarjoajan ja tuotteiden valintaan liittyvät riskit ovat kasvaneet.

Rahoitustarkastus pyrkii lisäämään asiakkaiden tietämystä palveluista ja tuotteista. Keskeinen kanava on Säästäjälle ja sijoittajalle -osio Rahoitustarkastuksen kotisivustossa. Vuonna 2005 avuttua sivustoa kehitettiin vuonna 2006 edelleen. Tavoitteena on, että asiakkaat pystyvät sivuston avulla arvioimaan rahoituspalveluja ja -tuotteita sekä niihin liittyviä riskejä.

Myös Rahoitustarkastus tiedottaa -verkkojulkaisuissa panostettiin vuonna 2006 säästäjille ja sijoittajille suunnattuihin ajankohtaisartikkeleihin. Artikkeleita oli mm. rahastosijoittamisesta ja lainan ottamisesta sekä ns. pikalainoista. Lisäksi Rahoitustarkastuksella oli Sijoitus – Invest 2006 -tapahtumassa oma messuosasto sekä asiantuntijoita luennoimassa ajankohtaisista kysymyksistä.

Varoituslistat luvattomista palveluntarjoajista julki kotisivustossa

Sijoitushuijaukset ja palvelun tarjoaminen ilman asianmukaista toimilupaa tulevat useimmiten Rahoitustarkastuksen tietoon yleisön yhteydenottojen kautta. Huijauksien torjunnassa sijoittajien varoittaminen on kansainvälisesti osoittautunut tehokkaimmaksi keinoksi suojata sijoittajia. Rahoitustarkastus julkaisee kotisivustossaan varoituksia arvopapereiden tarjoamisesta ilman asianmukaista esitettä, toimiluvanvaraisuutta ja esitevelvollisuutta koskevia havaintoja ja tiedusteluja sekä ulkomaisen valvontaviranomaisten julkaisemia varoituksia.

TIEDONANTO-VELVOLLISUUDEN JA KAUPANKÄYNNIN VALVONTA

Tiedonantovelvollisuuden valvonnassa Rahoitustarkastuksen tavoitteena on, että arvopapereiden tarjoajat ja listayhtiöt täyttävät velvollisuutensa ja että annettu tieto on johdonmukaista, oikea-aikaista ja ymmärrettävää. Listayhtiöitä ohjeistettiin ja koulutettiin aihealuetta koskevista arvopaperimarkkinalainsäädännön muutoksista. Tietojen julkistamisessa oli edelleen huomattavia yhtiökohtaisia eroja, mutta merkittäviä epäkohtia ei havaittu.

Tulosennusteiden perustelut tarkentuneet

Rahoitustarkastus käynnisti vuoden 2005 loppupuolella selvityksen siitä, miten hyvin listayhtiöt kuvasivat toimintaympäristöään ja sen vaikutusta tulevaisuudennäkymiin vuoden 2004 tilinpäätöstiedotteissaan ja vuoden 2005 osavuositarkastuksissaan. Samalla selvitettiin, kuinka yhtiöt perustelivat tule-

vaisuudennäkymiään ja miten yksityiskohtaisia ennusteita ne antoivat. Selvityksen tulokset julkistettiin maaliskuussa 2006.

Selvityksessä oli mukana 75 satunnaisesti valittua listayhtiötä. Yhtiöt kuvasivat toimintaympäristönsä suuntauksia melko hyvin, joskin hyvin yleisellä tasolla. Vain muutamat yhtiöt raportoivat ennusteiden epävarmuustekijöistä, ja ainoastaan 43 % yhtiöistä kommentoi omaa kehitystään suhteessa yleisiin näkymiin.

Tulosennusteiden esittämisessä yhtiöiden väliset erot olivat suuria. Monet ennusteet olivat osittain epäselviä tai tulkinnanvaraisia. Selvityksessä mukana olleista yhtiöistä 9 ei antanut lainkaan tulosennustetta. Lopuista 66 yhtiöstä valtaosa antoi koko tilikautta koskevan ennusteen. Joidenkin yhtiöiden katsauksista ei käynyt selvästi ilmi, mitä kautta tai tuloserää ennuste koski. Tulosennusteen perusteena 25 yhtiöllä oli liikevoitto/liiketulos ja muilla yhtiöillä jokin muu tunnusluku, esimerkiksi tulos osaketta kohden (EPS) tai tilikauden tulos.

Jatkoksi kevään selvitykselle syksyn 2006 aikana käytiin läpi toisen vuosineljänneksen osavuositarkastuksissa annettuja tulosennusteita. Selvityksessä oli mukana 74 edellä mainituista 75 yhtiöstä. Näistä 63 yhtiötä antoi tulosennusteen. Muutamat aiemmin ennusteen antaneet yhtiöt jättivät nyt tulosennusteen kokonaan antamatta, ja muutamat yhtiöt antoivat tulosennusteen aiemmasta poiketen. Ennusteiden perustelut olivat kokonaisuutena kattavammat kuin vertailuajankohtana 2005. Erittäin positiivinen kehityspiirre oli, että yhtiöt olivat arvioineet aikaisempaa enemmän sisäisten toimintapiteidensä tulosvaikutuksia eivätkä ainoastaan nojanneet markkinoiden kehitysnäkymiin. Muutamat yhtiöt olivat myös tuoneet hyvin esille ennusteisiin liittyviä epävarmuustekijöitä.

Rahoitustarkastus seuraa myös vastaisuudessa listayhtiöiden tulosennusteita. Valvonnassa kiinnitetään entistä enemmän huomiota niihin yhtiöihin, joiden ennusteiden sisältö tai perustelut ovat selkeästi puutteelliset tai epäselvät. Listayhtiöiden tulevaisuudennäkymiä koskevalla informaatiolla on keskeinen vaikutus sijoittajien perusteltuun arvioon. Rahoitustarkastus suosittaakin, että yhtiöt julkistaisivat tulevaisuudennäkymiään koskevat ennusteensa selkeästi ja johdonmukaisesti.

Tulosvaroitustiedotteet pääosin selkeitä

Jatkuvan tiedonantovelvollisuuden valvonnassa tulosvaroituksilla on merkittävä asema. Vuoden 2006 aikana tutkittiin alkuvuoden aikana annettujen yli 30 tulosvaroituksen selkeyttä markkinoiden näkökulmasta ja Rahoitustarkastuksen standardissa annettujen suositusten pohjalta.

Enemmistö tulosvaroituksista tai katsauskauden ennakkotiedot sisältäneistä pörssitiedotteista oli sisältöltään selkeitä ja johdonmukaisia. Joissakin tapauksissa tulosvaroitusta oli kuitenkin vaikea havaita, koska se oli harhaanjohtavasti liitetty jonkin muun asian, esimerkiksi yhtiökokouksen tai tehdyn sopimuksen, tiedottamisen yhteyteen. Rahoitustarkastus suosittelee, että jo tulosvaroituksesta kertovan pörssitiedotteen otsikossa on selkeä viittaus tulevaisuudennäkymien muutokseen.

Yrityskauppatiedottamista tutkittiin

Jatkuvan tiedonantovelvollisuuden valvonnassa Rahoitustarkastus kiinnittää päivittäisen valvonnan ohella huomiota siihen, miten sijoittajien kannalta merkittävistä asioista tiedotetaan. Sijoittajan kannalta on merkittävää, että yrityskauppaa tehtäessä markkinoille annettavat arviot ovat perusteltuja ja että niiden toteutumisesta raportoidaan johdonmukaisesti niin kauan kuin se käytännössä on mahdollista ja tarpeen.

Rahoitustarkastuksen syksyllä 2006 tekemä selvitys 20:stä vuosina 2004–2006 tehdystä yrityskaupasta ja -järjestelystä osoitti, että yrityskauppaa julkistettaessa kaupan strategisista perusteluista kerrotaan hyvin. Kehittämisen varaa on niissä tiedoissa, joita annetaan kaupan vaikutuksesta ostavan yhtiön liiketoimintaan ja kannattavuuteen.

Joka toinen yhtiö oli kaupppaa julkistaessaan arvioinut saavutettavia synergiaetuja. Mielenkiintoinen havainto oli, että vaikka kaupan vaikutusta hankkivan yhtiön liikevaihtoon tai kannattavuuteen ei ollut kerrottu selkeästi, tietynsuuruisia synergiaetuja arvioitiin vuositasolla saatavan. Vain 5 tapauksessa tutkituista 20:stä hankkiva yhtiö oli sekä arvioinut saavutettavia synergiaetuja että julkistanut selkeitä tietoja järjestelyn vaikutuksesta liikevaihtoon ja kannattavuuteen. Näistä neljässä järjestely oli sellainen, että siitä oli laadittu arvopaperimarkkinalain tarkoittama esite.

Warranttien markkinatakaus

Rahoitustarkastus kiinnitti vuoden 2006 aikana huomiota niihin kuvauksiin, joita warrantteista laadituissa esitteissä on markkinatakauksesta. Warranttien markkinatakaus saattaa välillä katketa esimerkiksi liikkeeseenlaskijan oman position suojaamisen tai teknisten ongelmien vuoksi. Esitteissä olleiden kuvausten pohjalta joillekin sijoittajille on voinut perustellusti syntyä kuva takauksen keskeytymisestä kaikissa markkinaolosuhteissa.

Rahoitustarkastus pyrkii yhdessä Helsingin Pörssin ja liikkeeseenlaskijoiden kanssa löytämään tarkemman yhtenäisen sisällön warranttien markkinatakausta koskeville kuvauksille, jotta sijoittajilla olisi mahdollisimman oikea kuva warranttien likvidiydestä.

Sisäpiirihallinnon tutkimukset

Rahoitustarkastus selvitti keväällä 2006 satunnaisotannalla valitulta 30 listayhtiöltä, miten ne olivat ottaneet huomioon muutokset, jotka arvopaperimarkkinalaikiin on tehty markkinoiden väärinkäytön ehkäisemisestä annetun direktiivin johdosta. Selvityksen mukaan useimmat yhtiöt olivat laatineet omat sisäpiiri- ja kaupankäyntiohjeet, joita yhtiön sisäpiiriläisten on noudatettava Helsingin Pörssin sisäpiiriohjeen ohella.

Yhtiöt olivat antaneet ohjeita salassapitosopimusten käytöstä, sisäpiirintiedon ilmaisemisesta ja sen käytön ehkäisemisestä, sisäpiiriläisten kaupankäynnin lupamenettelystä sekä hankerekisterien perustamisesta. Useat yhtiöt olivat ottaneet käyttöön Helsingin Pörssin ohjetta tiukemmat säännökset sisäpiiriläisten sallitun kaupankäynnin ajankohdasta ennen yhtiön säännöllisiä tulosjulkistuksia. Lähes kaikissa yhtiöissä kerrottiin seurattavan sisäpiiriläisten kaupankäyntiä joko säännöllisesti tai satunnaisesti. Useissa yhtiöissä myös muistutettiin sisäpiiriläisiä kaupankäyntirajoituksista ja ilmoitusvelvollisuudesta sekä järjestettiin koulutusta näiden velvoitteiden asianmukaisesta täyttämisestä. Selvityksen tulokset ja niihin liittyvät Rahoitustarkastuksen kommentit lähetettiin kaikille listayhtiöille kesän aikana.

Marraskuussa Rahoitustarkastus käynnisti kaikkia listayhtiöitä ja sijoituspalveluyrityksiä koskevan, sisäpiiri-ilmoituksiin ja -rekistereihin liittyvän selvityksen. Tulokset valmistuvat vuoden 2007 alkupuolella.

Markkinat-julkaisu

Rahoitustarkastuksen markkina- ja valvontaryhtymä ryhtyi vuonna 2006 julkaisemaan sähköpostitse tilaajille lähetettävää Markkinat-tiedotetta. Siinä käsitellään sääntelyyn ja markkinoiden valvontaan liittyviä ajankohtaisia asioita niin valvojan, listayhtiöiden kuin muidenkin markkinoilla toimivien näkökulmasta. Vuoden 2006 aikana Markkinat-julkaisu ilmestyi kolme kertaa.

TUTKITTUJEN TAPAUSTEN MÄÄRÄ KASVOI EDELLISVUOTISESTA

Rahoitustarkastus on edellisvuosien tapaan toiminut yhteistyössä poliisin ja syyttäväviranomaisten kanssa. Vuonna 2006 Rahoitustarkastus teki 3 (1 vuonna 2005) tutkintapyyntöä poliisille. Yksi tutkintapyyntö koski epäiltyä tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä ja kaksi sisäpiiritiedon väärinkäyttöä.

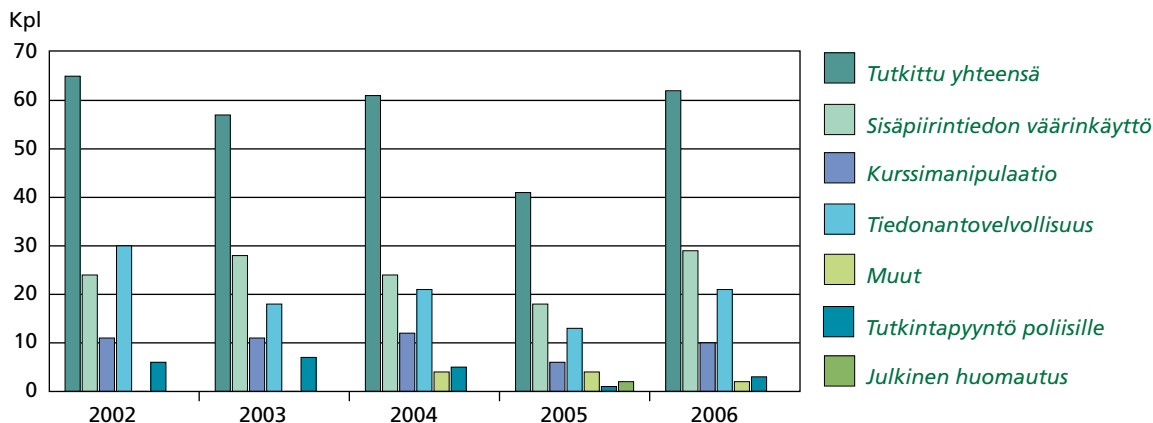
Tutkittujen tapausten määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2006 edellisestä vuodesta. Vuoden aikana tutkittiin 62 valvontatapausta (41 tapausta vuonna 2005). Näistä 29 (18) koski epäiltyä sisäpiiritiedon väärinkäyttöä, 10 (6) epäiltyä kurssin vääristämistä ja 21 (13) epäiltyä tiedonantovelvollisuuden lai-

minlyöntiä. Muita tutkinnassa olleita tapauksia oli 2 (4), ja ne koskivat markkinoiden menettelytapoja. Merkittävin syy tutkittujen tapausten lukumäärän kasvuun oli se, että monien sääntelyuudistusten valmistuttua Rahoitustarkastuksella oli mahdollisuus kohdentaa resursseja enemmän valvontaan ja lisätä säännönmukaista tutkintaansa. Myös markkinaosa-puolilta tulleiden ilmoitusten määrä on vaikuttanut tutkittavien tapausten määrään.

Rahoitustarkastus on vuoden 2006 aikana lisännyt ja kehittänyt yhteistyötä ulkomaisten viranomaisten kanssa. Rahoitustarkastukselle on tullut aikaisempaa enemmän virka-apupyynnöitä ulkomailta. Valtaosin kyselyt ovat liittyneet epäilyihin sisäpiiritiedon väärinkäytöstä. Pohjoismainen viranomaisyhteistyö on ollut hedelmällistä. Sen merkitys kasvaa myös tulevaisuudessa mm. OMX-konsernin laajentumisen takia.

Rahoitustarkastuksen ja Helsingin Pörssin markkina- ja valvontayksiköiden yhteistyö on tiivistynyt ja selkeytynyt. Yhteistyön merkitys korostuu erityisesti tutkittaessa epäilyjä kurssin vääristämisestä. Tutkinnan kohteena on vuoden 2006 aikana ollut erityisesti tapauksia, joissa toimeksiantajana on ollut yksityissijoittaja ja toimeksiannot on tehty online-kaupankäyntipalveluja käyttäen. Vuoden 2006 aikana Rahoitustarkastus sai arvopaperinvälittäjiltä 11 ilmoitusta epäilyttävistä arvopaperikaupoista tai muista liiketoimista ja Helsingin Pörssiltä 15 kaupankäyntimenettelyyn liittyvää ilmoitusta.

Ratan tutkimat epäillyt arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttötapaukset 2002–2006

Lähde: Rahoitustarkastus.

LISTAYHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖSINFORMAATION VALVONTA

Tilinpäätösvalvonnan tavoitteena on edistää avoimen, riittävän, oikea-aikaisen ja ymmärrettävän taloudellisen informaation antamista sijoittajien päätöksenteon tueksi. Lisäksi sillä pyritään edistämään IFRS-tilinpäätössäännösten yhdenmukaista soveltamista. Vuosi 2006 oli listayhtiöiden tilinpäätösvalvonnan toinen toimintavuosi.

Listayhtiöiden IFRS-tilinpäätöksissä vielä kehitettävää

Rahoitustarkastus kävi läpi 125 listayhtiön tilinpäätökset vuodelta 2005 muodostaakseen yleiskuvan IFRS-tilinpäätösten laadusta ja kehittämistarpeista. Tämä on tärkeää, koska suurin osa listayhtiöistä käytti uusia standardeja ensimmäistä kertaa vuonna 2005 ja siirtymällä oli merkittävä vaikutus yhtiöiden taloudelliseen raportointiin.

Osana tätä selvitystä Rahoitustarkastus laati eräiltä painopistealueiksi valituilta tilinpäätöksen osa-alueilta tarkemman analyysin. Painopistealueita olivat yrityshankinnat, liikearvon arvonalentumistaukukset, segmenttiraportointi, osakeperusteiset kannustinjärjestelmät sekä sijoitusten käyvät arvot. Näitä alueita pidettiin tärkeinä, koska suomalainen tilinpäätöskäytäntö poikkesi niissä selkeästi IFRS-tilinpäätössäännöksistä. Valitut aihealueet ovat tärkeä osa sijoittajainformaatiota ja siten merkityksellistä tietoa tilinpäätöksen käyttäjille.

Riittävät ja ymmärrettävät liitetiedot ovat keskeinen osa hyvää ja avointa tilinpäätösinformaatiota. Rahoitustarkastuksen selvityksen mukaan yhtiöiden tilinpäätöksissään esittämät liitetiedot olivat niukkoja IFRS-säännösten laajoihin ja yksityiskohtaisiin vaatimuksiin verrattuna. IFRS-säännösten mukaiset kirjaamis- ja arvostusperiaatteet ovat aikaisempaa monimutkaisempia. Siksi niitä tulee selvittää liitetiedoissa. Standardeja sovellettaessa eteen tulee myös aiempaa useammin tilanteita, jotka edellyttävät johdon harkintaa. Näin on esimerkiksi arvioitaessa käyvän arvon määrittämisessä käytettäviä rahavirtoja. Tilinpäätöksen tulee antaa riittävästi tietoa

käyvän arvon määrittämisessä käytetyistä menetelmistä ja oletuksista sekä arvostukseen liittyvistä epävarmuustekijöistä.

Selvityksen tarkoituksena oli tukea IFRS-raportoinnin kehittämistä. Rahoitustarkastus pitää tärkeänä, että yhtiöt hyödyntävät selvityksen havainnot, kun ne kehittävät tilinpäätösinformaatiotaan. Selvityksen jälkeen Rahoitustarkastus jatkoi esiin nousseiden soveltamiskysymysten selvittämistä ja otti yhteyttä osaan listayhtiöistä. Rahoitustarkastus lähetti yli 30 yhtiölle selvityspyynnön, jossa yhtiöiltä pyydettiin lisätietoja muun muassa niiden soveltamista laskentaperiaatteista ja liitetietojen sisällöstä. Vastauksissaan pääosa yhtiöistä ilmoitti ottavansa Rahoitustarkastuksen toimenpide-ehdotukset huomioon tulevia tilinpäätöksiä tehtäessä.

Lisää yhtiöitä IFRS-säännösten mukaisen konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden piiriin

IAS-asetuksen mukaan säännellyillä markkinoilla velkakirjoja liikkeeseen laskeneiden listayhtiöiden on laadittava IFRS-säännösten mukainen konsernitilinpäätös viimeistään 1.1.2007 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. Rahoitustarkastus aloitti syksyllä 2006 seurannan, joka kohdistuu uusien siirtyneiden valmiuksiin soveltaa IFRS-tilinpäätössäännöksiä. Seurannan tavoitteena on varmistua siitä, että näiden yhtiöiden siirtyminen standardien käyttöön on asianmukaista.

RAHOITUSMARKKINOIDEN INFRASTRUKTUURIN VALVONTA

Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri on toiminut luotettavasti ilman merkittäviä häiriöitä.

Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin valvonta tapahtuu läheisessä yhteistyössä Suomen Pankin Rahoitusmarkkina- ja tilasto-osaston yleisvalvontatoimiston kanssa. Yhteistyö pohjautuu EU-maiden rahoitusvalvojien ja keskuspankkien välisiin yhteistyösopimuksiin, joita on laadittu maksujärjestelmien valvonnasta ja kriisinhallinnasta. Käytännön yhteistyömuotoja ovat mm. tietojen vaihto, yhteiset

valvontakokoukset, tarkastusyhteistyö sekä yhteisten seminaarien järjestäminen.

Vuonna 2006 rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin valvonnassa selkiytettiin toimintaperiaatteita päällekkäisten toimien välttämiseksi ja yhteistyön tehostamiseksi. Yhteistyön keskeisimmät kohteet olivat arvopaperiselvitykseen liittyvät EU-tason hankkeet, eurooppalaisen maksuliikenteen integraatiohankkeet (yhtenäinen euromaksualue SEPA) sekä keskuspankkien uuden suurten maksujen selvitysjärjestelmän TARGET 2:n vaikutusten arviointi.

Pohjoismainen yhteistyö rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin valvonnassa on lisääntynyt mm. markkinapaikkojen yhdennyttyä. Yhteistyön pohjana ovat valvojien väliset valvontapöytäkirjat, joissa on sovittu valvojien työnjaosta, tietojenvaihdosta ja muista yhteistyömuodoista. Yhteistyön tavoitteena on yhtenäistää ja tehostaa OMX- ja NCSD-konsernin eri yhtiöiden valvontaa Pohjoismaissa.

Rahoitustarkastus on valvonut myös tulevia maksujärjestelmien ja arvopaperien selvitys- ja toimitusjärjestelmien muutoksia. Euroalueella on käynnissä useita maksujärjestelmiin ja maksuliikennepalveluihin sekä arvopaperien selvitys- ja toimitusjärjestelmiin liittyviä hankkeita.

OMX-konsernin valvontayhteistyön tiivistämistä jatkettiin

Ruotsin, Suomen ja Tanskan valvontaviranomaisten OMX-konsernin valvontaa varten perustama yhteistyöryhmä kokoontui säännöllisesti vuoden 2006 aikana. OMX-konsernin jatkuvassa valvonnassa painopisteinä olivat lokakuun alussa toteutetut listarakenteen ja listauskriteerien muutokset sekä markkinamalliin tehdyt muutokset, joihin Rahoitustarkastus otti kantaa ennen hankkeiden toteuttamista.

Suomen Arvopaperikeskus osa NCSD-konsernia

Suomen Arvopaperikeskuksesta tuli Ruotsin arvopaperikeskuksen, VPC:n, täysin omistama tytäryhtiö, kun Suomen ja Ruotsin arvopaperikeskukset yhdistyivät marraskuun 2004 lopussa NCSD-konserniksi.

Vuonna 2006 seurattiin NCSD-konsernin sisäistä toimintatapojen yhdenmukaistamishanketta, Nordic Single -projektia. Projektin tavoitteena on luoda yhtenäiset toimintatavat arvopaperien selvitykseen ja toimitukseen Suomessa ja Ruotsissa. Toimintatapoja pyritään myöhemmin laajentamaan muihin Pohjoismaihin. Hankkeen tavoitteena on myös yhteinen arvopaperien selvitys- ja toimitusjärjestelmä.

Pöytäkirja NCSD-konsernin valvonnasta allekirjoitettiin

Rahoitustarkastus ja Ruotsin valvontaviranomaisen Finansinspektionen käynnistivät vuonna 2005 yhteistyön NCSD-konsernin valvonnassa. Valvontaa koskeva yhteistyöpöytäkirja allekirjoitettiin vuoden 2006 jälkimmäisellä puoliskolla. Pöytäkirjassa sovitaan valvojien työnjaosta, tietojenvaihdosta ja muista yhteistyömuodoista. Käytännön valvontayhteistyötä hoitaa ryhmä, jossa on edustajat molempien maiden valvontaviranomaisista. Valvontaryhmä vastaa tarkastusten ja muiden yhteisten valvontatoimien suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Pankit hallitsevat tietotekniikan ulkoistamiseen liittyviä riskejä melko hyvin

Rahoitustarkastuksen keväällä 2006 tekemällä kyselyllä selvitettiin, miten pankit hallitsevat ulkoistamisprosessiaan. Valtaosan suomalaisista pankeista kattava selvitys osoitti, että pankit hallitsevat tietotekniikkapalveluiden ulkoistamiseen liittyvät riskit melko hyvin. Ulkoistettuihin palveluihin liittyvien riskien arviointimenetelyt ovat kattavat, ja palvelujen valvonta on asianmukaista. Selvitys osoitti myös, että pankit ovat asettaneet ulkoistettujen tietotekniikkapalveluiden toiminnan jatkuvuudelle riittävän tiukat vaatimukset. Vuoden 2006 aikana eräät valvottavat käynnistivät hankkeita järjestelmäpalveluiden ulkoistamiseksi Pohjoismaiden ja Euroopan ulkopuolelle. Rahoitustarkastuksen näkemys on, että palvelujen valvonta ja toimintavarmuus eivät saa heikentyä ulkoistamisen myötä.

Valvottavien back office- ja tietotekniikkapalvelujen keskittämistä koskevat hankkeet jatkuivat. Rahoitustarkastus valvoi merkittävimpiä kehityshankkeita yhteistyössä muiden pohjoismaisten valvojien kanssa. Rahoitustarkastuksen tavoitteena on varmistaa,

että palvelujen laatu ja jatkuvuus pystytään turvaamaan muutostilanteissa.

Tunnistetietojen urkinta verkossa yleistyi

Tunnistetietojen verkkourkinta (phishing) yleistyi Suomessakin. Myös ensimmäiset suomenkieliset – joskin vielä kömpelöt – huijausyritykset tulivat esille. Huijausyrityksistä aiheutuneet vahingot ovat jääneet toistaiseksi vähäisiksi muun muassa sen vuoksi, että pankit ovat tiedottaneet niistä aktiivisesti verkkosivuillaan ja tiedotusvälineissä. Haasteena on kuitenkin verkkourkinnan muuttuminen yhä laadukkaammiksi ja tietyille asiakasjoukkoille suunnatuiksi. Myös uusia verkkopetoksiin liittyviä ilmiöitä on tulossa Suomeenkin. Näitä ovat esimerkiksi matkapuhelimiin lähetettävät huijauslaskut.

Rahoitustarkastus on tiedottanut tunnistetietojen urkinnasta omassa verkkosivustossaan. Valvonnassa on painotettu pankkien yhteisen, ympärivuorokautisen pankkitunnusten sulkupalvelun saamisen tärkeyttä. Lisäksi Rahoitustarkastus on pitänyt tärkeänä, että pankkien toimintamallit ovat selkeät ja yhdenmukaiset, kun asiakkailta kysytään pankkitunnuksia. Tarve selkeisiin toimintamalleihin korostuu muun muassa sen vuoksi, että pankkien tarjoamaa tunnistuspalvelua käytetään yhä useammissa palveluissa.

Arvopaperikaupan maksujärjestelmiä tarkastettiin

Vuonna 2005 aloitettuja arvopaperikaupan maksujärjestelmätarkastuksia jatkettiin kohdistamalla tarkastukset selvitysosapuolina toimiviin suomalaispankkeihin. Tarkastukset eivät tuoneet esiin merkittäviä riskejä. Yksittäistapauksissa kuitenkin havaittiin riskejä, jotka liittyvät mm. käytettävien järjestelmien ikääntymiseen, maksujenvälitysprosessin manuaalisiin vaiheisiin, volyymien kasvuun sekä käynnissä oleviin järjestelmähankkeisiin.

Tarkastetuissa pankeissa liiketoimintayksiköiden sisäinen valvonta, häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautuminen ja liiketoiminnan jatkuvuus suunnittelu olivat pääosin asianmukaisia. Yksittäisiä puutteita havaittiin maksujenvälitysprosessien kuvaamisessa, riskien kartoittamisessa ja jatkuvuus suunnittelus-

sa. Rahoitustarkastus valvoo puutteiden korjaamista annettujen määräaikojen kuluessa.

Yhtenäistä euromaksualuetta koskeva SEPA-hanke

Yhtenäinen euromaksualue (Single Euro Payments Area, SEPA) on eurooppalaisten pankkien, Euroopan keskuspankin ja Euroopan komission hanke yhtenäisen maksuliikennealueen luomiseksi. Suomalaispankit ovat laatineet yhdessä kansallisen SEPA-siirtymäsuunnitelman. Sen mukaan SEPA-palvelut (tilisiirto, kortit ja suoraveloitus) otetaan käyttöön vaiheittain vuoden 2008 alusta lähtien. Käytön otto jatkuu vuoden 2010 loppuun. Nykyiset kotimaiset maksuliikennepalvelut säilyvät käytössä toistaiseksi, mutta poistunevat käytöstä siirtymäkauden loppuun mennessä. Pankit ovat luvanneet tarvittaessa ottaa käyttöön lisäpalveluita nykyisen palvelutason säilyttämiseksi.

Yhtenäisen euromaksualueen myötä kansalliset pankki- ja automaattikortit poistuvat käytöstä vuoden 2010 loppuun mennessä, ja ne korvataan kansainvälisillä korteilla. Hankkeeseen liittyy myös korttien varustaminen EMV-siruilla. Sirujen käyttöönotto lisää korttien turvallisuutta, sillä sirun tietojen kopioiminen ei ole nykytietämyksen mukaan mahdollista. Toisaalta se, että maksettaessa ei tulevaisuudessa käytetä allekirjoitusta eikä tarkisteta henkilöllisyyttä, vaan siirrytään PIN-koodin käyttöön, ei ole täysin ongelmattonta.

Yhtenäiseen euromaksualueeseen liittyy maksupalveludirektiivihanke (PSD), jonka tavoitteena on yhdenmukaistaa EU:n maksujenvälitystä koskevaa lainsäädäntöä. Direktiivin valmistelu eteni Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella, mutta jatkuu vielä Saksan kaudella vuonna 2007.

Rahoitustarkastus valvoo pankkien valmistautumista yhtenäiseen euromaksualueeseen kyselyin ja valvontakäynneillä. Valvonnan yhtenä tavoitteena on, että pankkien maksujärjestelmät säilyvät tehokkaina ja turvallisin ja että niiden saatavuus säilyy hyvänä. Eräät valvottavat ovat yhtenäisen euromaksualueen myötä ulkoistaneet toimintojaan Suomen rajojen ulkopuolelle. Ulkoistukset asettavat uusia haasteita Rahoitustarkastuksen valvonnalle.

Sääntely

Rahoitustarkastuksen sääntelytoiminta käsittää sekä oman norminannon että osallistumisen lainsäädännön valmisteluun kotimaassa ja EU:ssa. EU:n sääntelyn valmisteluun Rahoitustarkastus vaikuttaa erityisesti osallistumalla kolmostason valvojakomiteoiden työhön. Kansallisella tasolla Rahoitustarkastuksen edustajat ovat jäseninä mukana valtiovarainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä oikeusministeriön vetämissä lainvalmistelutyöryhmissä.

Vuoden 2006 strategiassaan Rahoitustarkastus korosti sääntelyn periaatepohjaisuutta ja laadukkuutta sekä lain soveltamisen ennakoitavuutta ja uskottavuutta. Käytännön sääntelytoimintaa ohjasivat seuraavat keskeiset tavoitteet:

Sääntelyssä ja valvontajärjestelmässä otetaan huomioon markkinarakenteiden muutokset.

Rahoitusmarkkinoiden rakennemuutokset jatkuvat sekä Suomessa että muulla EU-alueella. Suomen finanssimarkkinoista huomattava osa oli vuoden 2006 lopussa siirtynyt pohjoismaiseen omistukseen, mikä vaikuttaa myös valvojan käytännön toimintaan. Sääntely- ja valvontayhteistyö on välttämätöntä maiden rajat ylittävien finanssiryhmittymien valvonnassa ja markkinoiden vakauden kannalta olennaisten riskien tunnistamisessa.

Rahoitustarkastus vaikutti aktiivisesti sekä EU-tasolla että muussa yhteistyössä siihen, että edellytykset vastata kotimaisten rahoitusmarkkinoiden vakaudesta säilyvät myös markkinarakenteiden muututtua. Vaikka EU:ssa on tunnustettu Suomen tärkeänä pitämä näkökulma isäntävaltion roolista oimien markkinoidensa vakauden valvonnassa, nykyinen EU:n valvontamalli ei ota tarpeeksi hyvin huomioon muutoksia valvottavien rakenteissa. Koti- ja isäntävaltion valvojen välisiin perusvastuisiin ei kuitenkaan olla ainakaan lyhyellä aikavälillä puuttumassa. Valvontaa pyritään parantamaan lisäämällä käytännön yhteistyön muotoja, kuten tehtävien delegointia sekä valvontatapojen ja -valtuuksien yhdenmukaisuutta.

Yhteistyötä tehtiin sääntelyn ja valvonnan yhdenmukaistamiseksi EU:ssa ja Pohjoismaissa. Esimerkiksi vakavaraisuusvalvonnan säännösten soveltamiseen on pyritty löytämään yhdenmukainen tulkintatapa muiden Pohjoismaiden valvojen kanssa. Sääntelyä ja valvontakäytäntöjä on yhdenmukaistettu Pohjoismaiden kesken enemmän kuin EU:ssa yleensä. Esimerkiksi Basel II -mallien hyväksymistarkastuksia on tehty tiiviissä yhteistyössä. Joissakin tulkintakysymyksissä on tullut esiin erilaisia käsityksiä eri Pohjoismaiden välillä. Niihin pyritään löytämään yhdenmukainen tulkinta.

Rahoitustarkastus on pyrkinyt myös vaikuttamaan siihen, että kilpailuneutraalius olisi EU:n lähivuosien keskeinen tavoite.

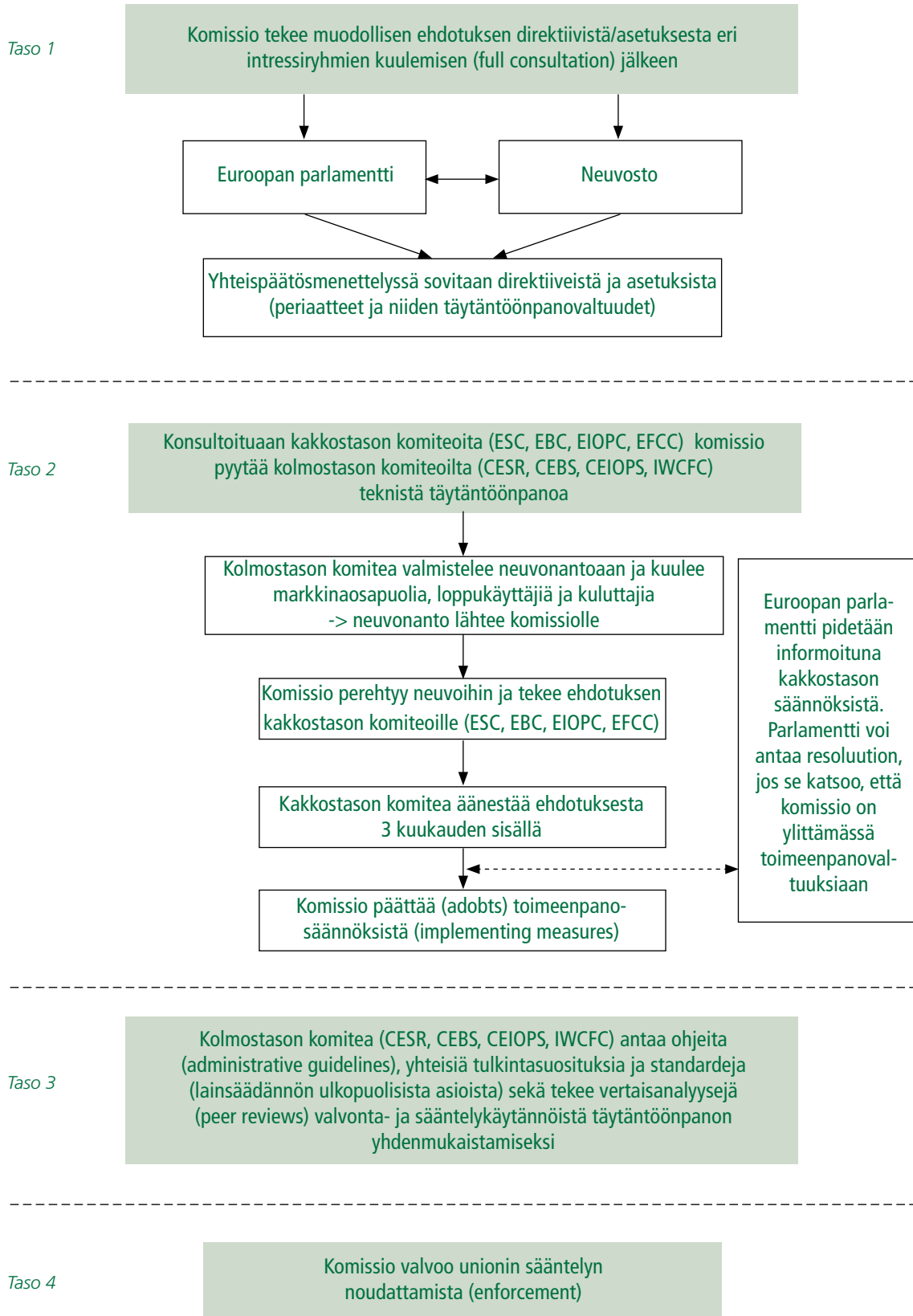
Rahoitustarkastuksen sääntely tuottaa laadukkaita ja tarpeellisia säädöksiä sekä ohjaa valvottavien ja markkinoiden toimintaa.

Rahoitustarkastus on pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että direktiiveissä esitetyt pääperiaatteet näkyisivät alemman tason (kakkos- ja kolmostaso) EU-sääntelyssä. Kotimaisessa lainvalmistelussa tavoitteena on ollut EU:n direktiivien toimiva käyttöönotto. Myös siitä on huolehdittu, että Rahoitustarkastuksen omat standardit ovat linjassa EU-tason sääntelyn ja periaatteiden kanssa.

Rahoitustarkastuksen määräyskokoelman uudistus on selkeyttänyt sekä valvojan roolia että odotuksia valvottavien toiminnasta. Sääntelyn valmisteluvaiheen kuulemiseen sekä oman sääntelyn selkeyteen ja tarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen on panostettu.

Palaute Rahoitustarkastuksen norminannosta on ollut pääosin myönteistä. Esitetty kritiikki on koskenut sääntelyn laajuutta sekä saman sääntelyn heikkoa soveltuvuutta erikokoisten ja -tyyppisten valvottavien tapauksessa.

Lamfalussy-malli EU:n säännösvalmistelussa

Lähde: Rahoitustarkastus.

EU:N SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖ JA SÄÄNTELY VUONNA 2006

Unionin sääntelyssä siirryttiin uuteen vaiheeseen

Euroopan unionin rahoituspalveluiden ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan kehittämisessä siirryttiin uuteen vaiheeseen, kun komissio antoi joulukuussa 2005 Valkoisen kirjan, ”Rahoituspalvelupolitiikka 2005–2010”. Myös poliittisella tasolla eli Ecofin-neuvostossa annettiin selkeä tuki sekä komission että talous- ja rahoituskomitean linjauksille valvonnan tehostamistoinpiteistä.

Komission rahoituspalvelustrategian päälinjaukset lähivuosiksi olivat seuraavat:

- Pannaan voimassa oleva EU-lainsäädäntö kansallisesti täytäntöön ja sovelletaan sitä asianmukaisesti.
- Noudatetaan paremman sääntelyn periaatteita uuden sääntelyn valmistelussa ja tarveharkinnassa.
- Lisätään valvonnan yhdenmukaisuutta.
- Edistetään kilpailua erityisesti vähittäismarkkinoilla.
- Panostetaan EU:n ulkoiseen vaikuttavuuteen.

Valvonnan lähivuosien haasteina komissio piti valkoisessa kirjassa erityisesti seuraavia asioita:

- Koti- ja isäntävaltion valvojien välistä vastuunjakoa selkeytetään.
- Tehtävien ja vastuiden delegointimahdollisuuksia selvitetään.
- Valvonnan tehokkuutta lisätään välttämällä ylimääräisiä raportointivaatimuksia.
- Valvojien välisen yhteistyön on oltava entistä johdonmukaisempaa ja oikea-aikaisempaa. Lisäksi on luotava EU:n laajuinen valvontamalli, jolla tuetaan eurooppalaista valvontakulttuuria ja toimivaa yhteistyötä valvojien välillä, mutta ei tavoitella erillistä EU-tason valvojaa.

Vuoden 2006 alussa kävi ilmeiseksi, ettei valvonnan perusrakenteisiin – koti- ja isäntävaltion valvojien väliseen vastuunjakoon – olla puuttumassa lähivuosina. Komission mukaan nyt on saavutettu juridiset rajat siinä, kuinka paljon useassa maassa toimivien finanssiryhmittymien valvontavastuita voidaan järjestää uudelleen. Jos vastuunjakoa halutaan muut-

taa enemmän, on arvioitava tarkoin, etteivät muutokset ole ristiriidassa esimerkiksi kriisinhoidon vastuiden ja talletussuojavastuiden kanssa.

Euroopan parlamentin asemaa kakkostason säännösten valvonnassa vahvistettiin

Vuosi 2006 oli ensimmäinen, jolloin Lamfalussy-malli oli käytössä EU:n koko finanssimarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan kehittämisessä. Lamfalussy-malli on paroni Lamfalussin vetämän niin sanotun viisaiden miesten työryhmän kehittämä nelitasoinen malli, jonka mukaisesti EU:n säännösvalmistelussa ja säännösten täytäntöönpanon valvonnassa toimitaan.

EU:n sääntelyvalmistelusta ja siihen liittyvän Lamfalussy-mallin toimivuudesta julkistettiin vuoden 2006 aikana ensimmäinen väliarvio. Arvion mukaan tavoiteltua ykköstason sääntelyn eli direktiivien periaatepohjaisuutta ei ole saavutettu. Muutenkin on olemassa riski, että EU:n sääntely on liian yksityiskohtaista ja ylimitoitettua. Komission linjaukselle käytännön ratkaisumallien löytämiseksi ja paremman sääntelyn toteuttamiseksi on siis olemassa todellinen tarve.

Instituutioiden välinen seurantar ryhmä (Inter Institutional Monitoring Group, IIMG) antaa vuoden 2007 aikana lopullisen ehdotuksensa mallin toimivuuden parantamiseksi.

Lamfalussy-mallin yhteydessä on pyritty turvaamaan Euroopan parlamentille sen haluama valvonta direktiivejä alemman tason säännösten, eli ns. kakkostason säädösten, antamiseen. Nämä säännökset hyväksytään erityisessä komitologiamenettelyssä toisin kuin yhteispäätösmenettelyssä hyväksyttävät direktiivit. Parlamentin asema vahvistui, kun neuvosto antoi heinäkuussa päätöksen, jolla se muutti vuonna 1999 tehtyä komitologiapäätöstään. Nykyisten neuvoo-antavan menettelyn, hallintomenettelyn ja sääntelymenettelyn rinnalle perustettiin uusi valvonnan käsittävä sääntelymenettely, jota tullaan soveltamaan nimenomaan Lamfalussy-säädöksiin. Yksikään komission antama kakkostason säädös ei enää tule hyväksytyksi ilman neuvoston ja parlamentin hyväksyntää.

Päätöksen tavoitteena on myös parantaa parlamentin mahdollisuutta saada tietoja kakkostason säädösten valmistelun eri vaiheista, vaikka parlamentti on edelleen suurelta osin komission sille toimittaman kirjallisen materiaalin varassa.

Euroopan parlamentin käsittelyyn on lähiaikoina tulossa myös sellaisia Lamfalussy-direktiivejä, joiden voimassaoloaika on päättymässä. Ensimmäisenä on päättymässä markkinoiden väärinkäytön ehkäisemistä koskevaan direktiiviin sisältyvien kakkostason säädösten voimassaolo. Parlamentti edellyttää, että jokainen direktiivi tuodaan erikseen sen käsiteltäväksi kakkostason säädösten voimassaoloaikojen pidentämiseksi.

Euroopan pankkivalvojen komitean toiminnan painoalueet vuonna 2006

Euroopan pankkivalvojen komitea (CEBS) julkaisi vuonna 2006 vakavaraisuusdirektiivin soveltamista koskevan ohjeistuksen valvojille ja valvottaville. Tämän myötä komiteassa siirryttiin ohjeiden soveltamisen seurantaan ja yhdenmukaisten valvontakäytäntöjen kehittämiseen. CEBS:n ohjeiden soveltamista ja vaikutuksia arvioitiin mm. valvojille ja rahoitustoimialalle suunnatulla kyselyllä. Työ valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi aloitettiin ylikansallisten pankkiryhmittymien valvonnassa. CEBS:lle kuuluu myös neuvonanto Euroopan komissiolle. Komitea antoi vuonna 2006 neuvoja omien varojen määrittelyn uudistamisesta ja suuria asiakasriskejä koskevista säännöksistä.

Talous- ja rahoituskomitea (EFC) julkaisi helmikuussa 2006 kuusi suositusta valvonnan kehittämiseksi lähivuosina (EFC:n alaisen rahoituspalvelukomitean raportti "Report on Financial Supervision"). CEBS:ää koskevat erityisesti seuraavat suositukset, joiden toteutumisesta se myös raportoi EFC:lle:

- eurooppalaisen valvontakulttuurin kehittäminen ja oma arvio valvonnan lähentymisen kehityksestä; arvio on annettava ensimmäisen kerran vuonna 2007
- erityisen sovittelumekanismien luominen valvojen välille; mekanismia testataan vuonna 2008
- valvonta maiden rajojen yli: selvitetään mahdollisuuksia delegoida tehtäviä ja vastuita

- yhdenmukainen raportointi: pyritään yhteiseen raportointijärjestelmään vuoteen 2007 mennessä ja arvioidaan mahdollisuuksia käyttää yhteistä tietopohjaa vuoteen 2008 mennessä.

Rahoitustarkastus osallistui CEBS:n työryhmään, jonka tavoitteena on varmistaa käytännön tasolla yhteiset toimintatavat erityisesti monissa maissa toimivien pankkiryhmittymien valvonnassa. Valvonnan yhdenmukaistamiseksi CEBS perusti joulukuussa 2006 työryhmän, jonka tehtävänä on vahvistaa CEBS:n työtä EFC:n ja Ecofinin hyväksymien suositusten toimeenpanossa ja seurannassa. Työryhmä aloitti työn, jonka tavoitteena on mm. luoda valvojen välisten erimielisyyksien käsittelyä varten sovittelumekanismi sekä mekanismi hyvien valvontakäytäntöjen määrittelymiseksi (peer review). Työryhmä alkoi myös selvittää mahdollisuuksia tehtävien ja vastuiden delegoimiseksi koti- ja isäntävaltiovalvojen kesken.

Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitean toiminnan painoalueet vuonna 2006

Vuoden 2006 aikana Euroopan arvopaperimarkkinavalvojen komitean (CESR) toiminnan painopiste siirtyi kakkostason sääntelyn yhdenmukaistamisesta valvontayhteistyön kehittämiseen.

CESR:n keskeinen havainto on, että kolmostason työ on noussut huomattavasti aiempaa merkittävämmäksi. Tämän edellyttämiä muutoksia komitean toimintatapoihin valmisteltiin erillisessä työryhmässä. Työryhmä valmisteli kriteerit sen arvioimiseen, minkä tasoisia ongelmia otetaan komitean käsiteltäväksi. Uusien kriteerien mukaan CESR käsittelee markkinoiden kannalta vakavia, useita EU-maita koskevia ongelmia, joihin on mahdollista vaikuttaa komitean käytössä olevin keinoin.

Vastauksena talous- ja rahoituskomitean (EFC) ja Ecofinin esittämiin näkemyksiin valvontayhteistyön kehittämisestä CESR antoi EFC:n alaiselle rahoituspalvelukomitealle (FSC) toukokuussa raportin suunnitelluista toimenpiteistä. Ecofinin korostamisessa asioissa CESR:n työ on edennyt varsin pitkälle ja mm. jäsenten välisten erimielisyyksien sovittelumenetelmä otettiin käyttöön. Erimielisyyksien ratkaisemiseksi on laadittu säännöt, joiden mukaan mah-

dollisten tapausten käsittely etenee. Konkreettisia tapauksia ei ole vielä noussut esiin.

Rahoitusvälineiden markkinoita koskevan MiFID-direktiivin mukaisen kaupparaportoinnin toteuttaminen oli ensimmäinen konkreettinen askel valvojen välisen tietojenvaihdon ja valvottavien raportoinnin helpottamiseksi. CESR perusti tietojärjestelmien kehittämiseen keskittyvän ryhmän, jonka tavoitteena on kaupparaportointijärjestelmän toteuttamisen lisäksi edistää tietojärjestelmien tehokasta käyttöä ja kehittää niiden välistä yhteistyötä.

Talouden ja markkinoiden toiminnan seuraamista on parannettu tiivistämällä ekonomistien välistä yhteistyötä. CESR:n ECONET keskittyy paitsi markkinailmiöiden analysointiin myös kehittämään komitean käyttöön menetelmää, jolla voidaan arvioida ehdotettujen toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä vaikutusta markkinoihin.

Valvojen yhteistyötä tehostettiin myös uudistamalla CESR:n taloudellisen informaation ryhmän (CESR-Fin) organisointia ja toimintatapoja. Vuoden aikana valmisteltiin myös IFRS-tilinpäätösten soveltamisratkaisuja koskevan julkistettavan tietokannan sisältöä. Tietokanta avataan yleisölle vuoden 2007 aikana.

Osa valvojen yhteistyön kehittämistä on toisten markkinoiden ja toimintatapojen tuntemuksen lisääminen. CESR on ottanut käyttöön järjestelmän, jolla pyritään lisäämään jäsenten välistä henkilövaihtoa. Lainsäädännöllisten ja kulttuurierojen vuoksi asian toteuttaminen jää yksittäisten jäsenten tehtäväksi, mutta CESR jakaa keskitetysti tietoa erilaisista työ- ja vaihtomahdollisuuksista. Vuoden 2007 aikana selvitetään lisäksi mahdollisuuksia järjestää CESR:n jäsenille suunniteltua koulutusta.

CESR:n tarkastelulautakunta (Review Panel) toimi aktiivisesti vuoden 2006 aikana ja seurasi arvopaperimarkkinavalvojen valvontatoiminnan yhtenäisyyttä. Rahoitustarkastuksen johtaja Kaarlo Jännäri toimi CESR:n varapuheenjohtajan ominaisuudessa tarkastelulautakunnan puheenjohtajana vuosina 2003–2007. Tarkastelulautakunnan rooli korostui erityisesti vuonna 2006, kun CESR:n toiminnan painopiste siirtyi sääntelyn valmistelusta käytännön valvontatoiminnan yhtenäisyyden varmistamiseen.

Keskeinen edellytys CESR:n menestyksellään toiminnalle onkin sen varmistaminen, että CESR:n jäsenet eli EU-maiden arvopaperimarkkinavalvojat noudattavat sovittuja suosituksia ja yhtenäisiä toimintatapoja. Tärkeää on myös varmistaa, että jäsenillä on riittävän yhtenäiset valtuudet suositusten ja toimintatapojen noudattamista varten. Tämän varmistamiseksi CESR:n tarkastelulautakunta tekee säännöllisesti arviointia ja kartoituksia.

Vuonna 2006 valmistui arvio CESR:n taloudellista informaatiota koskevan standardin (Standard No 1 on Financial Information) ja sijoitusrahastodirektiivin siirtymäsäännösten täytäntöönpanosta. Alkuvuodesta 2007 julkistetaan kartoitus niistä valtuuksista, jotka esite- ja markkinoiden väärinkäyttödirektiivien perusteella on annettu CESR:n jäsenille. Jälkimmäinen hanke oli erittäin mittava.

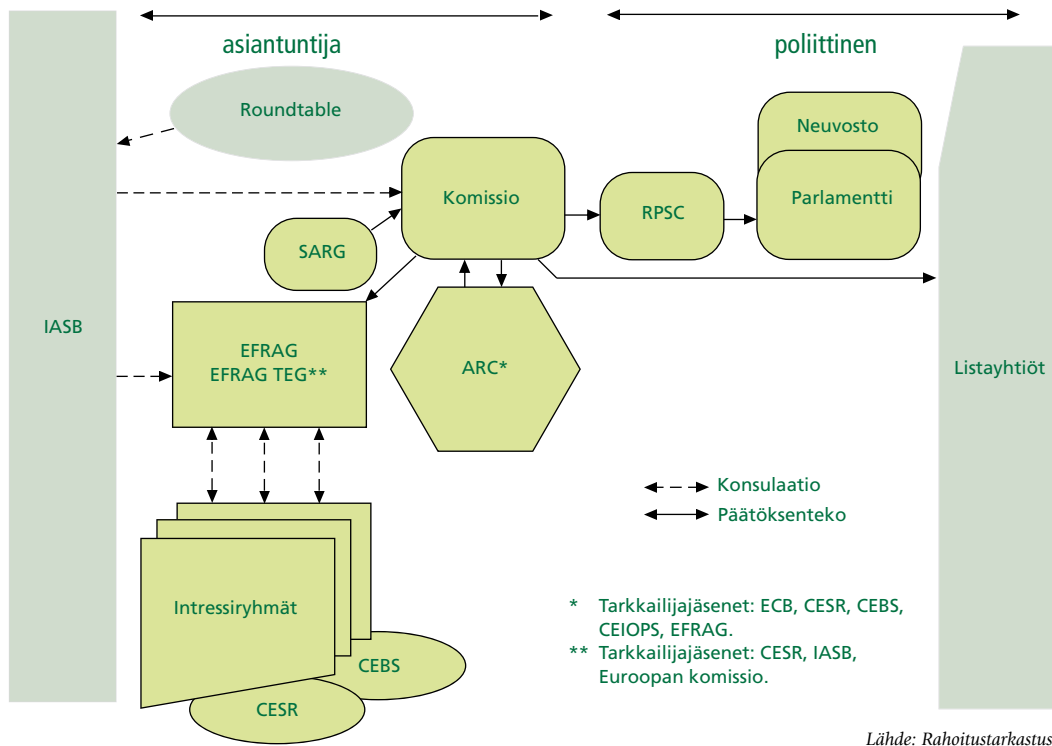
Myös tarkastelulautakunnan toimintaa koskevia periaatteita kehitettiin ja arviointimenettelyn toimintaohjeita päivitettiin. Lähtökohtana on, että tehtävät arviot ja kartoitukset julkaistaan CESR:n Internet-sivuilla lukuun ottamatta luottamuksellista tietoa tai erityisiä poikkeustapauksia.

IFRS-säännöstöä uusitaan ja yhtenäistetään Yhdysvaltojen tilinpäätössäännösten kanssa 2006–2008

Kansainvälinen tilinpäätösstandardilautakunta (International Accounting Standards Board, IASB) ja vastaava Yhdysvaltojen tilinpäätössääntelyä julkaiseva elin (FASB) allekirjoittivat helmikuussa 2006 yhteistyösopimuksen, jolla vahvistettiin vuonna 2002 aloitettu yhteistyö EU:n ja Yhdysvaltojen tilinpäätössäännösten yhtenäistämiseksi. Tämä työ poistaa Yhdysvaltojen arvopaperimarkkinavalvojan vaatiman täsmäytyslaskelman esittämisen IFRS-säännöksiä soveltavilta.

Sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä IASB ja FASB julkistivat ns. tiekartan siitä, miten yhteistyösä edetään. Sääntelytyö jaettiin lyhyen aikavälin lähentymisprojekteihin ja muihin yhteistyöprojekteihin. Lyhyen aikavälin lähentyminen on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2008 mennessä. Muiden yhteistyöprojektien tavoitteena on merkittävä edistyminen

IFRS-standardien hyväksymisprosessi EU:ssa

samassa ajassa. Kun lähentymisprojekteissa vastuu on IASB:lla, sen tulee lähentää omaa sääntelyään Yhdysvalloissa voimassa olevaan sääntelyyn. Vastavasti FASB:n vastuulla olevissa projekteissa sääntelyä kehitetään IFRS-standardien perusteella.

Yhteistyö Yhdysvaltain arvopaperimarkkinavalvojan kanssa

CESR ja Yhdysvaltain arvopaperimarkkinavalvoja (SEC) päättivät vuoden 2006 aikana yhteistyön tiivistämisestä. Yhteistyöllä pyritään muun muassa edistämään korkeatasoista tilinpäätössäännösten kehittämistä ja säännösten yhdenmukaista soveltamista. Tavoitteena on, että EU:n jäsenvaltioiden tilinpäätösvalvonnasta vastaavat tahot ja Yhdysvaltain arvopaperimarkkinavalvoja allekirjoittavat vuoden 2007 aikana yhteistyösopimuksen tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä listattujen yhtiöiden tilinpäätösvalvonnassa.

Eurooppalainen yhteistyö tilinpäätös-käytäntöjen yhdenmukaistamisessa

Laadukkaat tilinpäätösstandardit ovat tärkeä osa eurooppalaisten pääomamarkkinoiden syventämistä. IASB-lautakunnan antamien standardien ja tulkintojen hyväksymismekanismi EU:n lainsäädännöksi on ensimmäisten arvioiden mukaan melko toimiva. Mekanismia on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi kehittää. Komissio perusti vuonna 2006 tilinpäätösasiantuntijoista koostuvan ryhmän (Standards Advisory Review Group), jonka tehtävänä on avustaa komissiota IFRS-säännösten hyväksymisprosessissa arvioimalla, ovatko European Financial Reporting Advisory Groupin (EFRAG) antamat kannanotot IFRS-säännösten hyväksymisestä hyvää laatutasoa. Lisäksi IFRS-säännösten hyväksymisprosessia muutettiin siten, että ennen standardien hyväksymiseksi annettavaa asetusta ehdotus käsitellään myös Euroopan parlamentin asiantuntijakomiteassa.

Koska standardien soveltamisessa on alkuaikoina odotettavissa epäyhtenäisyyttä, Euroopassa on halut-

tu vaikuttaa sääntelyn sisältöön sekä tiivistää eri tahojen välistä kommunikointia niin EU:n sisällä kuin EU:n ja Yhdysvaltain välillä. Komissio on perustanut epävirallisen keskustelufoorumin (Roundtable), jonka tavoitteena on edistää standardien yhtenäistä soveltamista ja tunnistaa sellaiset tulkinnalliset asiat, jotka olisi hyvä saattaa International Financial Reporting Interpretations Committeeen (IFRIC) käsitteilyyn. Keskustelufoorumiin kuuluu edustajia seuraavilta tahoilta: komissio, IASB, EU:n valvojakomiteat, EFRAG, ns. big four -tilintarkastusyhteisöt, kansalliset norminantajat ja tilinpäätösten laatijat.

Valvojilla on keskeinen rooli edistettäessä standardien yhdenmukaista soveltamista. Tämä on edellyttänyt valvontayhteistyön tiivistämistä. Yhteistyötä koordinoivat CESR:n pysyvä työryhmä CESR-Fin ja sen alatyöryhmä European Enforcers Coordination Sessions (EECS). Tavoitteena on edistää standardien yhdenmukaista soveltamista valvontatapausten sekä IFRS-säännösten sisältöä koskevien keskustelujen avulla. Valvontapäätöksiä koskeva tietokanta julkaistaan vuonna 2007. Vuoden 2006 aikana EECS kehitti valvojen käyttöön tilinpäätöksessä esitettävien tietojen tarkistuslistan. Lisäksi CESR-Fin käynnisti vuonna 2006 selvitystyön valvojen kokemuksista ensimmäisten IFRS-säännösten mukaan laadittujen tilinpäätösten valvonnasta.

KOTIMAINEN LAINVALMISTELU

Vuonna 2006 toteutuneet kotimaiset sääntelyhankkeet

Eurooppaosuuskunnan perustamisen ja rekisteröimisen Suomessa mahdollistanut kansallinen lainsäädäntö, eurooppaosuuskuntalaki, tuli voimaan marraskuun 2006 alussa. Kansallisen lainsäädännön lisäksi osuuskuntaa koskevia säännöksiä on eurooppaosuuskunnan säännöistä annettussa EU:n asetuksessa.

Julkisia ostotarjouksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoon liittyvä lainsäädäntö tuli voimaan heinäkuun 2006 alussa. Lainsäädännön lähtökohtana ovat erityisesti kohdeyhtiön arvopaperinhaltijoiden tasavertainen kohtelu sekä kattava tiedonantovelvollisuus.

Uusi osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.9.2006. Laki kevensi muun muassa yhtiön hallintoa koskevaa sääntelyä, mahdollisti yhtiöiden sulautumisen ja jakautumisen entistä nopeammin sekä asetti varojen jakamisen edellytykseksi maksukykyisyyden.

Vakavaraisuussääntely uudistuu

Luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja omaisuudenhoitoa harjoittavien rahastoyhtiöiden taloudellisen aseman valvontaa uudistavat lainsäädäntömuutokset (ns. vakadirektiivien implementointi) tulivat voimaan 15.2.2007.

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin täytäntöönpano

Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2004 antama direktiivi rahoitusvälineiden markkinointa (MiFID) sekä sen kakkostason täytäntöönpanodirektiivi ja -asetus ovat merkittävimpiä unionin hankkeita rahoituspalvelualan sääntelyn yhdenmukaistamiseksi. Direktiivin arvioidaan voivan vaikuttaa merkittävästi unionin arvopaperimarkkinoiden rakenteisiin.

Direktiivin täytäntöönpano Suomessa edellyttää laajoja muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Sijoituspalveluyrityksistä annettu laki säädetään kokonaan uudelleen ja arvopaperimarkkinalakiin tehdään laajoja muutoksia. Muutoksia tulee myös sijoitusrahastoista, luottolaitostoiminnasta, kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä sekä Rahoitustarkastuksesta annettuihin lakeihin. Lopullinen hallituksen esitys pyritään saamaan valmiiksi huhtikuun 2007 alkuun mennessä. Lainsäädäntömuutokset on tarkoitus saada hyväksytyksi ja julkaista säädöskokoelmassa 1.7.2007, ja niitä tulee soveltaa marraskuun 2007 alusta lukien.

Avoimusedirektiivin täytäntöönpano

Arvopaperin liikkeeseenlaskijoiden säännöllistä tiedonantovelvollisuutta, osakkeenomistajien ns. liiputusvelvollisuutta sekä tiedotteiden jakelua ja saatavillapitoa koskeva ns. avoimusedirektiivi saatettiin arvopaperimarkkinalainsäädännön muutoksella voimaan 15.2.2007.

Uusi laki rahanpesun estämisestä on valmisteilla

EU:n uudesta rahanpesun estämisestä koskevasta direktiivistä kansalliseen lainsäädäntöön aiheutuvat muutokset tehdään 15.12.2007 mennessä. Direktiivi edellyttää, että Rahoitustarkastuksen valvottavat kehittävät asiakkaan tuntemiseen liittyviä prosessejaan sekä riskienhallintaansa. Valvottavat joutuvat arvioimaan olemassa olevia asiakassuhteita kriittisesti ja luokittelemaan asiakkuudet riskien mukaisesti. Asiakkaista hankittavat tiedot joudutaan päivittämään ja mahdollisesti hankkimaan lisätietoja. Lisäksi valvottavien tulee ottaa käyttöön asiakassuhteiden ja transaktioiden jatkuva seuranta riskiperusteisesti. Direktiivi vaatii myös, että suuririskisten asiakassuhteiden solmimisessa otetaan käyttöön asiakkaaksi hyväksymismenettely.

Muut valmisteilla olevat kotimaiset hankkeet

Samoin kuin EU:ssa myös Suomessa on valmistunut paremman sääntelyn toimintaohjelma. Kansalliset ja EU:n linjaukset ovat pitkälti samansuuntaisia.

Mietintö maiden rajat ylittäviä sulautumisia ja jakautumisia koskevien säännösten lisäämiseksi osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin sekä luottolaitos- ja muuta rahoitustoimintaa koskeviin lakeihin valmistui joulukuussa 2006. Hallituksen esitys on tarjottu antaa kesän 2007 aikana.

Hallitus antoi esityksen uudeksi tilintarkastuslaiksi 13.10.2006. Eduskunta hyväksyi esityksen eräin muutoksin 6.2.2007. Tiukimmat tilintarkastusvaatimukset kohdistuvat yleisen edun kannalta merkittäviin yhteisöihin. Niihin kuuluvat julkisen kaupankäynnin kohteena olevat yhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt.

Valmiuslainsäädännön uudistus siirtyy eikä tule nykyisen eduskunnan käsittelyyn. Kiinteistörahastolain ja sijoitusrahastolain muuttamista koskeva hallituksen esitys on annettu. Lakeihin tehtävien muutosten tavoitteena on edistää yhteistä kiinteistösi-joittamista. Ryhmäkannelakia ja yleistä luottotietolainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset on hyväksytty eduskunnassa helmikuussa 2007.

Pikalainauksen sääntelyn ja valvonnan tarvetta alettiin selvittää

Rahoitustarkastukseen tuli keväällä 2006 runsaasti kyselyitä ns. pikalainoista. Pikalainat ovat alle kolmen kuukauden vakuudettomia, Internetin tai matkapuhelimen välityksellä otettavia luottoja, jotka kirjautuvat varsin pikaisesti asiakkaan tilille. Pikalainoja tarjoavat yritykset eivät ole Rahoitustarkastuksen valvonnan piirissä, koska ne eivät ainakaan toistaiseksi rahoita toimintaansa yleisöltä otetuilla takaisinmaksettavilla varoilla eli talletuksilla tai joukkolainoilla. Toiminta kuuluu pääosin kuluttajansuojalainsäädännön piiriin ja siksi menettelytapojen osalta Kuluttajaviraston valvontaan ja ohjaukseen.

Rahoitustarkastuksen kesällä 2006 tekemä selvitys osoitti, että suuri osa pikalainojen ottajista on 20–30-vuotiaita ja että vuosikorot ovat useita satoja prosentteja. Rahoitustarkastus lähetti kyselyn myös muiden EU-maiden rahoitusvalvojille pikalainauksen laajuuden sekä sitä koskevan lainsäädännön ja valvonnan selvittämiseksi. Kysely osoitti pikalainojen olevan lähinnä pohjoismainen ilmiö.

Rahoitustarkastus avasi kotisivuilleen kysymyksiä ja vastauksia -palstan, josta saa tietoa pikalainauksesta. Palstalla pikalainojen ottajia mm. neuvotaan harkitsemaan lainantarvetta, selvittämään lainan todelliset kustannukset sekä vertailemaan eri rahoituslähteitä.

Rahoitustarkastus on aktiivisesti tukenut sitä, että viranomaiset selvittävät yhteistyössä, miten pikalainauksessa ilmenneisiin ongelmiin voitaisiin puuttua. On tärkeää arvioida tarvetta muuttaa lainsäädäntöä mm. vuosikoron ilmoitusvelvollisuuden ja toiminnan rekisteröimisen osalta.

RAHOITUSTARKASTUKSEN OMA NORMINANTO

Rahoitustarkastuksen oman norminannon kannalta vuosi 2006 oli aktiivinen, ja määräyskokoelman uudistus eteni merkittävästi. Vuoden aikana valmistui 20 uutta standardia ja useita voimassa olleita standardeja päivitettiin. Valtaosa uusista standardeista (11 kpl) liittyi Basel II -uudistukseen. Vuoden 2007 alusta voimaan tullut vakavaraisuusuudistus oli yksi Rahoitustarkastuksen historian merkittävimmistä sääntelyhankkeista.

Toinen merkittävä Rahoitustarkastuksen norminannon vaikuttava uudistus vuonna 2006 oli rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (MiFID) saattaminen osaksi Suomen lainsäädäntöä. Direktiivin voimaantulo vaikuttaa Rahoitustarkastuksen sääntelyyn, toimilupien käsittelyyn ja valvontaan. Kesällä 2006 käynnistettiin projekti, jonka tavoitteena on panna kansallisesta lainsäädännöstä pois jäävä komission antama direktiivi täytäntöön Rahoitustarkastuksen standardien avulla. Muutosten tarve kohdistuu erityisesti määräyskokoelman corporate governance- ja menettelytavat-pääjaksojen standardeihin. Tavoitteena on, että MiFID-direktiivistä johtuvat muutokset saataisiin tehtyä standardeihin kesän 2007 aikana.

Rahoitustarkastuksessa jatkettiin vuoden 2006 aikana määräyskokoelmauudistuksen keskeisten periaatteiden selkiyttämistä, kuten norminannon laadukkuuden parantamista sekä sääntelyn valmisteluvaiheen avoimuuden lisäämistä. Norminannon laadukkuuden varmistamisessa pääpaino vuoden 2006 aikana oli standardien normiperustan ja soveltamisalan selkeyttämisessä.

Avoimuuden parantamiseksi panostettiin entistä enemmän sääntelyn valmisteluvaiheen aikaiseen kohderyhmien ja sidosryhmien kuulemiseen. Tarkoituksena on, että jo ennen norminannon luonnostelemista sääntelyn kohderyhmiltä kysytään näkemyksiä sääntelyn tarpeesta ja toteutustavasta. Myös Euroopan komissio on korostanut avoimuutta osana paremman sääntelyn periaatteita.

Norminannon selkeyteen liittyvänä haasteena on ollut se, miten samaa aihepiiriä koskeva sääntely soveltuu erityyppisiin ja erikokoisiin valvottaviin. Val-

vottavien koon ja liiketoiminnan luonteen huomiointiin ottamista standardien soveltamisessa on pyritty selkiyttämään erilaisin soveltamisohjein. Työ jatkuu vuoden 2007 aikana.

TOIMILUPIEN KÄSITTELY

Rahoitustarkastus myönsi vuoden 2006 aikana seitsemän uutta toimilupaa, joista neljä sijoituspalveluyrityksille ja kolme luottolaitoksille. Luottolaitoksen toimiluvista kaksi myönnettiin sellaisille luottolaitoksille, joissa kaksi valvottavaa fuusioitui. Toiminnan laajentamiseen liittyviä toimiluvan muutoshakemuksia hyväksyttiin neljä.

Kolme toimilupaa peruutettiin yhtiöiden omasta hakemuksesta ja yksi Rahoitustarkastuksen aloitteesta.

Vuoden 2006 lopulla Rahoitustarkastuksessa oli käsiteltävänä kuusi toimilupahakemusta.

Valvonnan tietojärjestelmät

Valvonnan tietojärjestelmiä kehitettiin ja uudistettiin vuonna 2006 tiiviissä tahdissa. Hankkeet liittyvät paljolti EU:ssa meneillään oleviin raportoinnin yhdenmukaistushankkeisiin. Myös Rahoitustarkastuksen nykyisiä seurantajärjestelmiä uudistettiin.

Basel II -raportointijärjestelmä kehitteillä

Basel II -säännösten mukaisessa raportoinnissa otetaan vuonna 2007 käyttöön yhteinen raportointijärjestelmä, jonka avulla vakavaraisuuden raportointi yhdenmukaistuu EU-alueella. Tietomäärittelyt ja tietojen esitystapa yhtenäistetään. Järjestelmän käyttöönottoon liittyvä tietojärjestelmähanke alkoi huhtikuussa 2006. Rahoitustarkastus järjesti valvottaville vuoden 2006 aikana useita tilaisuuksia, joissa käytiin läpi raportointijärjestelmän käyttöönottoon ja siinä käytettävään raportointikieleen liittyviä kysymyksiä. Ensimmäisen kerran tiedot kerätään uuden järjestelmän mukaisesti kesäkuussa 2007.

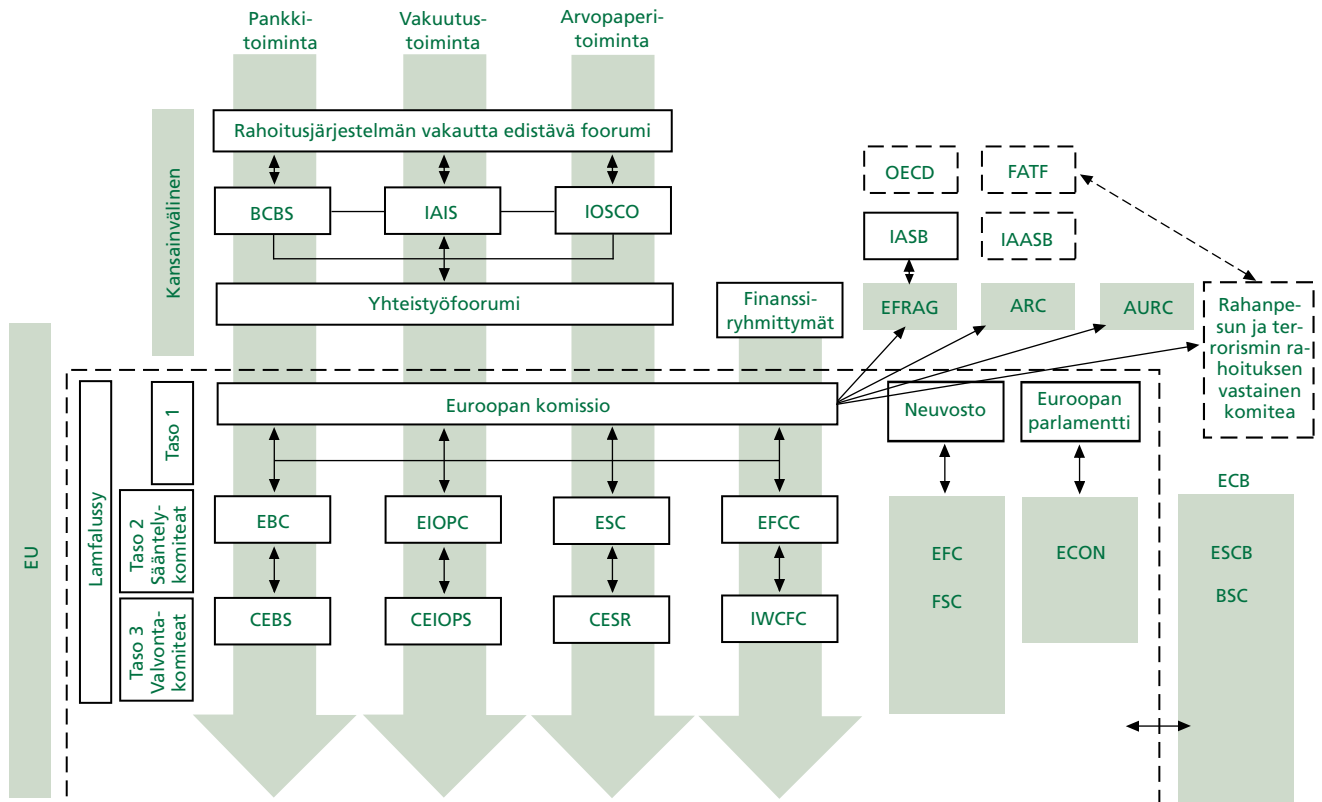
Arvopaperikauppojen raportointijärjestelmän uudistamisessa tiivistettiin pohjoismaista yhteistyötä

Arvopaperikauppojen raportointi muuttuu, kun rahoitusvälineiden markkinoita koskeva MiFID-direktiivi otetaan kansallisesti käyttöön. Direktiivin mukaisen kaupparaportoinnin tulee olla voimassa 1.11.2007. Välittäjien on raportoitava kaikki ETA-maissa julkisen kaupankäynnin kohteena olevilla rahoitusvälineillä tehdyt kaupat. Rahoitustarkastus kehittää arvopaperikauppojen raportointijärjestelmän tietosisältömäärittelyksiä Pohjoismaiden ja Baltian maiden valvojien kanssa. Yhteistyöllä pyritään yhdenmukaistamaan määrittelyjä ja lisäämään järjestelmän kustannustehokkuutta.

Valvonta perustuu oikea-aikaiseen ja luotettavaan raportointiin

Rahoitustarkastukselle raportoidun valvontatiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä parannettiin käymällä läpi yksittäisten riskienseurantajärjestelmien kontrolleja ja tekemällä niihin parannuksia. Lisäksi tietotekniikkaa hyödynnettiin kehitettäessä uusia tiiviitä ja ajantasaisia Rahoitustarkastuksen sisäisiä riskiraportteja sekä kehitettäessä tarkastustoimintaa ja tarkastusten seuranta. Valvontaa tehostavat tietojärjestelmäparannukset perustuivat nykyisten järjestelmien ja kerätyn tiedon yhä parempaan hyödyntämiseen.

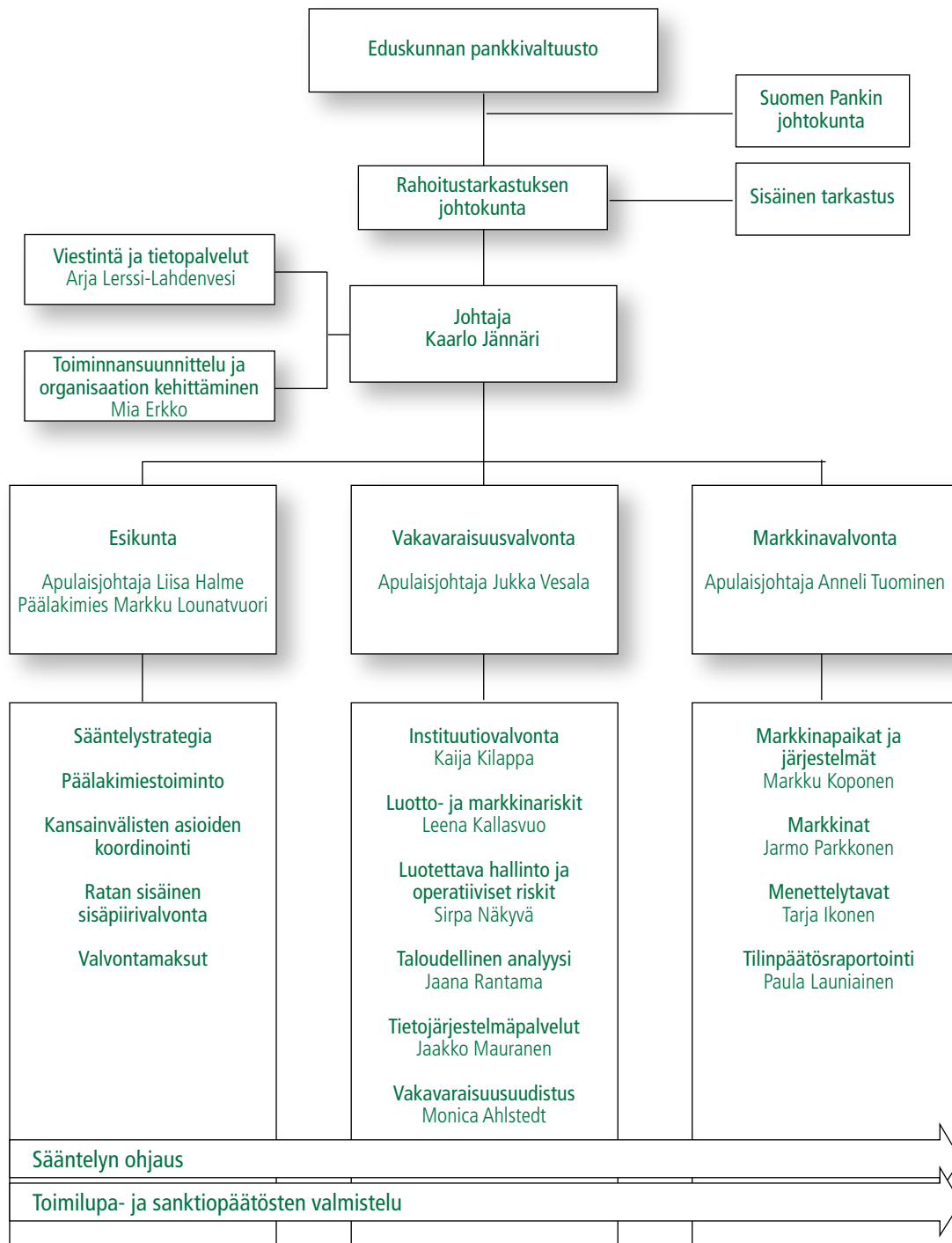
EU ja kansainväliset komiteat

- ARC Tilinpäätöskysymysten sääntelykomitea, Accounting Regulatory Committee
- AURC Tilintarkastuksen sääntelykomitea, Audit Regulatory Committee
- BCBS Baselin pankkivalvontakomitea, Basel Committee on Banking Supervision
- BSC Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) pankkivalvontakomitea, Banking Supervision Committee
- CEBS Euroopan pankkivalvojien komitea, Committee of European Banking Supervisors
- CEIOPS Euroopan vakuutus- ja eläkevalvojien komitea, Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors
- CESR Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komitea, Committee of European Securities Regulators
- EBC Euroopan pankkikomitea, European Banking Committee
- ECB Euroopan keskuspankki, European Central Bank
- ECON Talous- ja raha-asioiden valiokunta, Committee on Economic and Monetary Affairs
- EFC Talous- ja rahoituskomitea, Economic and Financial Committee
- EFCC Euroopan finanssiryhmittymien sääntelykomitea, European Financial Conglomerates Committee
- EFRAG Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoo-antava ryhmä, European Financial Reporting Advisory Group
- EIOPC Euroopan vakuutus- ja työeläkekomitea, European Insurance and Occupational Pension Committee
- ESC Euroopan arvopaperikomitea, European Securities Committee
- ESCB Euroopan keskuspankkijärjestelmä, European System of Central Banks
- FATF Rahanpesunvastainen toimintaryhmä, Financial Action Task Force of Money Laundering
- FSC Rahoituspalvelukomitea, Financial Services Committee
- IAASB Kansainvälinen tilintarkastus- ja varmennusstandardilautakunta, International Auditing and Assurance Standards Board
- IAIS Kansainvälinen vakuutusvalvojien järjestö, International Association of Insurance Supervisors
- IASB Kansainvälinen tilinpäätösstandardilautakunta, International Accounting Standards Board
- IOSCO Kansainvälinen arvopaperimarkkinavalvojien järjestö, International Organization of Securities Commission
- IWFCF Finanssiryhmittymien valvontakysymyksiä käsittelevä väliaikaiskomitea, Interim Working Committee on Financial Conglomerates
- OECD Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, Organisation for Economic Co-operation and Development

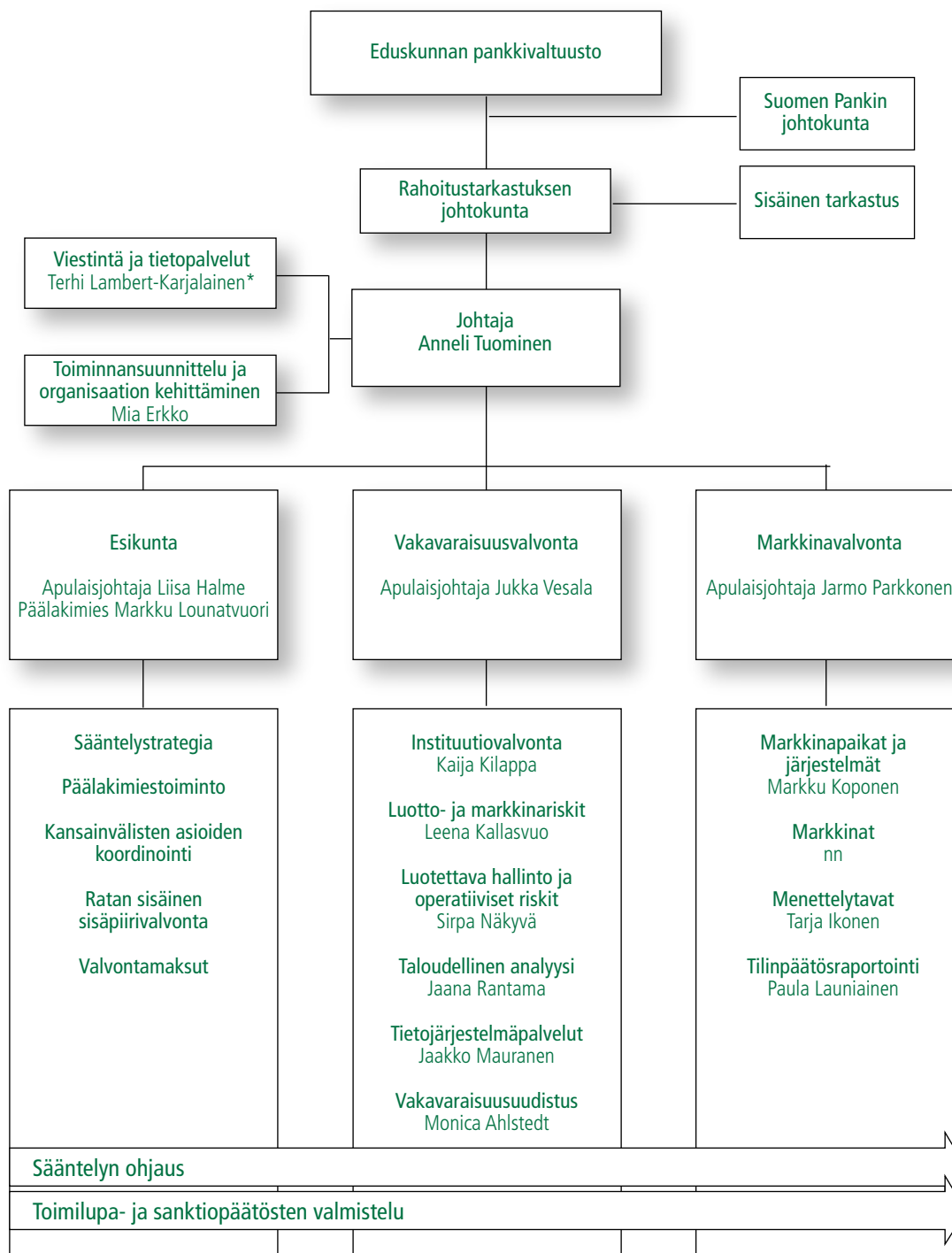
Lähde: Rahoitustarkastus.

Rahoitustarkastuksen organisaatio 31.12.2006

Rahoitustarkastuksen johtoryhmän jäseniä ovat johtaja Kaarlo Jännäriin lisäksi apulaisjohtajat Liisa Halme, Anneli Tuominen ja Jukka Vesala sekä päälakimies Markku Lounatvuori ja neuvonantaja Risto Määttänen.

Rahoitustarkastuksen organisaatio 1.2.2007

Rahoitustarkastuksen johtoryhmän jäseniä ovat johtaja Anneli Tuominen lisäksi apulaisjohtajat Liisa Halme, Jarmo Parkkonen ja Jukka Vesala sekä päälakimies Markku Lounatvuori ja neuvonantaja Risto Määttänen.

* 10.4.2007 alkaen.

nn toimistopäällikön paikka avoin.

Rahoitustarkastuksen henkilöstö tehtäväalueittain 2005–2006

	2006		2005	
	Henkeä yhteensä	Osuus koko henkilöstöstä %	Henkeä yhteensä	Osuus koko henkilöstöstä %
Toimiluvat	5,5	4	5,5	4
Säätely	19,8	14	20,5	15
Tilinpäätösvalvonta	10	7	10	7
Taloudelliset raportit ja analyysit	13	9	13	9
Markkinoiden valvonta	12,5	9	12	9
• Tarjous- ja listalleottoesitteet	4	3	4	3
• Tiedonanto- ja liputusvelvollisuus	3,5	3	3	2
• Pörssikaupankäynnin valvonta ja markkinaväärinkäytösten tutkinta	4	3	4,5	3
• Sisäpiirirekisterit	1	1	0,5	0
Tarkastus- ja valvontatoiminta	44,4	32	43,75	32
• Vakavaraisuusvalvonta	23	17	22	16
• Menettelytapojen valvonta	11,2	8	13	9
• Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri (Maksu- ja tietojärjestelmät, kaupan- käynti, clearing, maksu- ja talletusjärjestelmät, operaattorit ja osapuolet)	10	7	8	6
• Valistus	0,2	0	0,75	1
Kansainvälinen toiminta	4,8	4	6	4
Viestintä ja tietopalvelut	7	5	7	5
Tietojärjestelmät	8	6	8,25	6
Taloushallinto, toiminnasuunnittelu	3	2	2	1
Ylin johto ja sihteerit	9	7	10	7
Yhteensä	137	100	138	100

Lähde: Rahoitustarkastus.

Henkilöstömäärä, kulut ja tuotot 2002–2006

	2006	2005	2004	2003	2002
Henkilöstömäärä, vuoden lopun tilanne	137	138	138,5	138	136
Kulut ja tuotot, miljoonaa euroa					
Toimintakulut	17,2	15,8	15,6	15,0	14,2
Valvontamaksut	16,9	17,4	14,9	14,6	13,7
Toimenpidemaksut	0,6	0,7	0,8	0,5	0,5

Lähde: Rahoitustarkastus.

Diaari 2006

Diaarin pääkohdat ja niiden asiamäärät	2006	2005
Hallinto ja johtaminen	46	47
Sääntely	114	103
Markkinavalvonta	546	551
Vakavaraisuusvalvonta	84	72
Muu valvontatoiminta	630	569
Muut	155	139
<i>Yhteensä</i>	<i>1 575</i>	<i>1 481</i>

Suurimpia yksittäisiä asiaryhmiä

Esitteet	225	211
Notifikaatiot	188	178
Sääntöasiat	139	124
Selvityspyynnöt	94	128
Fit & Proper -ilmoitukset; ylin johto	58	73
Kansainvälinen yhteistyö	61	53
Valvontatodistukset	59	60
Sopimusehdot	44	64
Tarkastukset ja valvontakäynnit	44	46

Vuonna 2006 Rahoitustarkastuksen diaariin merkittiin 1 575 asiaa, jotka jakautuivat osastoittain seuraavasti: markkinavalvonta 1 170, vakavaraisuusvalvonta 340, esikunta 65.

Lähde: Rahoitustarkastus.

Valvonta- ja toimenpidemaksut 2002–2006

Edellisten vuosien tilastot eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2006 ja 2005 tilastojen kanssa, koska vuoden 2005 alussa voimaan tullut valvontamaksulaki muutti valvontamaksujen perusteita.

Valvontamaksut, 1000 euroa

Maksuvelvolliset	2006	2005	2004	2003	2002
Luottolaitokset	11 016	11 482			
Sijoituspalveluyritykset	1 015	1 262			
Rahastoyhtiöt	2 216	1 792			
Arvopaperipörssi	536	591			
Arvopaperikeskus	215	252			
Liikkeeseenlaskijat	1 773	1 845			
Muut	130	211			
<i>YHTEENSÄ</i>	<i>16 901</i>	<i>17 435</i>	<i>14 857</i>	<i>14 564</i>	<i>13 659</i>

Toimenpidemaksut, 1000 euroa

Maksuvelvolliset	2006	2005	2004	2003	2002
Rahastoyhtiöt	216	220	283	159	158
Liikkeeseenlaskijat	207	373	420	285	308
Muut	169	76	62	28	27
<i>YHTEENSÄ</i>	<i>592</i>	<i>670</i>	<i>764</i>	<i>472</i>	<i>493</i>

Maksut yhteensä, 1000 euroa

Maksut	2006	2005	2004	2003	2002
Valvontamaksut	16 901	17 435	14 857	14 564	13 659
Toimenpidemaksut	592	670	764	472	493
<i>YHTEENSÄ</i>	<i>17 493</i>	<i>18 105</i>	<i>15 621</i>	<i>15 036</i>	<i>14 152</i>

Lähde: Rahoitustarkastus.

Rahoitustarkastuksen budjetti 2007, toimintakulut ja -tuotot 2005–2006, 1000 €

	Toteutunut 2005	Toteutunut 2006	Budjetti 2007
Kulut			
Henkilöstökulut			
Palkat	8 254	8 500	8 928
Muut henkilöstökulut	2 629	2 456	2 570
Eläkerahaston kannatusmaksu ¹		1 400	
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>10 883</i>	<i>12 356</i>	<i>11 498</i>
Muut kulut			
Koulutus	191	183	242
Virkamatkat	451	385	471
IT-kulut	1 000	1 002	2 110
Käännöspalvelut	320	282	350
Kiinteistön vuokrat ja hoitokulut	1 288	1 262	1 267
Turvallisuuspalvelut	348	376	360
Muut kulut	1 298	1 341	1 665
<i>Muut kulut yhteensä</i>	<i>4 896</i>	<i>4 831</i>	<i>6 465</i>
Poistot			
Poistot koneista ja kalustosta	28	24	61
Ohjelmistot	12	17	34
<i>Poistot yhteensä</i>	<i>40</i>	<i>41</i>	<i>96</i>
KULUT YHTEENSÄ	15 820	17 228	18 059
Tuotot			
Valvontamaksut	17 435	16 901	15 541
Toimenpidemaksut	670	592	800
Muut tuotot	6	1	0
<i>Edellisen vuoden ylijäämä²</i>		<i>2 292</i>	<i>2 559</i>
TUOTOT YHTEENSÄ	18 112	19 787	18 900

Lähde: Rahoitustarkastus.

¹ Suomen Pankin eläkerahaston avulla varaudutaan eläkevastuun kantamiseen ja eläkkeiden rahoittamiseen. Tavoitteena on kattaa eläkevastuu 110-prosenttisesti vuoteen 2012 mennessä rahastoa tasaisesti kerryttämällä. Jotta katetavoite saavutetaan, Suomen Pankki joutuu maksamaan rahastoon 10 miljoonan euron suuruisen kannatusmaksun vuodelle 2006. Rahoitustarkastuksen osuus kannatusmaksusta on 14 % eli 1,4 miljoonaa euroa.

² Valvontamaksulaissa (1294/2004) säädetään menettelystä niissä tapauksissa, joissa yhteenlasketut valvonta- ja toimenpidemaksutuotot ylittävät Rahoitustarkastuksen talousarvion mukaiset kustannukset. Jos edelliseltä vuodelta on jäänyt ylijäämää enemmän kuin 5 % talousarvion loppusummasta, alennetaan seuraavana vuonna perittävien valvontamaksujen määrää vastaavalla summalla kuitenkin niin, että otetaan huomioon edellisiltä kalenterivuosilta kertynyt yli-/alijäämä. Valvottavien yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että kaikkien maksuvelvollisten valvontamaksua alennetaan samalla suhteellisella määrällä.

Rahoitustarkastus
PL 159
00101 Helsinki
Puhelin 010 831 51
Faksi 010 831 5328
www.rahoitustarkastus.fi
rahoitustarkastus@rahoitustarkastus.fi